

Euroopan unionin virallinen lehti

C 173

Suomenkielinen laitos

Tiedonantoja ja ilmoituksia

63. vuosikerta

20. toukokuuta 2020

Sisältö

II Tiedonannot

EUROOPAN UNIONIN TOIMIELINTEN, ELINTEN, TOIMISTOJEN JA VIRASTOJEN TIEDONANNOT

Euroopan komissio

2020/C 173/01

Komission tiedonanto — Ohjeasiakirja Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamista Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä koskevaan sopimukseen Toinen osa – Kansalaisten oikeudet 1

FI

II

(Tiedonannot)

EUROOPAN UNIONIN TOIMIELINTEN, ELINTEN, TOIMISTOJEN JA
VIRASTOJEN TIEDONANNOT

EUROOPAN KOMISSIO

KOMISSION TIEDONANTO

Ohjeasiakirja Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamista Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä koskevaan sopimukseen

Toinen osa – Kansalaisten oikeudet

(2020/C 173/01)

Tämä ohjeasiakirja, joka liittyy Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamista Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä koskevaan sopimukseen, on laadittu yksinomaan tiedotustarkoituksiin. Siinä ei lisätä sopimukseen mitään eikä täydennetä sitä millään tavoin.

Vaikka ohjeasiakirja on Euroopan komission laatima, siinä esitettyjen näkemysten ei pidä tulkita edustavan Euroopan komission virallista kantaa.

Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamista Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä koskevan sopimuksen, jäljempänä 'erosopimus', toisen osan tarkoituksena on suojata Euroopan unionin (EU) oikeuteen perustuvia kansalaisten oikeuksia, jotka kuuluvat unionin kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen, kun he oleskelevat ja tekevät työtä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneessä kuningaskunnassa, sekä Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen, kun he oleskelevat ja tekevät työtä EU:n alueella, erosopimukseen perustuvan siirtymäkauden päättymiseen asti. Tämän tavoitteen turvaamiseksi siinä määrätään tehokkaista, täytäntöönpanokelpoisista ja syrjimättömistä takeista.

1. I OSASTO – YLEISET MÄÄRÄYKSET

Erosopimuksen 9, 10 ja 11 artiklassa määritellään henkilöllinen ja alueellinen soveltamisala erosopimuksen toisen osan II osaston soveltamista varten. Tässä II osastossa määrätään oikeuksista ja velvollisuuksista, jotka koskevat oleskeluoikeuksia ja oikeuksia oleskeluasiakirjoihin, sekä työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien oikeuksista. (Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevalla III osastolla on oma henkilöllinen soveltamisalansa.)

Erosopimuksen II osaston edunsaajia ovat ne EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiset, jotka ovat käyttäneet unionin oikeuteen perustuvaa oikeuttaan oleskella ja tehdä työtä toisessa jäsenvaltiossa ennen siirtymäkauden päättymistä ja jatkavat sitä myös siirtymäkauden päättymisen jälkeen, sekä heidän perheenjäsenensä.

EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten määritelmät esitetään erosopimuksen 2 artiklan c ja d alakohdassa.

Viittauksilla unionin vapaan liikkuvuuden oikeuksiin ja niitä koskeviin sääntöihin tarkoitetaan tässä ohjeasiakirjassa oikeuksia, jotka perustuvat seuraaviin määräyksiin ja säännöksiin: Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 21, 45 ja 49 artikla; direktiivi 2004/38/EY Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella; asetus (EU) N:o 492/2011 työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta unionin alueella.

1.1 9 artikla – Määritelmät

1.1.1 9 artiklan a alakohta: Perheenjäsenet

1.1.1.1 9 artiklan a alakohdan i alakohta: ”Lähimmät” perheenjäsenet

”Lähimmät” perheenjäsenet määritellään viittaamalla direktiivin 2004/38/EY 2 artiklan 2 kohtaan. Tätä määrystä sovelletaan myös työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien perheenjäseniin, rajatyöntekijät mukaan lukien (yhdistetyt asiat C-401/15–C-403/15, Depesme ja Kerrou).

Unionin oikeuden mukaan EU:n kansalaisten perheenjäsenillä ei *periaatteessa* ole itsenäistä oikeutta liikkua ja oleskella vapaasti (paitsi jos he ovat itse EU:n kansalaisia tai ovat saaneet itsenäisen oleskeluoikeuden, jonka perusteena on heidän suhteensa siihen EU:n kansalaiseen, johon heidän vapaata liikkuvuutta koskevat oikeutensa perustuvat). Vastaavasti perheenjäsenillä ei ole myöskään erosopimuksen nojalla itsenäisiä oikeuksia, vaan heidän oikeutensa perustuvat aina oikeuksien haltijaan eli henkilöön, joka kuuluu erosopimuksen 10 artiklan 1 kohdan a–d kohdan soveltamisalaan.

Ainoan poikkeuksen muodostavat ne 10 artiklan 1 kohdan f alakohdan soveltamisalaan kuuluvat perheenjäsenet, jotka oleskelevat vastaanottavassa valtiossa siirtymäkauden päättyessä ”itsenäisesti”. Heidän unionin oikeuteen perustuva oleskeluoikeutensa ei tuolloin riipu enää siitä, ovatko he myös jatkossa sellaisen EU:n kansalaisen perheenjäseniä, joka on käyttänyt perussopimukseen perustuvia oikeuksiaan vastaanottavassa valtiossa.

1.1.1.2 9 artiklan a alakohdan ii alakohta: Kolmansien maiden kansalaiset, jotka ovat huollettavana olevan EU:n kansalaisen huoltajia

Euroopan unionin tuomioistuin on tunnustanut, että tietyissä tilanteissa myös muilla henkilöillä olisi oltava oleskeluoikeus, erityisesti silloin kun tällaisten henkilöiden oleskelu on välttämätön edellytys sille, että EU:n kansalaiset voivat käyttää unionin oikeuteen perustuvaa oleskeluoikeuttaan.

Paras esimerkki tästä on alaikäinen EU:n kansalainen, joka on käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen ja jonka kanssa asuva vanhempi ei ole EU:n kansalainen. EU:n kansalaisen oleskeluoikeus on unionin oikeuden nojalla selviö. Sen sijaan vanhempi, jonka huollettavana EU:n kansalainen on, ei kuulu direktiivin 2004/38/EY 2 artiklan 2 kohdan d alakohdan soveltamisalaan, koska sitä sovelletaan päinvastaisessa tilanteessa, eli vanhempiin, jotka ovat EU:n kansalaisen huollettavina. Euroopan unionin tuomioistuin on katsonut asiassa C-200/02, Chen, että vanhemmalla on tällaisessa tapauksessa oltava oleskeluoikeus vastaanottavassa valtiossa, jotta alaikäinen EU:n kansalainen voisi käyttää oleskeluoikeuttaan.

EU:n tuomioistuin käytti asiassa Chen ilmaisua ”ensisijaisesti vastuussa oleva henkilö” (primary carer), koska asiassa oli kyse vain lapsen äidin oleskeluoikeudesta. Erosopimuksen 9 artiklan a alakohdan ii alakohdassa mennään pidemmälle: määräys on laadittu väljemmin niin, että oleskeluoikeus koskee myös muita kuin lapsesta ensisijaisesti vastuussa olevia henkilöitä (kuten alaikäisiä sisarusia, joilla on sama huoltaja tai samat huoltajat kuin alaikäisellä EU:n kansalaisella).

1.1.2 9 artiklan b alakohta: Rajatyöntekijät

”Rajatyöntekijät” ovat EU:n tuomioistuimen määritelmän mukaisia ”työntekijöitä”, jotka eivät kuitenkaan asu työskentelyvaltiossa, kuten erosopimuksen 13 artiklassa edellytetään.

Rajatyöntekijät voivat olla joko työntekijöitä (SEUT-sopimuksen 45 artikla) tai itsenäisiä ammatinharjoittajia (SEUT-sopimuksen 49 artikla), ks. asia C-363/89, Roux, sekä erosopimuksen 24 ja 25 artiklaa koskevat ohjeet.

1.1.2.1 Työntekijän ja itsenäisen ammatinharjoittajan määritelmät

”Työntekijää” ja ”itsenäistä ammatinharjoittajaa” ei ole määritelty sen enempää unionin primaarioikeudessa kuin johdetussa oikeudessaakaan.

EU:n tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan ”työntekijän” käsitteellä on unionin vapaan liikkuvuuden oikeutta sovellettaessa oma merkityksensä (ks. esim. asia C-66/85, Lawrie-Blum), eikä sitä pidä tulkita suppeasti (C-139/85, Kempf).

Tästä poikkeavia kansallisia (esim. työläinsäädännössä esitettyjä) määritelmiä, jotka olisivat rajoittavampia, ei saa soveltaa.

EU:n tuomioistuimen määritelmän mukaan työntekijänä on pidettävä jokaista, joka tekee aitoa ja tosiasiallista palkkatyötä toisen johdolla, lukuun ottamatta työtä, joka on niin vähäistä, että sitä on pidettävä pelkästään toisarvoisena ja liitännäisenä (asiat C-138/02, Collins; C-456/02, Trojani; C-46/12, LN).

Työsuhteen olennaiset ominaispiirteet ovat seuraavat:

- henkilö tekee tietyin ajanjakson ajan suorituksia (ks. esimerkiksi asiat C-139/85, Kempf; C-344/87, Bettray; C-171/88, Rinner-Kühn; C-1/97, Birden; C-102/88, Ruzius-Wilbrink)
- toiselle ja tämän johdon alaisena (asiat C-152/73, Sotgiu; C-196/87, Steymann; C-344/87, Bettray; C-151/04, Nadin)
- vastiketta vastaan (asiat C-196/87, Steymann; C-344/87, Bettray; C-27/91, Hostellerie Le Manoir; C-270/13, Haralambidis).

Tämä alaisuussuhdetta koskeva edellytys erottaa ”työntekijän” ”itsenäisestä ammatinharjoittajasta”. Alaisuussuhteessa työskentelylle on ominaista se, että työnantaja määrittää toiminnan, palkkauksen ja työehdot (asia C-268/99, Jany).

1.1.3 9 artiklan c alakohta: Vastaanottava valtio

Tässä määräyksessä erotetaan toisistaan EU:n kansalaiset ja Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiset. Vastaanottava valtio määritellään näiden ryhmien osalta eri tavoin.

Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten osalta vastaanottava valtio on se erosopimuksen 2 artiklan b kohdassa tarkoitettu EU:n jäsenvaltio, jossa he käyttävät oleskeluoikeuttaan vapaata liikkuvuutta koskevan unionin oikeuden nojalla. Yhdistyneestä kuningaskunnasta ei voi tulla erosopimuksessa tarkoitettu vastaanottava valtio Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisille. Tämä tarkoittaa, että niihin Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisiin, jotka oleskelivat Yhdistyneessä kuningaskunnassa ennen siirtymäkauden päättymistä unionin oikeuteen perustuvien oikeuksien nojalla (eli EU:n tuomioistuimen asioissa C-34/09, Ruiz Zambrano, tai C-370/90, Singh, antamiin tuomioihin perustuvan oikeuskäytännön nojalla), ei voida soveltaa erosopimuksen määräyksiä henkilökohtaisesti.

EU:n kansalaisten osalta vastaanottava valtio on Yhdistynyt kuningaskunta erosopimuksen 3 artiklan 1 kohdassa esitetyn määritelmän mukaisesti. EU:n kansalaisista ei voi tulla erosopimuksen henkilökohtaisia edunsaajia missään EU:n jäsenvaltiossa, riippumatta siitä, onko kyseessä heidän kansalaisuusjäsenvaltionsa.

1.1.3.1 Ilmaisu ”ovat käyttäneet unionin oikeuteen perustuvaa oikeuttaan oleskella”

Oleskeluoikeuden käyttäminen tarkoittaa, että EU:n tai Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen oleskelee laillisesti vastaanottavassa valtiossa vapaata liikkuvuutta koskevan unionin oikeuden mukaisesti ennen siirtymäkauden päättymistä.

Erosopimus kattaa kaikki mahdolliset tilanteet, joissa oleskeluoikeus perustuu vapaata liikkuvuutta koskeviin unionin oikeuden sääntöihin.

Se kattaa oleskeluoikeuden riippumatta siitä, onko kyseessä pysyvä oleskeluoikeus, tai riippumatta oleskelun kestosta (esimerkiksi saapuminen vastaanottavaan valtioon viikko ennen siirtymäkauden päättymistä ja oleskelu siellä työnhakijana SEUT-sopimuksen 45 artiklan nojalla riittää) tai riippumatta siitä, missä ominaisuudessa tätä oikeutta käytetään (esim. työntekijänä, itsenäisenä ammatinharjoittajana, opiskelijana, työnhakijana).

Riittää, että oleskeluoikeutta on käytetty niiden ehtojen mukaisesti, jotka oleskeluoikeudelle on unionin oikeudessa asetettu (asia C-162/09, Lassal, tai yhdistetyt asiat C-424/10 ja 425/10, Ziolkowski ja Szeja).

Unionin oikeuden mukaan oleskelun laillisuus ei edellytä oleskeluasiakirjan hallussapitoa, sillä unionin oikeuden mukaan oleskeluoikeus myönnetään EU:n kansalaisille suoraan perussopimuksessa eikä se edellytä hallinnollisten menettelyjen noudattamista (direktiivin 2004/38/EY johdanto-osan 11 kappale). Toisaalta myöskään pelkkä unionin oikeuden nojalla myönnetyn oleskeluasiakirjan hallussapito ei itsessään tee oleskelusta unionin oikeuden mukaista (asia C-325/09, Dias).

1.1.3.2 Ilmaisu ”ennen siirtymäkauden päättymistä ja jatkavat oleskelua siellä myös siirtymäkauden päätyttyä”

Nämä käsitteet, joita olisi luettava yhdessä, sisältävät aikaleiman, joka edellyttää, että unionin oikeuden mukaisen oleskelun katsotaan täyttävän erosopimuksen toisessa osassa esitetyt vaatimukset vain jos tällainen oleskelu on siirtymäkauden päätyttyä (31. joulukuuta 2020) ”yhtäjaksoista”.

Oleskelun yhtäjaksoisuutta käsitellään tarkemmin erosopimuksen 11 artiklassa.

Aiemmat oleskelujaksot, jotka ovat päättyneet ennen siirtymäkauden päättymistä (esimerkiksi oleskelu vuosina 1980–2001) tai oleskelujaksot, jotka alkavat vasta siirtymäkauden päättymisen jälkeen, eivät täytä vaatimuksia.

1.1.4 9 artiklan d alakohta: Työskentelyvaltio

Työskentelyvaltiolla on merkitystä ainoastaan rajatyöntekijöiden oikeuksien alueellisen soveltamisalan määrittämisessä.

Henkilöitä, jotka myös asuvat työskentelyvaltiossaan, ei katsota rajatyöntekijöiksi.

1.1.5 9 artiklan e alakohta: Oikeus lapsen huoltoon

Ilmaisu ”oikeus lapsen huoltoon” määritellään tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 (Bryssel II a -asetus) 2 artiklan 9 kohdassa.

Määräys kattaa lapsen huoltoa koskevan oikeuden, joka perustuu tuomioon tai sopimukseen, jolla on oikeudellisia vaikutuksia, tai se voi olla voimassa lain nojalla ilman eri toimenpidettä.

1.2 10 artikla – Henkilöllinen soveltamisala

1.2.1 EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiset: 1 kohdan a–d alakohta

EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten määritelmät esitetään erosopimuksen 2 artiklan c ja d alakohdassa.

EU:n tuomioistuin on antanut tähän liittyviä ohjeita kaksoiskansalaisten oikeuksia koskevassa oikeuskäytännössään. Kyseinen oikeuskäytäntö on tärkeä sen määrittämiseksi, missä tapauksissa kaksoiskansalainen kuuluu erosopimuksen soveltamisalaan ja missä taas kaksoiskansalaisuus merkitsee puhtaasti sisäistä tilannetta.

Henkilöt, joilla on kahden EU-maan kansalaisuus (esimerkiksi Suomen ja Ruotsin kansalaisuus) tai EU-maan ja jonkin EU:n ulkopuolisen maan kansalaisuus (esimerkiksi Suomen ja Venäjän kansalaisuus) ja jotka oleskelevat Yhdistyneessä kuningaskunnassa siirtymäkauden päättyessä, kuuluvat selvästi erosopimuksen soveltamisalaan EU:n kansalaisuutensa perusteella.

Henkilöt, joilla on EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan kaksoiskansalaisuus joko syntymän tai kansalaisuuden saamisen perusteella, kuuluvat erosopimuksen soveltamisalaan, jos he ovat ennen siirtymäkauden päättymistä käyttäneet vapaan liikkuvuuden oikeuteen perustuvaa oleskeluoikeuttaan siinä vastaanottavassa valtiossa, jonka kansalaisia he ovat (asia C-165/16, Lounes). Henkilöt, joilla on EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan kaksoiskansalaisuus joko syntymän tai kansalaisuuden saamisen perusteella, kuuluvat erosopimuksen soveltamisalaan myös siinä tapauksessa, että he ovat ennen siirtymäkauden päättymistä käyttäneet vapaan liikkuvuuden oikeuteen perustuvaa oleskeluoikeuttaan jossakin muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jonka kansalaisia he ovat (tämä ei vaikuta oikeuksiin, joita heillä on sillä perusteella, että he ovat käyttäneet EU:n kansalaisille unionin oikeuden nojalla kuuluvaa oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen).

Henkilöt, joilla on EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan kaksoiskansalaisuus ja jotka ovat saaneet vastaanottavan valtion kansalaisuuden vaikka vasta siirtymäkauden päättymisen jälkeen, kuuluvat erosopimuksen soveltamisalaan vastaavalla tavalla, kuin tuomioistuin on katsonut asiassa C-165/16, Lounes.

EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan kaksoiskansalaiset, **jotka eivät ole koskaan käyttäneet** SEUT-sopimuksen 21, 45 tai 49 artiklaan perustuvaa **oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen** (ks. asia C-434/09, McCarthy), eivät kuulu erosopimuksen soveltamisalaan.

1.2.2 Soveltamisalan ulkopuolelle jäävät

1.2.2.1 Lähetetyt työntekijät

Ne, jotka voivat vedota yksinomaan SEUT-sopimuksen 56 artiklaan perustuviin oikeuksiin, eivät kuulu erosopimuksen soveltamisalaan (ks. myös erosopimuksen III osaston 30 artiklan 1 kohdan e alakohtaa koskevat ohjeet).

Lähetetyillä työntekijöillä ei ole erosopimuksen nojalla oikeutta jäädä vastaanottavaan valtioon siirtymäkauden päätyttyä.

1.2.2.2 EU:n kansalaisten oikeudet: asia C-34/09, Ruiz Zambrano

Ne EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiset, joiden oikeudet vastaanottavassa valtiossa perustuvat siirtymäkauden päätyttyä siihen, että he olivat SEUT-sopimuksen 20 artiklassa tarkoitettuja unionin kansalaisia, eivät kuulu erosopimuksen soveltamisalaan.

Näin ollen myöskään heidän perheenjäsenensä eivät kuulu erosopimuksen soveltamisalaan, vaan heihin sovelletaan vastaanottavan valtion voimassa olevia sääntöjä.

1.2.2.3 Lähtömaahan palaavien EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten oikeus perheen yhdistämiseen: asia C-370/90, Singh

Ne EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiset, jotka kuuluvat tämän oikeuskäytännön piiriin, eivät kuulu erosopimuksen soveltamisalaan. Näin ollen myöskään heidän perheenjäsenensä eivät kuulu erosopimuksen soveltamisalaan. Yhdistyneeseen kuningaskuntaan palaavien Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten ja kansalaisuusjäsenvaltioidensa palaavien EU:n kansalaisten perheenjäsenten oleskeluasema määräytyy tapauksen mukaan joko Yhdistyneen kuningaskunnan tai EU:n lainsäädännön mukaan.

1.2.3 10 artiklan 1–4 kohta: Perheenjäsenet

Erosopimuksen 10 artiklan 1–4 kohdassa määritellään henkilöt, jotka kuuluvat erosopimuksen soveltamisalaan sillä perusteella, että heillä on perhesiteet oikeudenhaltijaan (henkilöön, johon sovelletaan jotakin erosopimuksen 10 artiklan 1 kohdan a–d alakohdan määräystä).

Direktiivin 2004/38/EY nojalla erosopimuksessa erotetaan toisistaan kaksi perheenjäsenten ryhmää: yhtäältä ovat ”läheiset perheenjäsenet” (jotka määritellään erosopimuksen 9 artiklan a alakohdassa ja sitä vastaavassa direktiivin 2004/38/EY 2 artiklan 2 kohdassa) ja toisaalta muut perheenjäsenet (joihin sovelletaan erosopimuksen 10 artiklan 2–5 kohdan määräyksiä ja niitä vastaavia direktiivin 2004/38/EY 3 artiklan 2 kohdan säännöksiä).

1.2.3.1 10 artiklan 1 kohdan e alakohdan i alakohta: Vastaanottavassa valtiossa asuvat läheiset perheenjäsenet

Tämä määräys kattaa läheiset perheenjäsenet (määritelmä erosopimuksen 9 artiklan a alakohdassa), jotka siirtymäkauden päättyessä asuvat vastaanottavassa valtiossa sellaisen EU:n kansalaisen perheenjäsenenä, joka käyttää vastaanottavassa valtiossa unionin oikeuteen perustuvaa oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen.

1.2.3.2 10 artiklan 1 kohdan e alakohdan ii alakohta: Vastaanottavan valtion ulkopuolella asuvat läheiset perheenjäsenet

Erosopimuksen 10 artiklan 1 kohdan e alakohdan ii alakohdassa tarkoitettujen perheenjäsenet eivät ole muuttaneet vastaanottavaan valtioon ennen siirtymäkauden päättymistä. He voivat kuitenkin tulla oikeudenhaltijan luo vastaanottavaan valtioon milloin tahansa siirtymäkauden päättymisen jälkeen.

Näillä perheenjäsenillä on oltava siirtymäkauden päättyessä suora sukulaisuussuhde oikeudenhaltijaan (eli heidän tulee kuulua direktiivin 2004/38/EY 2 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan, johon kuuluvat puoliso, rekisteröity kumppani tai sukulaiset suoraan ylenevässä polvessa). Erosopimuksen 10 artiklan 1 kohdan e alakohdan ii alakohdan soveltamisalaan kuuluvat myös suoraan alenevaa polvea olevat jälkeläiset, jotka ovat syntyneet ennen siirtymäkauden päättymistä. Sen sijaan vasta siirtymäkauden päättymisen jälkeen syntyneisiin suoraan alenevaa polvea oleviin jälkeläisiin sovelletaan erosopimuksen 10 artiklan 1 kohdan e alakohdan iii alakohtaa.

Tässä tarkoitettujen perheenjäsenten on täytettävä myös direktiivin 2004/38/EY 2 artiklan 2 kohdassa asetetut edellytykset silloin, kun he hakevat oleskelulupaa vastaanottavassa valtiossa erosopimuksen nojalla.

Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi henkilö, joka hakee maahantulolupaa oikeudenhaltijan puolisona vuonna 2025, on erosopimuksen nojalla oikeutettu lupaan, jos hän oli tämän kanssa naimisissa siirtymäkauden päättyessä ja he ovat edelleen naimisissa vuonna 2025.

Oikeudenhaltijan lapsi, joka oli siirtymäkauden päättyessä alle 21-vuotias, voi tulla oikeudenhaltijan luokse erosopimuksen nojalla, jos hän on edelleen oikeudenhaltijan lapsi hakiessaan lupaa tulla tämän luo vastaanottavaan valtioon ja edelleen alle 21-vuotias tai oikeudenhaltijan huollettavana.

Oikeudenhaltijan vanhempi voi tulla tämän luo erosopimuksen nojalla, jos hän on oikeudenhaltijan huollettavana hakiessaan lupaa tulla tämän luo vastaanottavaan valtioon.

1.2.3.3 10 artiklan 1 kohdan e alakohdan iii alakohta: Myöhemmin syntyvät lapset

Lapset, jotka syntyvät oikeudenhaltijalle tai jotka tämä adoptoi siirtymäkauden päätyttyä, kuuluvat erosopimuksen 10 artiklan 1 kohdan e alakohdan iii alakohdan soveltamisalaan.

Voidakseen tulla oikeudenhaltijan luokse vastaanottavaan valtioon tällaisten lasten on täytettävä direktiivin 2004/38/EY 2 artiklan 2 kohdan c alakohdassa säädetyt edellytykset maahantulolupaa hakiessaan, eli heidän on oltava alle 21-vuotiaita tai oikeudenhaltijan huollettavia.

Erosopimuksen 10 artiklan 1 kohdan e alakohdan iii alakohtaa sovelletaan kaikissa seuraavissa tilanteissa:

- a) molemmat vanhemmat ovat oikeudenhaltijoita: ei muodollisia vaatimuksia sen suhteen, että vanhemmilla pitäisi olla lapsen yksin- tai yhteishuoltajuus;
- b) toinen vanhemmista on oikeudenhaltija ja toinen vastaanottavan valtion kansalainen (esim. Puolassa asuva puolalais-brittiläinen pariskunta): ei muodollisia vaatimuksia sen suhteen, että vanhemmilla pitäisi olla lapsen yksin- tai yhteishuoltajuus (määräys ei edellytä, että se vanhemmista, joka ei ole oikeudenhaltija, asuu vastaanottavassa valtiossa);
- c) yksi vanhempi on oikeudenhaltija (tämä määräys kattaa kaikki tilanteet, joissa lapsella on vain yksi vanhempi, joka on oikeudenhaltija, paitsi jos vanhempi on menettänyt lapsen huoltajuuden. Määräys kattaa myös perheet, joissa on kaksi vanhempaa, esimerkiksi jos lapsi on syntynyt oikeudenhaltijalle, joka on mennyt siirtymäkauden päätyttyä naimisiin sellaisen EU:n kansalaisen kanssa, joka ei ole erosopimuksen edunsaaja, sekä yksinhuoltajaperheet tai tapaukset, joissa se vanhempi, joka ei ole oikeudenhaltija, ei asu vastaanottavassa valtiossa, tai joissa tällaisella vanhemmalla ei ole oleskeluoikeutta vastaanottavassa valtiossa): ei muodollisia vaatimuksia sen suhteen, että oikeudenhaltijana olevalla vanhemmalla pitäisi olla lapsen yksin- tai yhteishuoltajuus.

Lapsiin, jotka ovat syntyneet ennen siirtymäkauden päättymistä mutta jotka on tunnustettu (esimerkiksi oikeudenhaltija on tunnustanut isyyden) vasta siirtymäkauden päättymisen jälkeen, sovelletaan erosopimuksen 10 artiklan 1 kohdan e alakohdan i tai ii alakohdan määräyksiä sen mukaan, mikä on heidän asuinpaikkansa siirtymäkauden päättyessä.

1.2.3.4 10 artiklan 1 kohdan f alakohta: Perheenjäsenet, joilla on itsenäinen oleskeluoikeus vastaanottavassa valtiossa

Tämä määräys kattaa ne (erosopimuksen 9 artiklan a alakohdassa tarkoitettut) läheiset perheenjäsenet,

- a) jotka jossain vaiheessa ennen siirtymäkauden päättymistä asuivat vastaanottavassa valtiossa sellaisen EU:n kansalaisen perheenjäsenenä, joka käytti siellä unionin oikeuteen perustuvaa oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen;
- b) jotka sittemmin, mutta edelleen ennen siirtymäkauden päättymistä, saivat unionin vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden nojalla itsenäisen oleskeluoikeuden, joka ei ole enää riippuvainen EU:n kansalaisesta, joka käytti vastaanottavassa valtiossa unionin oikeuteen perustuvaa oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen (esimerkiksi direktiivin 2004/38/EY 13 artiklan 2 kohdan tai 16 artiklan 2 kohdan nojalla);
- c) jotka säilyttävät tämän itsenäisen oikeuden siirtymäkauden päättyessä.

Tämän f alakohdan soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden tilanne on syy siihen, että erosopimuksen toisessa osassa ei toisteta sellaisenaan direktiivin 2004/38/EY 3 artiklan 1 kohdassa säädettyä edellytystä, jonka mukaan perheenjäsenten olisi tultava vastaanottavaan valtioon oikeudenhaltijan mukana tai seurattava heitä myöhemmin.

1.2.3.5 10 artiklan 2 kohta: Muut perheenjäsenet, jotka oleskelevat jo vastaanottavassa valtiossa

Erosopimuksen 10 artiklan 2 kohta koskee muita kuin läheisiä perheenjäseniä (direktiivin 2004/38/EY vastaava säännös on 3 artiklan 2 kohta), jotka ovat oleskelleet vastaanottavassa valtiossa jo ennen siirtymäkauden päättymistä sellaisen EU:n kansalaisen perheenjäsenenä, joka käytti siellä unionin oikeuteen perustuvaa oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen. Tämän oleskelun kestolla ei ole merkitystä.

Vapaata liikkuvuutta koskevaan unionin oikeuteen perustuva oikeus oleskella vastaanottavassa valtiossa edellyttää näiden henkilöiden osalta, että kyseinen valtio on myöntänyt heille oleskeluasiakirjan oman kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.

Oleskeluasiakirjan myöntäminen on todistus siitä, että vastaanottava valtio on oman kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti tunnustanut, että näillä henkilöillä on vapaata liikkuvuutta koskevaan unionin oikeuteen perustuva oikeus oleskella kyseisessä valtiossa.

1.2.3.6 10 artiklan 3 kohta: Muut perheenjäsenet, joiden viisumi- tai oleskelulupahakemus on vireillä

Muilla kuin läheisillä perheenjäsenillä (direktiivin 2004/38/EY vastaava säännös on 3 artiklan 2 kohta), jotka ovat hakeneet direktiivin 2004/38/EY 3 artiklan 2 kohdan nojalla lupaa tulla oikeudenhaltijan luo vastaanottavaan valtioon ennen siirtymäkauden päättymistä mutta joiden hakemuksen käsittely on siirtymäkauden päättyessä kesken, on oikeus samanlaiseen suojeluun kuin vapaata liikkuvuutta koskevan unionin oikeuden sääntöjen mukaan.

Heidän hakemuksensa olisi käsiteltävä direktiivin 2004/38/EY 3 artiklan 2 kohdassa säädetyn menettelyn mukaisesti. Hakemuksen perusteella tehty myönteinen päätös tarkoittaa, että hakijan olisi katsottava kuuluvan erosopimuksen 10 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan.

1.2.3.7 10 artiklan 4 kohta: Pysyvässä suhteessa olevat kumppanit

Oikeudenhaltijan kanssa pysyvässä suhteessa olevat kumppanit (direktiivin 2004/38/EY 3 artiklan 2 kohdan b alakohdan soveltamisalaan kuuluvat henkilöt), jotka oleskelivat siirtymäkauden päättyessä vastaanottavan valtion ulkopuolella, kuuluvat erosopimuksen soveltamisalaan.

Tähän ryhmään kuuluvat kaikki pitkäaikaisessa pysyvässä suhteessa olevat kumppanit riippumatta siitä, ovatko parisuhteen osapuolet samaa vai eri sukupuolta. Arvioitaessa suhteen pysyvyyttä on otettava huomioon direktiivin tavoite perheyhteyden säilyttämisestä laajemmassa merkityksessä (ks. direktiivin 2004/38/EY johdanto-osan 6 kappale).

Asianomaisten henkilöiden on oltava pysyvässä suhteessa siirtymäkauden päättyessä ja myös silloin, kun he hakevat oleskelulupaa vastaanottavassa valtiossa erosopimuksen nojalla.

Tämä määräys koskee myös henkilöitä, jotka olivat pysyvässä suhteessa siirtymäkauden päättyessä ja jotka ovat oikeudenhaltijan kanssa naimissa silloin, kun he hakevat oleskelulupaa vastaanottavassa valtiossa erosopimuksen nojalla.

Heidän hakemuksensa olisi käsiteltävä direktiivin 2004/38/EY 3 artiklan 2 kohdassa säädetyn menettelyn mukaisesti. Hakemuksen perusteella tehty myönteinen päätös tarkoittaa, että hakijan olisi katsottava kuuluvan erosopimuksen 10 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan.

1.2.4 10 artiklan 5 kohta: Vastaanottavan valtion suorittama tutkimus

Kun vastaanottavat valtiot arvioivat erosopimuksen 10 artiklan 3 ja 4 kohdan soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden tekemiä, maahantuloa tai oleskelulupaa koskevia hakemuksia kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti, niiden olisi tutkittava laajasti kyseisten henkilöiden olosuhteet. Hakemuksen epäminen olisi perusteltava kaikilta osin.

1.3 11 artikla – Oleskelun yhtäjaksoisuus

Erosopimuksen 11 artiklan tarkoituksena on varmistaa, että henkilöt, jotka ovat tilapäisesti poissa vastaanottavasta valtiosta siirtymäkauden päättyessä, katsotaan oikeutetuiksi erosopimuksen tarjoamaan suojaan sillä perusteella, että heidän oleskelunsa on yhtäjaksoisuuden vaatimuksen mukaan laillista. Tämä on yhdenmukaista erosopimuksen 9 ja 10 artiklan kanssa, joissa viitataan oleskeluoikeuteen vastaanottavassa valtiossa eikä läsnäoloon vastaanottavassa valtiossa.

Käytännössä tämä tarkoittaa, että henkilö, jolla on jo pysyvä oleskeluoikeus vastaanottavassa valtiossa, menettää sen, jos hän on sieltä poissa yli viisi vuotta (erosopimuksen 11 artiklan toinen kohta, jossa viitataan 15 artiklan 3 kohdassa asetettuun viiden vuoden sääntöön). Ne, jotka eivät ole vielä oleskelleet vastaanottavassa valtiossa viittä vuotta, voivat olla poissa sieltä enintään kuusi kuukautta vuodessa (11 artiklan ensimmäinen kohta, jossa viitataan 15 artiklan 2 kohdassa asetettuun oleskelun yhtäjaksoisuutta koskevaan vaatimukseen; direktiivin 2004/38/EY vastaava säännös on 16 artiklan 3 kohta).

Oleskelun yhtäjaksoisuudesta määrätään tarkemmin erosopimuksen 15 artiklan 2 ja 3 kohdassa.

On siis katsottava, että esimerkiksi EU:n kansalaiset, jotka ovat saaneet pysyvän oleskeluoikeuden vastaanottavassa valtiossa direktiivin 2004/38/EY mukaisesti ja jotka ovat lähteneet vastaanottavasta valtiosta neljä vuotta ennen siirtymäkauden päättymistä, käyttävät siirtymäkauden päättyessä unionin oikeuden mukaista oleskeluoikeuttaan (vaikka heillä ei enää olisi direktiivin 2004/38/EY nojalla myönnettyä pysyvää oleskeluoikeutta), koska he eivät ole olleet sieltä poissa yli viittä peräkkäistä vuotta. Heillä on näin ollen oikeus saada uusi pysyvä oleskeluasema vastaanottavassa valtiossa edellyttäen, että he hakevat sitä erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdan b alakohdan ensimmäisessä alakohdassa asetettuun määräaikaan mennessä.

1.3.1 Aiemmat oleskelujaksot

Aiempia laillisia oleskelujaksoja vastaanottavassa valtiossa ei oteta huomioon, jos henkilö on niiden jälkeen ollut poissa sallittua pidempään.

Esimerkiksi jos EU:n kansalainen on asunut Yhdistyneessä kuningaskunnassa 20 vuotta (1990–2010, mutta sen jälkeen lähtenyt sieltä, hänen ei katsota asuneen Yhdistyneessä kuningaskunnassa siten, kuin erosopimuksessa edellytetään. Koska EU:n kansalainen on lähtenyt Yhdistyneestä kuningaskunnasta vapaaehtoisesti ja pysynyt sen jälkeen poissa sieltä, hänellä ei ole erosopimuksen nojalla voimassa olevaa oleskeluoikeutta.

1.3.2 Aiemmat oleskelujaksot, joita seuraa pitkä poissaolo ja sen jälkeen paluu vastaanottavaan valtioon ennen siirtymäkauden päättymistä

Jos henkilö on ollut poissa vastaanottavasta valtiosta yli viisi vuotta mutta palaa sinne ennen siirtymäkauden päättymistä, laillisen oleskelun kertyminen alkaa alusta siitä hetkestä, jolloin hän palaa vastaanottavaan valtioon ennen siirtymäkauden päättymistä.

1.4 12 artikla – Syrjimättömyys

Erosopimuksen 12 artikla vastaa täysin SEUT-sopimuksen 18 artiklaa. Sen tarkoituksena on varmistaa, että kansalaisuuteen perustuva syrjintä kielletään, kun

- a) se tapahtuu erosopimuksen toisen osan soveltamisalan puitteissa – rajoittamatta kuitenkaan toisessa osassa olevien erityismääräysten (kuten 23 artiklan 2 kohdan) soveltamista; ja

b) se kohdistuu erosopimuksen soveltamisalaan kuuluviin henkilöihin.

Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että opiskelijoilla on oikeus samoihin lukukausimaksuihin kuin vastaanottavan valtion kansalaisilla.

2. II OSASTO – OIKEUDET JA VELVOLLISUUDET

1 LUKU – OLESKELUOIKEUDET JA OIKEUDET OLESKELUASIAKIRJOIHIN

2.1 **13 artikla – Oleskeluoikeudet**

2.1.1 *Soveltamisala*

Erosopimuksen 13 artiklan 1–3 kohdassa vahvistetaan keskeiset aineelliset edellytykset, joihin EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oleskeluoikeus vastaanottavassa valtiossa perustuu, heidän kansalaisuudestaan riippumatta.

Edellytykset oleskeluoikeuksien saamiselle ovat olennaisilta osin samat kuin vapaata liikkuvuutta koskevassa unionin oikeudessa.

EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisiin ja heidän perheenjäseniinsä, jotka ovat saaneet pysyvän oleskeluoikeuden ennen siirtymäkauden päättymistä, ei pitäisi näiden kansalaisuudesta riippumatta soveltaa pysyvää oleskelua edeltäviä vaatimuksia, joista säädetään muun muassa direktiivin 2004/38/EY 7 artiklassa.

Asiaa koskevien sääntöjen soveltamisessa on harkintavaltaa ainoastaan asianomaisen henkilön hyväksi (ks. myös erosopimuksen 38 artikla).

2.2 **14 artikla – Oikeus maasta poistumiseen ja maahantuloon**

2.2.1 *14 artiklan 1 kohta: Maahantulo ja maasta poistuminen edellyttää voimassa olevaa kansallista henkilöllisyystodistusta tai passia*

Kaikilla EU:n kansalaisilla on direktiivin 2004/38/EY 4 artiklan 1 kohdan ja 5 artiklan 1 kohdan nojalla oikeus poistua jäsenvaltion alueelta matkustaakseen toiseen jäsenvaltioon riippumatta siitä, ovatko he näiden jäsenvaltioiden kansalaisia tai asuvatko he niiden alueella.

Erosopimuksen soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden oikeus olla poissa vastaanottavasta valtiosta erosopimuksen 15 artiklassa tarkoitetulla tavalla ja oikeus jatkaa työskentelyä rajatyöntekijänä erosopimuksen 24 ja 25 artiklassa tarkoitetulla tavalla edellyttävät oikeutta poistua vastaanottavasta valtiosta tai työskentelyvaltiosta ja oikeutta palata sinne.

Samoin kuin direktiivissä 2004/38/EY, myös erosopimuksen 14 artiklan 1 kohdassa maahantulon ja maasta poistumisen edellytyksenä on voimassa oleva passi tai kansallinen henkilöllisyystodistus. Kansallisessa lainsäädännössä ei saa asettaa tämän oikeuden käytölle muita vaatimuksia (esimerkiksi että matkustusasiakirjan on oltava voimassa tietty aika maahantulon tai maasta poistumisen jälkeen). Silloin kun oikeus maahantuloon tai maasta poistumiseen voidaan osoittaa useammalla kuin yhdellä matkustusasiakirjalla, valinnan tekee erosopimuksen soveltamisalaan kuuluva henkilö itse.

Erosopimuksen 14 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa määrätään kansallisten henkilöllisyystodistusten käytöstä matkustusasiakirjana, että vastaanottava valtio voi päättää viiden vuoden kuluttua siirtymäkauden päättymisestä, ettei se enää hyväksy maahantulon tai maasta poistumisen yhteydessä kansallisia henkilöllisyystodistuksia, jotka eivät sisällä biometristä tunnistamista koskevien Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön vaatimusten (ICAOn standardien asiakirjasarja 9303) mukaista sirua.

Tällainen päätös olisi julkaistava asianmukaisella tavalla, kuten erosopimuksen 37 artiklassa määrätään, jotta erosopimuksen soveltamisalaan kuuluvat henkilöt voivat hankkia itselleen vaatimusten mukaisen kansallisen henkilöllisyystodistuksen tai voimassa olevan passin.

2.2.2 *14 artiklan 2 kohta: Erosopimuksen nojalla myönnettyjen asiakirjojen haltijat*

EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisilla, heidän perheenjäsenillään ja muilla henkilöillä, jotka oleskelevat vastaanottavassa valtiossa erosopimuksen nojalla, on oikeus ylittää vastaanottavan valtion raja erosopimuksen 14 artiklan 1 kohdassa määrätyin edellytyksin, jos he todistavat kuuluvansa erosopimuksen soveltamisalaan.

Erosopimuksen 18 ja 26 artiklan nojalla myönnettyjen asiakirjojen haltijat vapautetaan sen vuoksi maastapoistumis- tai maahantuloviisumia tai vastaavaa muodollisuutta koskevasta vaatimuksesta (direktiivin 2004/38/EY 4 artiklan 2 kohdassa ja 5 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitetussa merkityksessä; tämä tarkoittaa esimerkiksi sähköistä matkustuslupaa).

2.2.3 14 artiklan 3 kohta: Maahantuloviisumit ja ulkomailla tehdystä oleskelulupahakemuksista perittävät maksut

Erosopimuksen 14 artiklan 3 kohdan nojalla maahantuloviisumien myöntämisessä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttäneiden EU:n kansalaisten perheenjäsenille sovelletaan samoja helpotuksia kuin direktiivissä 2004/38/EY. Näin tunnustetaan se, että kaikki unionin kansalaiset voivat käyttää oikeutta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella vapauden ja ihmisarvon osalta objektiivisten edellytysten mukaisesti vain jos tämä oikeus myönnetään myös heidän perheenjäsenilleen näiden kansalaisuudesta riippumatta (ks. direktiivin 2004/38/EY johdanto-osan 5 kappale).

Erosopimuksen 14 artiklan 3 kohdan soveltamisalaan kuuluvat lyhytaikaiseen oleskeluun tarkoitetut viisumit olisi myönnettävä maksutta. Erosopimuksen mukaan vastaanottavat valtiot voivat kuitenkin tarjota perheenjäsenille lisäksi mahdollisuutta hakea ulkomailta käsin uutta oleskeluasemaa 18 artiklan nojalla. Tällöin sopimuksen edunsaajan on voitava valita, haetaanko maahantuloviisumia vai oleskeluasiakirjaa. Siinä tapauksessa voidaan periä maksu oleskeluaseman osoittavan oleskeluasiakirjan myöntämisestä.

2.3 15 artikla – Pysyvä oleskeluoikeus

2.3.1 15 artiklan 1 kohta: Edellytykset

Erosopimuksen 15 artikla vastaa direktiivin 2004/38/EY 16 artiklaa, jossa esitetään pysyvän oleskeluoikeuden myöntämisedellytykset.

Henkilöt, joilla ei ole oikeutta saada pysyvää oleskeluoikeutta direktiivin 2004/38/EY nojalla, eivät voi saada pysyvää oleskeluasemaa myöskään erosopimuksen nojalla. Tästä seuraa, että

- jos oleskelu täyttää vapaata liikkuvuutta koskevan unionin oikeuden mukaiset edellytykset mutta ei direktiivissä 2004/38/EY säädettyjä edellytyksiä (on huomattava, että erosopimuksen 13 artiklassa viitataan direktiiviin 2004/38/EY), sitä ei oteta huomioon pysyvän oleskeluoikeuden määrittämistä varten (asia C-529/11, Alarape ja Tijani);
- voimassa oleva oleskeluasiakirja ei tee oleskelusta laillista siinä merkityksessä kuin pysyvän oleskeluoikeuden saamiseksi edellytetään (asia C-325/09, Dias);
- ennen pysyvän oleskeluoikeuden saamista määrätty vankeusrangaistus nollaa siihen asti kertyneet laillisen oleskelun jaksot, ja sen jälkeen vaaditaan uusi viiden vuoden yhtäjaksoinen oleskelujakso (asia C-378/12, Onuekwere).

Vastaavasti henkilöt, joilla on oikeus saada pysyvä oleskeluoikeus direktiivin 2004/38/EY nojalla, voivat saada pysyvän oleskeluaseman myös erosopimuksen nojalla. Tästä seuraa, että

- laillisella oleskelulla tarkoitetaan oleskelua, joka täyttää direktiivissä 2004/38/EY (yhdistetyt asiat C-424/10 & 425/10, Ziolkowski ja Szeja) ja sitä edeltävissä säädöksissä (asia C-162/09, Lassal) vahvistetut edellytykset;
- edellytysten mukaisen oleskelujakson ei tarvitse täytyä välittömästi, ennen kuin pysyvää oleskeluasemaa haetaan (asia C-162/09, Lassal);
- joissain tapauksissa voidaan ottaa huomioon myös oleskelu, ennen kuin hakijan kotimaa liittyi EU:hun (yhdistetyt asiat C-424/10 & 425/10, Ziolkowski ja Szeja).

Erosopimuksen 15 artiklan 1 kohdassa ja 16 artiklassa mainituilla vapaata liikkuvuutta koskevan unionin oikeuden mukaisilla työskentelykausilla tarkoitetaan direktiivin 2004/38/EY 17 artiklan mukaisia työssäolojaksoja.

2.3.2 15 artiklan 2 kohta: Alle viiden vuoden oleskelu

Muun kuin pysyvän oleskelun yhtäjaksoisuuden osalta erosopimuksen 15 artiklan 2 kohdassa todetaan, että oleskelun yhtäjaksoisuus määräytyy direktiivin 2004/38/EY 16 artiklan 3 kohdan ja 21 artiklan mukaisesti.

Direktiivin 2004/38/EY 16 artiklan 3 kohdan tarkoituksena on määrittää laillisen oleskelun yhtäjaksoisuus pysyvän oleskeluoikeuden myöntämistä varten, ja samaa sääntöä sovelletaan erosopimuksen mukaiseen oleskeluun yleensä – eli erosopimuksen soveltamisalaan kuuluvat henkilöt voivat olla jonkin aikaa poissa vastaanottavasta valtiosta ilman, että heidän oleskeluoikeutensa yhtäjaksoisuus katkeaa.

Tämä tarkoittaa, että seuraavat väliaikaiset poissaolot eivät vaikuta oleskelun yhtäjaksoisuuteen:

- 1) poissaolot (huom. monikko), jotka kestävät yhteensä enintään kuusi kuukautta vuodessa;
- 2) poissaolot (huom. monikko), jotka kestävät pidempään pakollisen asevelvollisuuden suorittamista varten (ei aikarajoitusta); tai

- 3) yksi poissaolo (huom. yksikkö), joka kestää enintään 12 peräkkäistä kuukautta, esimerkiksi jonkin seuraavan tärkeän syyn vuoksi (huom. luettelo ei ole tyhjentävä):
- raskaus ja synnytys;
 - vakava sairaus;
 - opiskelu tai harjoittelu; tai
 - ulkomaankomennus.

Esimerkiksi EU:n kansalainen, joka saapui vastaanottavaan valtioon 4 vuotta ennen siirtymäkauden päättymistä, työskenteli siellä ja siirtyi sitten työnantajansa määräyksestä ulkomaankomennukselle 8 kuukautta ennen siirtymäkauden päättymistä (ks. edellä 3 kohdan d alakohta), säilyttää oleskeluoikeutensa siirtymäkauden päättyessä unionin kansalaisten vapaata liikkuvuutta koskevan unionin oikeuden nojalla erosopimuksen soveltamiseksi, jos hän palaa vastaanottavaan valtioon, ennen kuin poissaolo on kestänyt 12 peräkkäistä kuukautta.

Tämä tarkoittaa myös, että lain mukaisesti täytäntöön pantu karkottamispäätös katkaisee oleskelun yhtäjaksoisuuden (koska se lakkauttaa asianomaisen henkilön oleskeluoikeuden).

Ennen pysyvän oleskeluoikeuden myöntämistä määrätty vankeusrangaistus nollaa siihen asti kertyneet laillisen oleskelun jaksot, ja sen jälkeen vaaditaan uusi viiden vuoden yhtäjaksoinen oleskelujakso (asia C-378/12, Onuekwere).

2.3.3 15 artiklan 3 kohta: Yli viisi vuotta kestänyt oleskelu

Erosopimuksen 15 artiklan 3 kohdassa määrätään, että kun oikeus pysyvään oleskeluun on saatu, sen menettää ainoastaan olemalla poissa vastaanottavan valtion alueelta yhtäjaksoisesti yli viisi vuotta (ks. 11 artiklaa koskeva ohje edunsaajille, jotka ovat poissa siirtymäkauden päättyessä).

Erosopimuksen nojalla saadun pysyvän oleskeluoikeuden voi menettää myös lain mukaisesti määrätyn karkottamis- päätöksen vuoksi erosopimuksen 20 artiklassa mainittujen perusteiden nojalla. Pysyvän oleskeluoikeuden saamisen jälkeen määrätty vankeusrangaistus ei vaikuta pysyvään oleskeluoikeuteen (asia C-145/09, Tsakouridis).

Erosopimuksen 11 artiklassa tarkoitettu ennen siirtymäkauden päättymistä saatu pysyvä oleskeluoikeus olisi ymmärrettävä unionin oikeuden mukaisesti pysyväksi oleskeluoikeudeksi (direktiivin 2004/38/EY 16 artiklan 1 tai 2 kohta), joka määrittää, voiko asianomainen kuulua erosopimuksen soveltamisalaan (sen ei pidä katsoa tarkoittavan erosopimuksen nojalla saatua pysyvää oleskeluoikeutta).

Jotta voitaisiin ottaa huomioon erosopimukseen liittyvä erityistilanne (sen nojalla oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen ja oleskeluun ei ole mahdollista käyttää uudelleen, jos aiempi pysyvä oleskeluoikeus on menetetty), erosopimuksen 11 artiklassa määrätään, että vasta yli viiden vuoden yhtäjaksoinen poissaolo johtaa pysyvän oleskeluoikeuden menettämiseen. Tässä mennään siis pidemmälle kuin direktiivissä 2004/38/EY (16 artiklan 4 kohta), jonka mukaan pysyvä oleskeluoikeus menetetään jo kahden vuoden poissaolon jälkeen. Kun sallittujen poissaolojaksojen kesto on pidennetty kahdesta viiteen vuoteen (direktiiviin 2004/38/EY verrattuna), asianomaiset voivat säilyttää erosopimuksen nojalla saadun pysyvän oleskeluoikeuden, jos he palaavat vastaanottavaan valtioon enintään viiden vuoden yhtäjaksoisen poissaolon jälkeen.

Esimerkiksi EU:n kansalainen, joka on saanut pysyvän oleskeluoikeuden vastaanottavassa valtiossa erosopimuksessa vahvistettujen edellytysten mukaisesti ennen siirtymäkauden päättymistä ja lähtee pois sieltä 6 vuoden kuluttua siirtymäkauden päättymisestä 4 vuodeksi (esimerkiksi työkomennukselle), voi vielä palata vastaanottavaan valtioon ja säilyttää pysyvän oleskeluoikeutensa ja kaikki siihen liittyvät oikeudet erosopimuksen nojalla.

2.4 16 artikla – Ajanjaksojen yhdistäminen

Erosopimuksen 16 artikla täydentää 15 artiklaa, koska siinä määrätään tilanteesta, jossa erosopimuksen edunsaajilla ei siirtymäkauden päättyessä vielä ole pysyvää oleskeluoikeutta. Vapaata liikkuvuutta koskevan unionin oikeuden nojalla ennen siirtymäkauden päättymistä kertynyt laillinen oleskelu lasketaan mukaan siihen viiden vuoden oleskeluaikaan, joka tarvitaan pysyvän oleskeluoikeuden saamiseksi. Näille edunsaajille myönnetään 16 artiklassa oikeus saada pysyvä oleskeluoikeus myöhemmin (kun laillinen oleskelu on kestänyt vaaditun ajan).

2.5 17 artikla – Aseman muutokset

2.5.1 17 artiklan 1 kohta: Aseman muuttaminen

Erosopimuksen 17 artiklan 1 kohdan alussa määrätään, että EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiset, joilla on oleskeluoikeus vastaanottavassa valtiossa erosopimuksen 13 artiklan 1 kohdan nojalla, voivat muuttaa asemaansa ja pysyä silti erosopimuksen edunsaajina.

Aseman muuttaminen ei vaikuta heille erosopimuksen nojalla kuuluvaan (pysyvään tai muuhun) oleskeluoikeuteen (eli se vapaata liikkuvuutta koskevan unionin oikeuden säännös, johon heidän oleskeluoikeutensa perustuu, pysyy samana), niin kauan kuin heidän oleskelunsa täyttää edellytykset, jotka asetetaan erosopimuksen 13 artiklan 1 kohdassa (ja samalla EU:n kansalaisten vapaata liikkuvuutta koskevassa unionin oikeudessa). Henkilöllä voi myös olla samanaikaisesti useampia asemia (esimerkiksi opiskelija, joka on samalla työntekijä).

Aseman muuttaminen ei aiheuta seurauksia (esimerkiksi uuden oleskeluasiakirjan myöntämistä) eikä siitä tarvitse ilmoittaa kansallisille viranomaisille.

Erosopimuksen 17 artiklan 1 kohdassa esitetty luettelo eri asemista (opiskelija, työntekijä, itsenäinen ammatinharjoittaja tai ammatissa toimimaton henkilö) ei ole tyhjentävä, vaan siinä mainitaan vain esimerkkejä.

Vaikka 17 artiklan 1 kohtaa sovelletaan myös niihin erosopimuksen edunsaajiin, jotka ovat saaneet pysyvän oleskeluaseman erosopimuksen nojalla, tämä määräys ei todennäköisesti anna heille erityistä suojelua, koska heidän oleskeluasemansa ei ole enää ehdollinen eikä sille voida enää asettaa ehtoja (vrt. ero direktiivin 2004/38/EY 7 artiklaan perustuvan oleskelun ja direktiivin 16 tai 17 artiklaan perustuvan pysyvän oleskelun välillä).

2.5.1.1 Perheenjäsenten tilanne

Perheenjäsenet, joilla on oleskeluoikeus vastaanottavassa valtiossa erosopimuksen 13 artiklan 2 tai 3 kohdan nojalla, voivat niin ikään muuttaa asemaansa ja pysyä silti erosopimuksen edunsaajina.

Erosopimuksen 17 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä kuitenkin todetaan nimenomaisesti, että heistä itsestään ei voi tulla oikeudenhaltijoita (eli erosopimuksen 10 artiklan 1 kohdan a–d alakohdassa tarkoitettuja henkilöitä). Käytännössä tämä tarkoittaa, että heillä ei ole erosopimuksen nojalla itsenäistä oikeutta saada luokseen omia perheenjäseniään.

Tämä rajoitus koskee ainoastaan niitä henkilöitä, joiden erosopimukseen perustuva oleskeluasema perustuu yksinomaan siihen, että he ovat oikeudenhaltijoiden perheenjäseniä. EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiset, jotka asuvat vastaanottavassa valtiossa siirtymäkauden päättyessä sekä perheenjäseninä että oikeudenhaltijoina (esimerkiksi itävaltalaisen työntekijän 20-vuotias poika, joka itsekin työskentelee Yhdistyneessä kuningaskunnassa), eivät kuulu 17 artiklan 1 kohdan toisen osan soveltamisalaan, minkä vuoksi heillä on kaikki oikeudenhaltijoille kuuluvat oikeudet.

2.5.2 17 artiklan 2 kohta: Lapsi, joka lakkaa olemasta huollettava

Samoin kuin EU:n kansalaisten vapaata liikkuvuutta koskevan unionin oikeuden nojalla, ne erosopimuksen edunsaajien perheenjäsenet, joiden oleskeluasema perustuu siihen, että he ovat oikeudenhaltijan huollettavia, kuuluvat edelleen erosopimuksen soveltamisalaan myös sen jälkeen, kun he lakkaavat olemasta huollettavia esimerkiksi sen vuoksi, että he käyttävät erosopimuksen 22 artiklan mukaista oikeuttaan toimia vastaanottavassa valtiossa työntekijänä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana.

Erosopimuksen 17 artiklan 2 kohdan mukaan nämä perheenjäsenet säilyttävät samat oikeudet myös silloin, kun he lakkaavat olemasta huollettavia mistä tahansa syystä.

Vastaavasti ne erosopimuksen edunsaajien perheenjäsenet, joiden oleskeluasema perustuu siihen, että he ovat alle 21-vuotiaita, kuuluvat niin ikään edelleen erosopimuksen soveltamisalaan myös 21 vuotta täytettyään.

2.6 18 artikla – Oleskeluasiakirjojen myöntäminen

Vapaata liikkuvuutta koskevista unionin oikeuden säännöistä poiketen vastaanottavan valtion on erosopimuksen 18 artiklan nojalla valittava, edellyttääkö se laillisen oleskelun jatkamiseksi uuden oleskeluaseman hakemista (18 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu ns. konstitutiivinen järjestelmä) vai todetaanko laillisen oleskelun jatkuminen ilman, että sitä tarvitsee erikseen hakea (18 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu ilmoitusjärjestelmä).

Ilmoitusjärjestelmä vastaa direktiiviä 2004/38/EY, eli oleskeluasema myönnetään edunsaajille suoraan lain nojalla eikä se edellytä hallinnollisten menettelyjen noudattamista. Toisin sanoen oleskeluasema ja siihen liittyvät oikeudet perustuvat siihen, että henkilö täyttää niille unionin oikeudessa asetetut edellytykset. Tähän ei tarvita kansallisten viranomaisten päätöstä, joskin saattaa olla tarpeen hakea oleskeluasiakirjaa aseman toteamiseksi.

Konstitutiivisessa järjestelmässä edunsaajat voivat saada oleskeluaseman vain tekemällä sitä koskevan hakemuksen, joka edellyttää hyväksyntää. Tässä tapauksessa oleskeluasema ja siihen liittyvät oikeudet perustuvat aseman myöntävien kansallisten viranomaisten päätökseen.

2.6.1 18 artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta: Konstitutiivinen järjestelmä

Erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdassa määrätään, että vastaanottava valtio voi ottaa käyttöön konstitutiivisen järjestelmän, jonka mukaan uutta oleskeluasemaa on haettava erikseen.

Kyseisen kohdan mukaan hakijan on uuden oleskeluaseman saadakseen täytettävä erosopimuksen toisen osan II osastossa asetetut edellytykset.

2.6.1.1 Oleskeluasiakirja

Jos hakija täyttää II osastossa asetetut edellytykset, vastaanottavan valtion on 18 artiklan 1 kohdan nojalla myönnettävä oleskeluasiakirja osoitukseksi uudesta oleskeluasemasta. 18 artiklassa ei määrätä oleskeluasiakirjan muodosta. Sen 1 kohdan q alakohdan mukaan oleskeluasiakirjassa on kuitenkin mainittava, että se on myönnetty erosopimuksen nojalla (jotta asiakirjan haltijoiden voidaan osoittaa kuuluvan erosopimuksen soveltamisalaan).

2.6.1.2 Sähköinen vai paperiasiakirja

Erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdan nojalla vastaanottava valtio voi myöntää oleskeluasiakirjan myös sähköisessä muodossa. Tämä tarkoittaa, että oleskeluasema on ensisijaisesti rekisteröity kansallisten viranomaisten ylläpitämään tietokantaan ja että erosopimuksen edunsaajille annetaan keino katsoa asemaansa ja tarkistaa se sekä jakaa se asianomaisten osapuolten kanssa.

2.6.2 18 artikla 1 kohdan a alakohta: Hakemuksen tarkoitus

Toimivaltaisten viranomaisten olisi päätettävä, onko hakijalla oikeus uuteen oleskeluasemaan 18 artiklan 1 kohdan nojalla, kun ne ovat tutkineet kyseisessä kohdassa asetettujen vaatimusten täyttymisen.

2.6.3 18 artiklan 1 kohdan b alakohta: Määräajat hakemuksen jättämiselle ja siitä annettava todistus

2.6.3.1 Määräajat

Erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu uutta oleskeluasemaa koskeva hakemus olisi tehtävä viimeistään **vastaanottavan valtion asettamassa määräajassa, joka ei saa olla lyhyempi kuin kuusi kuukautta siirtymäkauden päättymisen jälkeen**, paitsi jos sovelletaan 18 artiklan 1 kohdan c alakohtaa (ks. jäljempänä). Tätä määräaika on sovellettava kaikkiin erosopimuksen edunsaajiin, jotka oleskelivat vastaanottavassa valtiossa laillisesti siirtymäkauden päätyessä, mukaan lukien henkilöt, jotka ovat tuolloin väliaikaisesti poissa erosopimuksen 15 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettussa merkityksessä.

Perheenjäsenten ja pysyvässä suhteessa olevien kumppanien, jotka haluavat tulla erosopimuksen soveltamisalaan kuuluvan EU:n tai Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisen luo siirtymäkauden päätyttyä, on haettava uutta oleskeluasemaa **kolmen kuukauden kuluessa maahantulosta, tai kuuden kuukauden kuluessa siirtymäkauden päättymisestä, sen mukaan kumpi ajankohta on myöhäisempi**.

2.6.3.2 Todistus hakemuksen jättämisestä

Hakemuksen jättämisestä olisi annettava todistus heti, kun toimivaltainen viranomais on vastaanottanut hakemuksen. Tämä todistus on eri asia kuin uusi oleskeluasiakirja. Erosopimuksen nojalla kansallisten viranomaisten on autettava hakijaa hakemuksen täyttämiseksi, jotta hän voi saada todistuksen hakemuksen jättämisestä.

Kun hakija on jättänyt hakemuksen 18 artiklan 1 kohdan b alakohdassa asetetussa määräajassa (18 artiklan 1 kohdan johdantolauseen viimeinen alakohta), toimivaltaisen viranomaisen olisi toteutettava seuraavat toimet:

- 1) toimivaltainen viranomais antaa välittömästi todistuksen hakemuksen jättämisestä (18 artiklan 1 kohdan b alakohdan viimeinen alakohta);
- 2) toimivaltainen viranomais tarkistaa, että hakemus on täydellinen. Jos näin ei ole (jos esimerkiksi henkilöllisyyttä ei ole todistettu tai mahdollista hakemusmaksua ei ole suoritettu), toimivaltainen viranomais auttaa hakijaa korjaamaan hakemuksen virheet ja puutteet (18 artiklan 1 kohdan o alakohta), ennen kuin se tekee päätöksen hakemuksen hylkäämisestä;
- 3) jos hakemus on täydellinen, toimivaltainen viranomais tarkistaa, että hakijalla on oikeus erosopimuksen II osaston mukaisiin oleskeluoikeuksiin;
- 4) jos hakemus on perusteltu, toimivaltainen viranomais myöntää uuden oleskeluasiakirjan (18 artiklan 1 kohdan b alakohta).

Päätökseen hakemuksen hylkäämisestä on voitava hakea muutosta tuomioistuimessa tai soveltuviissa tapauksissa hallintomenettelyssä (18 artiklan 1 kohdan r alakohta).

Erosopimuksen 18 artiklan 3 kohdan mukaan hakijalla on erosopimukseen perustuva oleskeluoikeus siihen asti, että toimivaltainen viranomais on tehnyt asiassa lopullisen päätöksen.

2.6.3.3 Todistus hakemuksen jättämisestä

Todistus hakemuksen jättämisestä osoittaa, että

- a) hakemus on jätetty asianmukaisella tavalla;
- b) hakija on noudattanut velvollisuutta hakea uutta oleskeluasemaa;
- c) hakijalla katsotaan olevan kaikki erosopimukseen perustuvat oikeudet siihen asti, että hakemuksesta on tehty lopullinen päätös (18 artiklan 3 kohta).

Erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdan b alakohdassa ei yhdenmukaisteta hakemuksen jättämisestä annettavan todistuksen muotoa vaan edellytetään ainoastaan, että sellainen on annettava (myös sähköinen todistus hyväksytään).

2.6.3.4 Ulkomailla tehdyt hakemukset

Uutta oleskeluasemaa koskevan hakemuksen voivat tehdä myös ulkomailta esimerkiksi henkilöt, jotka ovat tilapäisesti poissa mutta joiden katsotaan asuvan laillisesti vastaanottavassa valtiossa (ks. erosopimuksen 15 artiklan 2 ja 3 kohtaa koskevat ohjeet).

Myös perheenjäsenet, jotka eivät vielä asu vastaanottavassa valtiossa, voivat tehdä hakemuksen ulkomailta (ks. erosopimuksen 10 artiklan 1 kohdan e alakohdan ii ja iii alakohtaa sekä 10 artiklan 3 ja 4 kohtaa koskevat ohjeet).

2.6.4 18 artiklan 1 kohdan c alakohta: Tekniset ongelmat ja niistä ilmoittaminen

Erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdan c alakohta koskee tilannetta, jossa uutta oleskeluasemaa koskevaa hakemusta ei voida käsitellä vastaanottavan valtion hakemusjärjestelmään liittyvien teknisten ongelmien vuoksi.

Jos ongelmia ilmenee Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisten on ilmoitettava niistä unionille sovellettavien sääntöjen mukaisesti. Jos teknisiä ongelmia ilmenee jossakin EU:n jäsenvaltiossa, unioni (sopimuksen osapuolena) ilmoittaa niistä Yhdistyneelle kuningaskunnalle sovellettavien sääntöjen mukaisesti. Jos tässä kohdassa tarkoitettu ilmoitus tehdään, määräaika uutta oleskeluasemaa koskevan hakemuksen jättämiselle pidennetään automaattisesti vuodella.

Jos vastaanottava valtio antaa tällaisen ilmoituksen, ilmoitus on julkaistava. Vastaanottavan valtion on myös annettava asiasta hyvissä ajoin ja sopivalla julkisella tavalla tietoa henkilöille, joita asia koskee, koska se vaikuttaa heidän oikeudelliseen asemaansa vastaanottavassa valtiossa.

Erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdan c alakohdan vaikutuksia ei sovelleta, jos ilmoitusta ei tehdä, vaikka teknisiä ongelmia esiintyisi.

Tältä osin on syytä ottaa huomioon erosopimuksen 5 artikla, joka koskee vilpittömää mieltä, esimerkiksi kun arvioidaan, ovatko tekniset ongelmat niin vakavia, että niiden vuoksi olisi annettava tällainen ilmoitus, vai ovatko ne vain väliaikaisia (kuten hajautettu palvelunestohyökkäys palvelimella, jossa verkossa tapahtuva hakemusmenettely toteutetaan, tai virkamieslakko). Jos ongelma on selvästi vain väliaikainen, voi olla asianmukaisempaa pidentää hakemusten jättämisen määräaika kansallisella lainsäädännöllä tai tiedottaa asianomaisille henkilöille, että heidän myöhästyneet hakemuksensa otetaan käsiteltäväksi 18 artiklan 1 kohdan d alakohdan nojalla.

2.6.5 18 artiklan 1 kohdan d alakohta: Määräajan päätyttyä jätetyt hakemukset

Jos uutta oleskeluasemaa koskevaa hakemusta ei jätetä asetetussa määräajassa, sillä voi olla 18 artiklan 1 kohdan nojalla toteutettavassa konstitutiivisessa järjestelmässä vakavia seurauksia. Hakija voi jopa jäädä ilman uutta oleskeluasemaa, johon hänellä muutoin olisi oikeus.

18 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan toimivaltaisten viranomaisten ei pitäisi automaattisesti hylätä määräajan jälkeen jätettyjä hakemuksia vaan käsitellä hakemukset, jos niiden myöhästymiselle on ollut "perusteltu syy". Tällaiset hakemukset olisi käsiteltävä muiden 18 artiklan 1 kohdassa annettujen määräysten mukaisesti.

Toimivaltaisten viranomaisten olisi tehtävä päätös siitä, että myöhässä jätetty hakemus otetaan käsiteltäväksi (tai että hakemus voidaan jättää määräajan päätyttyä) sen jälkeen, kun ne ovat arvioineet kaikki asiaan liittyvät olosuhteet ja syyt, joiden vuoksi määräaika ei voitu noudattaa.

Ottamalla huomioon tällaiset "perustellut syyt" voidaan lieventää hakemuksen jättämiselle asetetun määräajan noudattamatta jättämisestä aiheutuvia vakavia seurauksia ja varmistaa, että myöhästyneet hakemukset käsitellään oikeasuhteisella tavalla.

2.6.6 18 artiklan 1 kohdan g alakohta: Oleskeluasiakirjan myöntämisestä perittävä maksu

Oleskeluasiakirjan myöntämisestä voidaan periä maksu, kuten direktiivin 2004/38/EY 25 artiklan 2 kohdassa säädetään.

Tämä tarkoittaa, että tällainen maksu ei saa olla suurempi kuin vastaanottavan valtion kansalaisilta vastaavista asiakirjoista perittävä maksu.

2.6.7 18 artiklan 1 kohdan h alakohta: Kun hakijalla on jo pysyvä oleskelulupa

Erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdan h alakohtaa sovelletaan vain silloin, kun hakijalla on jo pysyvän oleskeluoikeuden osoittava, voimassa oleva oleskeluasiakirja, ei silloin, kun hänellä on pysyvä oleskeluasema mutta ei sen osoittavaa asiakirjaa. Henkilöiden, joilla on pysyvä oleskeluasema mutta ei pysyvää oleskeluasiakirjaa, on jätettävä hakemus 18 artiklan 1 kohdassa esitetyn vakiomenettelyn mukaisesti.

Pysyvällä oleskeluasiakirjalla tarkoitetaan direktiivin 2004/38/EY nojalla myönnettyjä asiakirjoja ja muita vastaavia maahanmuutto-oikeuden osoittavia kansallisia asiakirjoja, kuten Yhdistyneen kuningaskunnan myöntämää toistaiseksi voimassa olevaa oleskelulupaa (Indefinite Leave to Remain).

2.6.8 18 artiklan 1 kohdan i alakohta: Kansalliset henkilöllisyystodistukset

EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiset voivat osoittaa kansalaisuutensa ja henkilöllisyytensä voimassa olevalla kansallisella henkilöllisyystodistuksella, vaikka niitä ei enää hyväksytäkään matkustusasiakirjoiksi erosopimuksen 14 artiklan 1 kohdan nojalla.

Kuten direktiivissä 2004/38/EY, erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdan i alakohdassa edellytetään ainoastaan, että matkustusasiakirja on voimassa. Kansallisessa lainsäädännössä ei saa asettaa tämän oikeuden käytölle muita vaatimuksia (esimerkiksi että matkustusasiakirjan on oltava voimassa tietty aika maahantulon tai maasta poistumisen jälkeen).

2.6.9 18 artiklan 1 kohdan j alakohta: Hakemuksen tueksi esitettävien asiakirjojen jäljennökset

Erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdan j alakohdan mukaan kansalliset viranomaiset voivat vaatia tiettyjen liiteasiakirjojen esittämistä alkuperäisinä ainoastaan erityistapauksissa, joissa on "perusteltua syytä epäillä toimitettujen asiakirjojen aitoutta".

2.6.10 18 artiklan 1 kohdan k–m alakohta: Luettelo hakemuksen tueksi esitettävistä asiakirjoista

Direktiivin 2004/38/EY 8 artiklan 3 ja 5 kohdassa ja 10 artiklan 2 kohdassa esitetään tyhjentävä luettelo asiakirjoista (ks. myös direktiivin 2004/38/EY johdanto-osan 14 kappale), jotka vastaanottava valtio voi vaatia EU:n kansalaisilta ja heidän perheenjäseniltään, kun he hakevat direktiivin 2004/38/EY 8 artiklan 2 kohdan nojalla myönnettävää rekisteröintitodistusta tai direktiivin 10 artiklan 1 kohdan nojalla myönnettävää oleskelukorttia.

Direktiivissä 2004/38/EY ei kuitenkaan vahvisteta tällaisia asiakirjoja koskevaa tyhjentävää luetteloa, jota voitaisiin soveltaa kaikissa mahdollisissa tilanteissa (kuten myönnettäessä oleskeluasiakirja työntekijälle, joka säilyttää työntekijäasemansa, tai perheenjäsenille, jotka säilyttävät oleskeluoikeutensa direktiivin 12 tai 13 artiklan nojalla) tai silloin, kun hakemus koskee muita direktiivin 2004/38/EY nojalla myönnettäviä oleskeluasiakirjoja (asiakirja, joka osoittaa direktiivin 19 artiklan 1 kohdan nojalla myönnetyn pysyvän oleskeluoikeuden, tai direktiivin 20 artiklan nojalla myönnetty pysyvä oleskelukortti).

Erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdan k–n alakohdan määräykset perustuvat hakemusten tueksi esitettävien asiakirjojen osalta samaan lähestymistapaan kuin direktiivi 2004/38/EY. Silloin kun direktiivissä 2004/38/EY esitetään näitä asiakirjoja koskeva tyhjentävä luettelo, niin tehdään myös erosopimuksessa.

Erosopimuksen 18 artiklan **1 kohdan k alakohtaa** sovelletaan oikeudenhaltijoihin, jotka asuvat vastaanottavassa valtiossa siirtymäkauden päättyessä. Määräys perustuu direktiivin 2004/38/EY 8 artiklan 3 kohtaan.

Erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdan k alakohdan iii alakohdassa mainittu "oppilaitos, jonka vastaanottava valtio on hyväksynyt tai jota se rahoittaa" vastaa direktiivin 2004/38/EY 7 artiklan 1 kohdan c alakohdan ensimmäisen luetelmakohdan säännöstä.

Erosopimuksen 18 artiklan **1 kohdan l alakohtaa** sovelletaan oikeudenhaltijoiden perheenjäseniin (myös muihin kuin läheisiin perheenjäseniin), jotka jo oleskelevat vastaanottavassa valtiossa siirtymäkauden päättyessä. Se perustuu direktiivin 2004/38/EY 8 artiklan 5 kohtaan ja 10 artiklan 2 kohtaan, mutta sitä on mukautettu, jotta voidaan ottaa huomioon se, että kyseiset perheenjäsenet jo oleskelevat vastaanottavassa valtiossa eivätkä tule sinne ulkomailta.

Erosopimuksen 18 artiklan **1 kohdan m alakohtaa** sovelletaan oikeudenhaltijoiden perheenjäseniin, jotka eivät oleskele vastaanottavassa valtiossa siirtymäkauden päättyessä. Se perustuu direktiivin 2004/38/EY 8 artiklan 5 kohtaan ja 10 artiklan 2 kohtaan.

Erosopimuksen 18 artiklan **1 kohdan n alakohta** on yleismääräys, joka kattaa kaikki ne tapaukset, joihin ei voida soveltaa 1 kohdan k–m alakohtaa. Se perustuu direktiivin 2004/38/EY periaatteeseen, jonka mukaan olisi vältettävä sellaisia hallinnollisia käytäntöjä, jotka muodostavat kohtuuttoman esteen oleskeluoikeuden käyttämiselle. Edunsaajia voidaan pyytää esittämään todisteet ainoastaan siitä, että he täyttävät edellytykset, myös oleskelua koskevat todisteet, mutta ei muuta.

Esimerkki: Kahdelle oikeudenhaltijalle siirtymäkauden päätyttyä syntyneiden lasten tarvitsee todistaa ainoastaan se, että he ovat oikeudenhaltijoiden lapsia. Tätä varten heidän on esitettävä hakemuksensa tueksi seuraavat asiakirjat:

- *voimassa oleva passi (tai henkilökortti, jos he ovat EU:n kansalaisia) henkilöllisyytensä todistamiseksi;*
- *todistus perhesiteistä vanhempiin (esimerkiksi syntymätodistus), jotta voidaan osoittaa perheside, johon heidän oleskeluoikeutensa perustuu;*
- *todistus siitä, että vanhemmat ovat oikeudenhaltijoita (esimerkiksi heille erosopimuksen nojalla myönnetty oleskeluasiakirjat), jotta voidaan osoittaa, että lasten oikeudet perustuvat näiden kahden oikeudenhaltijan oikeuksiin; ja*
- *[jos he ovat hakemuksen jättäessään jo täyttäneet 21 vuotta] todistus siitä, että he ovat oikeudenhaltijoiden huollettavina.*

Se, mitä asiakirjoja hakijat esittävät hakemuksensa tueksi, on heidän itsensä päätettävissä. Vastaanottava valtio ei voi vaatia heitä esittämään tiettyjä asiakirjoja tai kieltäytyä hyväksymästä hakemuksia, joiden tueksi on esitetty muita asiakirjoja.

2.6.11 18 artiklan 1 kohdan o alakohta: Hakijoiden avustaminen

Erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdan o alakohdan tarkoituksena on varmistaa, että toimivaltaiset viranomaiset auttavat hakijoita hakemuksen ja vaadittujen asiakirjojen käsittelyssä. Hakijoille on annettava mahdollisuus toimittaa lisänäyttöä ja korjata hakemuksessa mahdollisesti olevat puutteet tai virheet (jos esimerkiksi henkilöllisyyttä ei ole todistettu tai mahdollista hakemusmaksua ei ole suoritettu). Tämä on konstitutiivisessa järjestelmässä tärkeä suoja toimi, koska muuten hakijoilla ei enää siirtymäkauden päätyttyä ole oikeutta tehdä uutta hakemusta erosopimuksen nojalla.

Tätä o alakohtaa sovellettaessa vastaanottavan valtion olisi kiinnitettävä erityistä huomiota haavoittuvassa asemassa oleviin kansalaisiin (esimerkiksi vanhuksiin tai hoitolaitoksissa oleviin henkilöihin tai henkilöihin, jotka eivät pysty käyttämään sähköisiä välineitä).

2.6.12 18 artiklan 1 kohdan p alakohta: Rikostaustaa koskeva tarkastus

Erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdan p alakohdan nojalla vastaanottava valtio voi tehdä hakijoille uuden konstitutiivisen järjestelmän puiteissa järjestelmällisesti tarkastuksen heidän mahdollisen rikostaustansa selvittämiseksi.

Tällaiset tarkastukset hyväksytään erosopimuksessa siihen liittyvän erityistilanteen vuoksi.

Hakijoilta voidaan edellyttää, että he tekevät selkoa aiemmista rikostuomioistaan, jotka hakemushetkellä sisältyvät tuomion antamisvaltion lainsäädännön mukaiseen rikosrekisteriin. Rikosrekisteristä poistettuja tuomioita ei pitäisi sisällyttää tähän omaan ilmoitukseen. Tuomiovaltio voi olla mikä tahansa maa maailmassa.

Vilpillisen ilmoituksen antaminen ei *itsessään* mitätöi mitään erosopimukseen perustuvia oikeuksia, mutta sillä voi olla seurauksia yleisen järjestyksen perusteita tai petoksia koskevien sääntöjen nojalla. Todistustaakka on tällöin kansallisilla viranomaisilla. Vastaanottava valtio voi myös säätää vilpillisten ilmoitusten perusteella määrättävistä oikeasuhteisista seuraamuksista.

18 artiklan 1 kohdan p alakohta ei estä vastaanottavaa valtiota tarkistamasta omia rikosrekisteritietokantojaan. Tämä voidaan tehdä myös järjestelmällisesti.

Muiden valtioiden rikosrekisteritietokantojen tarkistamista voidaan pyytää, mutta vain jos sitä pidetään välttämättömänä ja direktiivin 2004/38/EY 27 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Kyseisessä kohdassa edellytetään, että tällaisten tiedustelujen tekeminen ei saa olla järjestelmällistä.

Erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdan p alakohdan nojalla tehtävät rikostaustaa koskevat tarkastukset ja turvatarkastukset vastaavat direktiivin 2004/38/EY VI luvun mukaisesti tehtäviä yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen liittyvistä syistä tehtäviä tarkastuksia, joiden tarkoituksena on oikeuksien rajoittaminen erosopimuksen 20 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

Jos erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdan p alakohdan nojalla tehtävien rikostaustaa koskevien tarkastusten ja turvatarkastusten perusteella toteutetaan rajoittavia toimenpiteitä, on noudatettava erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdan r alakohdassa sekä 20 ja 21 artiklassa vahvistettuja sääntöjä.

2.6.13 18 artiklan 1 kohdan q alakohta: Uuteen oleskeluasiakirjaan sisällytettävä ilmoitus

Ainoa erosopimuksessa asetettu muotovaatimus on, että uuteen oleskeluasiakirjaan on sisällytettävä ilmoitus, jonka mukaan asiakirjan haltijan oikeuksien oikeudet perustuvat erosopimukseen.

2.6.14 18 artiklan 1 kohdan r alakohta: Muutoksenhakumenettely

Erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdan r alakohdan tarkoituksena on varmistaa, että saman kohdan a alakohdan nojalla tehtyyn uutta oleskeluasemaa koskevasta hakemuksesta annettuun päätökseen voidaan hakea muutosta menettelyssä, jossa tutkitaan sekä päätöksen lainmukaisuus että sen perusteena olevat olosuhteet.

2.6.15 18 artiklan 2 kohta: Oleskeluoikeudet hakemuksen käsittelyn aikana

Ellei erosopimuksen 20 artiklassa asetetuista rajoituksista muuta johdu, vastaanottavan valtion viranomaiset tai talouden toimijat tai muut toimijat eivät saa soveltaa mitään rajoittavia toimenpiteitä, ennen kuin uutta oleskeluasemaa koskevien hakemusten jättämiselle 18 artiklan 1 kohdan b alakohdassa asetettu määräaika on päättynyt.

2.6.16 18 artiklan 3 kohta: Oleskeluoikeus on voimassa lopullisen päätöksen tekemiseen asti

Ellei erosopimuksen 20 artiklassa asetetuista rajoituksista muuta johdu, vastaanottavan valtion viranomaiset tai talouden toimijat tai muut toimijat eivät saa soveltaa mitään rajoittavia toimenpiteitä, ennen kuin hakemuksesta on tehty lopullinen päätös 18 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti.

Tämän suojalausekkeen avulla varmistetaan, että hakijan asema on suojattu siihen asti, että

- a) kansalliset viranomaiset tekevät hakemusta koskevan päätöksen (suoja hallinnollisia viivästyksiä vastaan);
- b) kansalliset tuomioistuimet tekevät muutoksenhakua koskevan päätöksen (suoja virheellisten päätösten ja oikeuskäsittelyn viiveiden varalta).

2.6.17 18 artiklan 4 kohta: Ilmoitusmenettely

Erosopimuksen 18 artiklan 4 kohta vastaa direktiivin 2004/38/EY 25 artiklan 1 kohtaa, sillä sen nojalla vastaanottavat valtiot voivat jatkaa ilmoitusmenettelyä, jonka mukaan laillinen oleskelu vastaanottavassa valtiossa ei edellytä uuden oleskeluasiakirjan hankkimista.

Jos vastaanottava valtio päättää toimia näin, sovelletaan direktiivissä 2004/38/EY annettuja sääntöjä, joissa vahvistetaan määräajat, maksut, liiteasiakirjat ja myönnettävät oleskeluasiakirjat.

Niillä, jotka ovat oikeutettuja uuteen oleskeluasemaan, **olisi oltava oikeus saada hakemuksesta oleskeluasiakirja** (joka voi olla sähköisessä muodossa), jossa ilmoitetaan, että se on myönnetty erosopimuksen nojalla.

2.7 19 artikla – Oleskeluasiakirjojen myöntäminen siirtymäkauden aikana

2.7.1 19 artiklan 1 kohta: Hakemukset siirtymäkauden aikana

Erosopimuksen 127 artiklasta seuraa, että vapaata liikkuvuutta koskevia unionin oikeuden sääntöjä sovelletaan siirtymäkauden loppuun saakka.

Hakemus erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdan nojalla myönnettävän uuden oleskeluasiakirjan ja 18 artiklan 4 kohdan nojalla myönnettävän ilmoitusmenettelyyn perustuvan oleskeluasiakirjan saamiseksi voidaan kuitenkin tehdä jo siirtymäkauden aikana (erosopimuksen 19 ja 185 artikla).

Tällaisen vapaaehtoisen hakemusmenettelyn käyttöönotto 18 artiklan 1 kohdan nojalla myönnettävän uuden oleskeluaseman myöntämistä varten ei vaikuta vapaata liikkuvuutta koskevien unionin sääntöjen soveltamiseen.

Uuden oleskeluaseman hakeminen erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdan nojalla siirtymäkauden aikana ei estä hakijaa hakemasta samanaikaisesti oleskeluasiakirjaa myös direktiivin 2004/38/EY nojalla.

Vastaavasti vapaaehtoisen hakemusmenettelyn käyttöönotto ei vapauta vastaanottavaa valtiota vapaata liikkuvuutta koskevien unionin sääntöjen mukaisista velvollisuuksista, kuten vireillä olevien tai uusien hakemusten käsittelystä.

2.7.1.1 EU:n tuomioistuimen toimivallan lykkäytyminen

Erosopimuksen 158 artiklan 1 kohdan nojalla se kahdeksan vuoden määräaika, jonka kuluessa Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuimet voivat esittää Euroopan unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön asioissa, jotka koskevat 18 artiklan 1 tai 4 kohdan tai 19 artiklan nojalla tehdyistä hakemuksista annettuja päätöksiä, alkaa 19 artiklan soveltamispäivästä (1. helmikuuta 2020).

Vaikka 18 artiklan mukaista hallinnollista hakemusmenettelyä voidaan aikaistaa ja sen soveltaminen aloittaa, muut erosopimuksen määräykset, joihin hallinnollinen hakemusmenettely perustuu (kuten määräykset, jotka liittyvät 9–11 artiklan henkilölliseen ja alueelliseen soveltamisalaan) tai jotka se käynnistää (kuten kaikki rajoittavia päätöksiä koskevat menettelylliset takeet tai edellytykset uuden oleskeluaseman säilyttämistä varten), eivät ole vielä tulleet voimaan.

Tämä edellyttää tiettyjä mukautuksia, joita ilman 19 artikla menettäisi tehokkaan vaikutuksensa. Nämä mukautukset voivat edellyttää, että vastaanottavat valtiot ottavat käyttöön 19 artiklan mukaisen vapaaehtoisen järjestelmän, jotta ne voivat toistaa kansallisessa lainsäädännössään kaikki tarvittavat mutta ei vielä sovellettavat erosopimuksen toisen osan määräykset, jotta ne voidaan panna täytäntöön vapaaehtoisen järjestelmän soveltamista varten.

Erosopimuksen 131 artiklan tarkoituksena on varmistaa, että unionin toimielimet säilyttävät siirtymäkauden aikana niille unionin oikeudessa annetun toimivallan suhteessa Yhdistyneeseen kuningaskuntaan 19 artiklan tulkinnan ja soveltamisen osalta. Myös EU:n tuomioistuin säilyttää toimivaltansa kaikilta osin.

2.7.2 19 artiklan 2 kohta: Hakemuksen hyväksymisen tai hylkäämisen seuraukset

Hakija voi haluta tehdä hakemuksen vapaaehtoisen konstitutiivisen järjestelmän nojalla saadakseen oikeusvarmuuden asemastaan mahdollisimman nopeasti, vaikka päätös tulee voimaan vasta myöhemmin (19 artiklan 3 kohdan mukaan oleskeluaseman myöntämistä koskevaa päätöstä ei voida perua ennen siirtymäkauden päättymistä).

Erosopimuksen 19 artiklan 2 kohdasta seuraa, että 18 artiklan 1 kohdan mukaisessa konstitutiivisessa menettelyssä annetuilla (myönteisillä ja kielteisillä) päätöksillä on vaikutuksia vasta siirtymäkauden päättymisen jälkeen. Toisin sanoen päätökset ovat päteviä, mutta niiden oikeusvaikutuksia lykätään, koska hakijoilla on samanaikaisesti vapaaseen liikkuvuuteen perustuvat oikeudet.

Vastaavasti 18 artiklan 1 kohdan nojalla tehdyn hakemuksen hylkääminen on hakijalle osoitus siitä, että hänen voi olla tarpeen tehdä tiettyjä muutoksia uuden oleskeluaseman saadakseen. Nämä muutokset voidaan toteuttaa ennen siirtymäkauden päättymistä, minkä jälkeen hakija voi tehdä uuden hakemuksen 19 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

Erosopimuksen 18 artiklan 4 kohdan nojalla myönnetty oleskeluasiakirja tulee voimaan ja sitä sovelletaan välittömästi (kyseessä on pelkkä ilmoitusmenettely). Se ei vaikuta hakijalla samanaikaisesti oleviin vapaan liikkuvuuden oikeuksiin. Myös vapaaehtoisen ilmoitusmenettelyn nojalla tehdyn hakemuksen hylkääminen tulee vastaavalla tavalla voimaan välittömästi, mutta se ei vaikuta hakijalla samanaikaisesti oleviin vapaan liikkuvuuden oikeuksiin.

2.7.3 19 artiklan 3 kohta: Jo myönnettyä oleskeluasemaa ei saa perua siirtymäkauden aikana

Erosopimuksen 19 artiklan 3 kohdan nojalla vastaanottava valtio ei saa perua vapaaehtoisen konstitutiivisen järjestelmän puitteissa myöntämänsä oleskeluasemaa ennen siirtymäkauden päättymistä. Se voi perua tällaisen aseman ainoastaan yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen tai kansanterveyteen tai oikeuksien väärinkäyttöön tai petokseen liittyvistä syistä samanaikaisesti sovellettavien, direktiivissä 2004/38/EY vahvistettujen sääntöjen mukaisesti.

Tämän määräyksen tarkoituksena on antaa hakijoille takeet siitä, että hakemuksen jättämiseen varhaisessa vaiheessa jo siirtymäkauden aikana ei liity riskiä, koska hyväksyttyä hakemusta ei voida tarkastella uudelleen hallinnollisista syistä (eli oleskeluoikeutta koskevien edellytysten perusteella).

Erosopimuksen 18 artiklan 4 kohdan mukaisessa ilmoitusmenettelyssä kansalliset viranomaiset voivat edelleen peruuttaa jo myönnetyn oleskeluasiakirjan tai aseman, mutta tämä ei sinänsä vaikuta asianomaisen henkilön oleskeluoikeuteen.

2.7.4 19 artiklan 4 kohta: Uudet hakemukset

Erosopimuksen 19 artiklan 4 kohdan tarkoituksena on varmistaa, että jos 18 artiklan 1 kohdan nojalla tehty uutta oleskeluasemaa koskeva hakemus hylätään ennen siirtymäkauden päättymistä, hakija voi tehdä uuden hakemuksen ennen 18 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettua määräajan päättymistä.

Oikeus tehdä uusi hakemus siirtymäkauden aikana kuuluu 18 artiklan 1 kohdan r alakohdassa säädettyihin muutoksenhakumenettelyihin.

2.7.5 19 artiklan 5 kohta: Muutoksenhaku

Kaikilla hakijoilla on kaikki direktiivin 2004/38/EY VI luvussa säädetyt muutoksenhakuoikeudet.

2.8 20 artikla – Oleskeluoikeuden rajoitukset

Erosopimuksen 20 artikla kattaa kaikki henkilöt, jotka käyttävät heille erosopimuksen toisen osan II osaston nojalla kuuluvia oikeuksia, eli esimerkiksi rajatyöntekijät ja myös muut kuin läheiset perheenjäsenet.

2.8.1 Mitä käyttäytymisellä tarkoitetaan?

Erosopimuksen 20 artiklan 1 ja 2 kohdan soveltaminen perustuu asianomaisten henkilöiden käyttäytymiseen. Erosopimuksessa käytetty käyttäytymisen käsite liittyy direktiivin 2004/38/EY VI lukuun (lisätietoja ks. komission tiedonanto direktiivin 2004/38/EY täytäntöönpanon ja soveltamisen parantamisesta – COM(2009) 313 final, 3.2 jakso).

2.8.2 Käyttäytyminen ennen siirtymäkauden päättymistä ja sen jälkeen

Erosopimuksen 20 artiklan 1 ja 2 kohdassa esitetään kaksi eri järjestelyä, joilla säännellään sitä, miten kohdellaan käyttäytymistä, joka muodostaa todellisen, välittömän ja riittävän vakavan uhkan yleiselle järjestykselle tai yleiselle turvallisuudelle, sen mukaan, onko tällainen käyttäytyminen tapahtunut ennen siirtymäkauden päättymistä vai sen jälkeen.

Erosopimuksen 20 artiklan 1 kohdassa asetetaan velvoite soveltaa tietynlaisen käyttäytymisen perusteella direktiivin 2004/38/EY VI lukua, kun taas artiklan 2 kohdan nojalla vastaavaan käyttäytymiseen voidaan siirtymäkauden päättymisen jälkeen soveltaa kansallisia maahanmuuttosääntöjä.

Näin 20 artiklan 1 ja 2 kohdassa tehdään ero sen mukaan, onko käyttäytyminen tapahtunut ennen siirtymäkauden päättymistä vai sen jälkeen. Kansallisia maahanmuuttosääntöjä ei pitäisi soveltaa edes osittain tapahtumiin, joita säännellään erosopimuksen 20 artiklan 1 kohdan määräyksillä. Mahdolliset päätökset oleskeluoikeuden rajoittamisesta siirtymäkauden päättymisen jälkeen tapahtuvan käyttäytymisen perusteella on kuitenkin tehtävä kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

2.8.3 Käyttäytymisen jatkuvuus

Tietyissä olosuhteissa asianomaiset henkilöt voivat **jatkaa käyttäytymistään** (eli toimintaa, jonka yksittäiset osatekijät palvelevat samaa tarkoitusta ja joita yhdistää sama tai samankaltainen tekotapa sekä ajallinen läheisyys ja toiminnan kohde) niin, että **se on alkanut ennen siirtymäkauden päättymistä ja jatkuu sen jälkeen**.

Jos oletetaan, että kyseessä on jatkuva käyttäytyminen, rajoittavia toimenpiteitä koskevan päätöksen tekemisestä siirtymäkauden päättymisen jälkeen vastaavat kansalliset viranomaiset joutuvat todennäköisesti pohtimaan muun muassa seuraavia tilanteita:

- a) toimet, jotka asianomainen henkilö on toteuttanut siirtymäkauden päättymisen jälkeen, ovat yksinään riittäviä rajoittavan toimenpiteen hyväksymiseksi kansallisten maahanmuuttosääntöjen nojalla – tällöin voidaan hyväksyä toimenpiteitä 20 artiklan 2 kohdan nojalla;
- b) toimet, jotka asianomainen henkilö on toteuttanut siirtymäkauden päättymisen jälkeen, eivät yksinään ole riittäviä rajoittavan toimenpiteen hyväksymiseksi kansallisten maahanmuuttosääntöjen nojalla – tällöin ei voida hyväksyä toimenpiteitä 20 artiklan 2 kohdan nojalla;
- c) b alakohdassa tarkoitettussa tilanteessa kansalliset viranomaiset voivat kuitenkin 20 artiklan 1 kohdan nojalla tutkia, olisiko ennen siirtymäkauden päättymistä toteutettujen toimien vuoksi oikeutettua määrätä rajoituksia yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen perustuvista syistä. Koska tässä arvioinnissa on määritettävä asianomaisen henkilön muodostama uhka hänen henkilökohtaisen käyttäytymisensä perusteella, siinä voidaan ottaa huomioon myös toimet siirtymäkauden päättymisen jälkeen.

Jokaisen rajoittavan toimenpiteen yhteydessä on tarkasteltava huolellisesti asiaan liittyviä olosuhteita.

2.8.4 20 artiklan 3 ja 4 kohta: Oikeuksien väärinkäyttö tai petokseen perustuvat hakemukset

Erosopimuksen 20 artiklan 3 ja 4 kohdan nojalla vastaanottava valtio voi poistaa alueeltaan hakijat, jotka ovat käyttäneet oikeuksiaan väärin tai syyllistyneet petokseen saadakseen erosopimuksen mukaisia oikeuksia.

Tällainen maastapoistaminen voidaan toteuttaa jo ennen, kuin tuollaisen hakemuksen hylkäämistä koskevaan päätökseen, johon on haettu muutosta tuomioistuimessa, saadaan muutoksenhakuasteen lopullinen päätös, kunhan noudatetaan direktiivin 2004/38/EY 31 artiklassa säädettyjä edellytyksiä.

Tämä tarkoittaa, että asianomaisia henkilöitä ei voida poistaa vastaanottavan valtion alueelta, jos he ovat hakeneet muutosta maastapoistamispäätökseen ja väliaikais määräystä kyseisen päätöksen täytäntöönpanon keskeyttämiseksi.

Maastapoistamista ei saa toteuttaa, ennen kuin väliaikais määräystä koskeva päätös on tehty, paitsi jos on kyse seuraavista tilanteista:

- a) maastapoistamispäätös perustuu aikaisemmin annettuun oikeuden päätökseen, tai
- b) asianomaisilla henkilöillä on aikaisemmin ollut mahdollisuus hakea muutosta, tai
- c) maastapoistamispäätös perustuu direktiivin 2004/38/EY 28 artiklan 3 kohdan mukaisiin yleistä turvallisuutta koskeviin pakottaviin syihin.

Jos kansallisissa säännöissä säädetään, että maastapoistamispäätöksen täytäntöönpano keskeytyy muutoksenhaun vuoksi lain nojalla, sitä varten ei tarvitse hakea erillistä väliaikais määräystä.

Direktiivin 2004/38/EY 31 artiklan 4 kohdan mukaisesti **vastaanottava valtio voi kieltää asianomaiselta maahantulon muutoksenhakumenettelyn ollessa vireillä**. Se ei kuitenkaan voi estää häntä esittämästä puolustustaan henkilökohtaisesti, paitsi jos hänen saapumisensa oikeuteen voi muodostaa yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen kohdistuvan vakavan uhan.

2.9 21 artikla – Takeet ja muutoksenhakuoikeus

Tämä määräys kattaa kaikki tilanteet, joissa erosopimukseen perustuvia oleskeluoikeuksia voidaan rajoittaa tai joissa ne voidaan evätä.

Sen tarkoituksena on varmistaa, että direktiivin 2004/38/EY VI luvussa säädettyjä menettelyllisiä takeita sovelletaan kaikilta osin kaikissa tilanteissa, eli:

- a) oikeuksien väärinkäyttö ja petokset (direktiivin 2004/38/EY 35 artikla);
- b) toimenpiteet, jotka toteutetaan yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen taikka kansanterveyteen perustuvista syistä (direktiivin 2004/38/EY VI luku) tai kansallisen lainsäädännön mukaisesti; ja
- c) toimenpiteet, jotka toteutetaan kaikkien muiden syiden perusteella (direktiivin 2004/38/EY 15 artikla), eli esimerkiksi tilanteet, joissa oleskeluasiakirjaa koskevaa hakemusta ei ole otettu käsiteltäväksi, tai joissa hakemus hylätään, koska hakija ei täytä oleskeluoikeudelle asetettuja edellytyksiä, tai joissa päätös on tehty sillä perusteella, että asianomainen ei enää täytä oleskeluoikeudelle asetettuja edellytyksiä (*esimerkiksi kun työvoiman ulkopuolella olevasta EU:n kansalaisesta aiheutuu kohtuuton rasite vastaanottavan valtion sosiaaliturvajärjestelmälle*).

Määräyksellä varmistetaan myös, että direktiivin 2004/38/EY VI luvun aineellisia takeita sovelletaan kaikilta osin silloin, kun oleskeluoikeuden rajoittamista koskevia päätöksiä tehdään ennen siirtymäkauden päättymistä tapahtuneen käyttäytymisen perusteella.

EU:n oikeuden yleisiä periaatteita koskevan EU:n tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti kansallisen lainsäädännön mukaisesti tehtävissä oleskeluoikeuden rajoittamista koskevissa päätöksissä on noudatettava myös suhteellisuusperiaatetta ja perusoikeuksia, muun muassa oikeutta perhe-elämään.

2.10 22 artikla – Liitännäiset oikeudet

Tällä määräyksellä suojataan perheenjäsenten oikeutta toimia vastaanottavassa valtiossa työntekijänä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana, kansalaisuudesta riippumatta, kuten direktiivin 2004/38/EY 23 artiklassa säädetään.

Tämä tarkoittaa, että erosopimus suojaa sekä niitä perheenjäseniä, jotka eivät olleet työntekijöitä ennen siirtymäkauden päättymistä mutta joista tulee työntekijöitä sen jälkeen, että niitä perheenjäseniä, jotka olivat jo työntekijöitä joko vastaanottavassa valtiossa tai työskentelyvaltiossa (rajatyöntekijät).

2.11 23 artikla – Yhdenvertainen kohtelu

Tämä määräys vastaa direktiivin 2004/38/EY 24 artiklaa, jossa vahvistetaan yhdenvertaista kohtelua koskeva erityissääntö erosopimuksen 11 artiklaan verrattuna.

Sama sääntö ulotetaan koskemaan perheenjäseniä, joilla on (pysyvä) oleskeluoikeus vastaanottavassa valtiossa. Heitä on kohdeltava vastaanottavan valtion kansalaisina eikä vastaanottavan valtion kansalaisten perheenjäseninä.

Sovelletaan samoja poikkeuksia kuin direktiivin 2004/38/EY 24 artiklan 2 kohdassa.

2 LUKU – TYÖNTEKIJÖIDEN JA ITSENÄISTEN AMMATINHARJOITAJIEN OIKEUDET

2.12 24 artikla – Työntekijöiden oikeudet

2.12.1 24 artiklan 1 kohta: Oikeudet

Erosopimuksen 24 artiklan 1 kohdassa myönnetään unionin oikeuteen perustuvat työntekijän oikeudet kaikille työntekijöinä toimiville erosopimuksen edunsaajille, myös niille, jotka siirtyvät työntekijän asemaan siirtymäkauden päätyttyä (ks. myös erosopimuksen 17 artiklan 1 kohta ja 22 artikla). Tämä artikla ei koske muita erosopimuksen edunsaajaryhmiä.

2.12.1.1 Rajoitukset

Sovelletaan samoja **yleiseen järjestykseen ja yleiseen turvallisuuteen sekä kansanterveyteen** perustuvia rajoituksia kuin ne, joista määrätään SEUT-sopimuksen 45 artiklan 3 kohdassa.

SEUT-sopimuksen 45 artiklan 4 kohdassa tarkoitettujen julkishallinnon palvelussuhteiden ei kuulu erosopimuksen soveltamisalaan. Näin ollen vastaanottava valtio tai työskentelyvaltio voi varata pääsyn sellaisiin tehtäviin, joihin sisältyy julkisen vallan käyttöä ja valtion yleisten etujen turvaamista, yksinomaan omille kansalaisilleen, jos tämä rajoitus on SEUT-sopimuksen 45 artiklan 4 kohdan mukainen (asia C-270/13, Haralambidis).

2.12.1.2 1 kohdan a–h alakohta: ei-tyhjentävä luettelo oikeuksista

Työntekijöillä on kaikki SEUT-sopimuksen 45 artiklassa ja asetuksessa (EU) N:o 492/2011 tarkoitettujen oikeudet. Erosopimuksen 24 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen oikeuksien soveltamisala ja merkitys ovat samat kuin SEUT-sopimuksen 45 artiklassa ja asetuksessa (EU) N:o 492/2011.

Erosopimuksen 24 artiklan 1 kohdan luettelo työntekijöiden oikeuksista ei ole tyhjentävä, ja se kattaa myös EU:n tuomioistuimen myöhemmin antamat SEUT-sopimuksen 45 artiklaa koskevat tulkinnat, joissa näitä oikeuksia kehitetään edelleen (siirtymäkauden päättymisen jälkeen Yhdistyneen kuningaskunnan oikeus- ja hallintoviranomaisten olisi otettava tällainen EU:n tuomioistuimen oikeuskäytäntö ”asianmukaisesti huomioon”). Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että erosopimuksen 24 artiklan 1 kohdassa esitettyjen oikeuksien lisäksi työntekijällä on edelleen oikeus vaihtaa työpaikkaa ja etsiä uutta työpaikkaa työskentelyvaltiossa SEUT-sopimuksen 45 artiklan mukaisesti.

2.12.2 24 artiklan 2 kohta: Työntekijän lapsen oikeus saattaa opintonsa päätökseen

Erosopimuksen 24 artiklan 2 kohdassa suojataan työntekijöiden lasten oikeus saattaa opintonsa päätökseen vastaanottavassa valtiossa. Tämän määräyksen nojalla lapsi, jonka vanhempi on EU:n tai Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen ja joka työskenteli vastaanottavassa valtiossa erosopimuksen edunsaajana, voi edelleen oleskella vastaanottavassa valtiossa ja saattaa siellä opintonsa päätökseen myös sen jälkeen, kun tämän vanhemman laillinen oleskelu siellä on päättynyt (eli tämä on esimerkiksi lähtenyt pois vastaanottavasta valtiosta tai kuollut tai ei enää täytä laillisen oleskelun edellytyksiä, ks. esimerkiksi asiat C-310/08, Ibrahim, ja C-480/08, Teixeira). Lapsella on myös oikeus siihen, että hänen pääasiallinen huoltajansa on hänen kanssaan vastaanottavassa valtiossa, niin kauan kuin hän on alaikäinen tai jopa hänen tultuaan täysi-ikäiseksi, jos opintojen loppuun saattaminen edellyttää pääasiallisen huoltajan läsnäoloa.

2.12.3 24 artiklan 3 kohta: Rajatyöntekijät

Rajatyöntekijät voivat jatkaa työskentelyä työskentelyvaltiossa, jos he työskentelivät siellä siirtymäkauden päättyessä.

Jos he ovat lopettaneet työskentelyn ennen siirtymäkauden päättymistä, he voivat säilyttää työntekijän aseman työskentelyvaltiossa, jos he täyttävät jonkin direktiivin 2004/38/EY 7 artiklan 3 kohdan a–d alakohdassa tarkoitettua edellytystä. Heidän ei kuitenkaan tarvitse vaihtaa asuinpaikkaansa työskentelyvaltioon. Näin he voivat käyttää erosopimuksen 24 artiklan 1 kohdan a–h alakohdassa tarkoitettuja oikeuksia.

Rajatyöntekijä säilyttää asemansa työskentelyvaltiossa,

- a) jos hän joutuu tilapäisesti työkyvyttömäksi sairauden tai tapaturman vuoksi;
- b) jos hän yli vuoden työskentelyään joutuu asianmukaisesti rekisteröidyksi työttömäksi tahtomattaan ja ilmoittautuu työnhakijaksi asianomaiseen työvoimatoimistoon;
- c) jos hän alle vuoden kestäneen määräaikaisen työsuhteen päätyttyä tai kahdentoista ensimmäisen kuukauden aikana joutuu asianmukaisesti rekisteröidyksi työttömäksi tahtomattaan ja ilmoittautuu työnhakijaksi asianomaiseen työvoimatoimistoon (tällöin hän säilyttää työntekijän asemansa vähintään kuuden kuukauden ajan); tai
- d) jos hän aloittaa ammatillisen koulutuksen (ammatillisen koulutuksen tulee liittyä aiempaan työskentelyyn, paitsi jos henkilö on työttömänä tahtomattaan).

Luettelo olosuhteista, joissa työntekijän asema voidaan säilyttää, **ei ole tyhjentävä** (ks. EU:n tuomioistuimen oikeuskäytäntö asiassa C-507/12, Saint Prix).

2.13 **25 artikla – Itsenäisten ammatinharjoittajien oikeudet**

2.13.1 *25 artiklan 1 kohta: Oikeudet*

Erosopimuksen 25 artiklan 1 kohdassa luetellut oikeudet myönnetään kaikille erosopimuksen edunsaajille, jotka toimivat itsenäisinä ammatinharjoittajina – ei siis ainoastaan niille, jotka ovat itsenäisiä ammatinharjoittajia siirtymäkauden päättyessä, vaan myös niille, jotka muuttavat asemaansa (ks. myös 17 artiklan 1 kohta, jossa määrätään oikeudesta ryhtyä itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi).

SEUT-sopimuksen 49 artiklan soveltamisalaan kuuluvat itsenäiset ammatinharjoittajat voivat käyttää näitä oikeuksia vastaavasti sovellettavan asetuksen (EU) N:o 492/2011 nojalla (ks. EU:n tuomioistuimen oikeuskäytäntö mm. asiassa 63/86, komissio v. Italia). Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että erosopimuksen 24 artiklan 1 kohdan d alakohta ei voida soveltaa irtisanomiseen, koska itsenäinen ammatinharjoittaja ei lähtökohtaisesti ole alisteinen työnantajansa nähden eikä häntä siten voida irtisanoa.

Erosopimuksen 25 artiklan 1 kohtaa sovelletaan myös itsenäisinä ammatinharjoittajina toimiviin rajatyöntekijöihin. Toisistaan erotetaan seuraavat tapaukset: i) henkilö asuu valtiossa A ja toimii itsenäisenä ammatinharjoittajana valtiossa B; ja ii) henkilö asuu valtiossa A ja toimii itsenäisenä ammatinharjoittajana valtiossa A mutta tarjoaa lisäksi palveluja valtioissa B ja C, joko satunnaisesti tai sivutoimipaikan kautta. Ensimmäisessä tapauksessa kyseessä on rajatyöntekijänä toimiva itsenäinen ammatinharjoittaja, toisessa ei.

Tässä yhteydessä on huomattava, että toimipaikan perustaminen muuhun kuin asuinvaltioon palvelujen tarjoamiseksi kyseisessä valtiossa ei välttämättä merkitse sijoittautumista valtioon, jossa palveluja tarjotaan. Tällaisen toiminnan voidaan silti katsoa kuuluvan pikemminkin palvelujen tarjoamisen vapautta kuin sijoittautumisvapautta koskevien sääntöjen soveltamisalaan. Siksi henkilöä, jolla on toimipaikka työskentelyvaltiossa, ei aina pidetä itsenäisenä ammatinharjoittajana toimivana rajatyöntekijänä ⁽¹⁾.

Erosopimuksen 4 artiklan 4 kohdassa varmistetaan, että itsenäisen ammatinharjoittajan käsitettä tulkitaan samalla tavoin, kuin EU:n tuomioistuin on tulkinnut SEUT-sopimuksen 49 artiklaa asiaa koskevassa oikeuskäytännössään.

2.13.1.1 Rajoitukset

Erosopimuksen 25 artiklan 1 kohdan mukaisiin oikeuksiin sovelletaan samoja rajoituksia kuin ne, joista määrätään SEUT-sopimuksen 51 ja 52 artiklassa.

Näin ollen näihin oikeuksiin voidaan soveltaa rajoituksia yleisen järjestyksen tai yleisen turvallisuuden taikka kansanterveyden perusteella (SEUT-sopimuksen 52 artikla), minkä lisäksi työskentelyvaltio voi rajoittaa itsenäisenä ammatinharjoittajana toimivien henkilöiden pääsyä toimintaan, joka jatkuvasti tai tilapäisesti liittyy julkisen vallan käyttöön kyseisessä jäsenvaltiossa (SEUT-sopimuksen 51 artikla).

2.13.1.2 *25 artikla 1 kohdan a alakohta: Oikeus ryhtyä harjoittamaan ja harjoittaa itsenäistä ammattia sekä oikeus perustaa ja johtaa yrityksiä*

Erosopimuksessa suojellaan oikeutta ryhtyä harjoittamaan ja harjoittaa itsenäistä ammattia sekä oikeutta perustaa ja johtaa yrityksiä SEUT-sopimuksen 49 artiklan mukaisesti, niiden edellytysten nojalla, jotka vastaanottava valtio on vahvistanut omia kansalaisiaan varten.

Erosopimusta ei kuitenkaan pidä tulkita niin, että siinä myönnettäisiin Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisille mahdollisuus vedota unionin oikeuteen, jotta he voisivat tarjota palveluja muissa EU:n jäsenvaltioissa tai sijoittautua muihin EU:n jäsenvaltioihin.

2.13.1.3 *25 artiklan 1 kohdan b alakohta: Viittaus 24 artiklan 1 kohdassa olevaan ei-tyhjentävään oikeuksien luetteloon*

Itsenäisillä ammatinharjoittajilla on työskentelyvaltiossa kaikki SEUT-sopimuksen 45 artiklassa ja asetuksessa (EU) N:o 492/2011 tarkoitettut oikeudet.

⁽¹⁾ Henkilöön, joka hankkii vastaanottavassa valtiossa jonkinlaista infrastruktuuria, joka on tarpeen toiminnan harjoittamiseksi kyseisessä jäsenvaltiossa (esim. toimiston tai vastaanottotilat), voidaan soveltaa sijoittautumisvapautta koskevien perussopimuksen määräysten sijasta palvelujen tarjoamisen vapautta koskevia määräyksiä. Tilannetta arvioidaan toiminnan keston lisäksi myös sen määrän, toistuvuuden ja jatkuvuuden perusteella (C-55/94, Gebhard, 27 kohta).

2.13.2 25 artiklan 2 kohta: Itsenäisen ammatinharjoittajan lapsen oikeus saattaa opintonsa päätökseen

Erosopimuksen 25 artiklan 2 kohdalla suojataan EU:n tai Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisia olevien työntekijöiden lapsia silloin, kun vanhempien laillinen oleskelu lapsen vastaanottavassa valtiossa on päättynyt erosopimuksen 24 artiklan 2 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa, siltä osin kuin asiasta määrätään unionin oikeudessa, sellaisena kuin EU:n tuomioistuin on sitä tulkinnut (asia C-147/11, Czop & Punakova).

2.13.3 25 artiklan 3 kohta: Itsenäisenä ammatinharjoittajana toimivien rajatyöntekijöiden oikeudet ja niitä koskevat rajoitukset

Itsenäisinä ammatinharjoittajina toimivilla rajatyöntekijöillä on samat oikeudet kuin palkattuina työntekijöinä toimivilla rajatyöntekijöillä erosopimuksen 24 artiklan 3 kohdan nojalla, ja niihin sovelletaan samoja rajoituksia, kuin 25 artiklan 1 kohtaa koskevista ohjeista on esitetty, soveltuvin osin (esim. irtisanominen).

2.14 26 artikla – Rajatyöntekijöiden oikeudet todistavan asiakirjan myöntäminen

Erosopimuksen 26 artiklassa veloitetaan työskentelyvaltio myöntämään erosopimuksen soveltamisalaan kuuluville rajatyöntekijöille näiden pyynnöstä asiakirja, joka todistaa heidän asemansa. Toisaalta 26 artiklassa myös annetaan työskentelyvaltiolle oikeus vaatia näitä työntekijöitä hakemaan tällaista asiakirjaa.

Toisin kuin erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdan nojalla myönnettävä oleskeluasiakirja, tällä asiakirjalla ei myönnetä uutta oleskeluasemaa, vaan siinä ainoastaan tunnustetaan jo olemassa oleva ja edelleen jatkuva oikeus harjoittaa taloudellista toimintaa työskentelyvaltiossa.

Koska rajatyöntekijät lähtevät työskentelyvaltiosta ja palaavat sinne säännöllisesti, on olennaisen tärkeää, että heille myönnetään heidän asemansa osoittava asiakirja mahdollisimman pian, jotta heitä ei estetä käyttämästä oikeuksiaan siirtymäkauden päätyttyä, vaan että he voivat helposti esittää todistuksen heille kuuluvista oikeuksista (erityisesti rajanylitykseen liittyvistä oikeuksista erosopimuksen 14 artiklan nojalla).

Rajatyöntekijöillä, jotka eivät ole työsuhteessa hakemuksen jättöpäivänä, on oikeus saada tällainen asiakirja edellyttäen, että he säilyttävät työntekijän asemansa erosopimuksen 24 artiklan 3 kohdan tai 25 artiklan 3 kohdan mukaisesti (kyseisissä määräyksissä viitataan direktiivin 2004/38/EY 7 artiklan 3 kohtaan).

3 LUKU – AMMATTIPÄTEVYYDET

Erosopimuksen toisen osan II osaston 3 luku koskee sellaisia erosopimuksen soveltamisalaan kuuluvia henkilöitä, jotka ovat saaneet tai ovat saamassa siirtymäkauden päättyessä ammattipätevyytensä tunnustettua joko vastaanottavassa valtiossa tai työskentelyvaltiossa.

Erosopimuksessa myönnetään näille henkilöille seuraavat takeet:

- Yhdistyneen kuningaskunnan tai EU:n ammattipätevyyksien tunnustamista koskevat kansalliset päätökset ovat edelleen voimassa (saavutettujen etuuksien säilyttäminen); ja
- heillä on edelleen oikeus jatkaa kyseisen ammatin harjoittamista ja siihen liittyvää toimintaa vastaanottavassa valtiossa tai työskentelyvaltiossa (rajatyöntekijät).

Sen sijaan kyseisessä luvussa ei taata eikä myönnetä erosopimuksen henkilölliseen soveltamisalaan kuuluville Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisille sisämarkkinoihin liittyviä oikeuksia, jotka liittyvät palvelujen tarjoamiseen muissa EU:n jäsenvaltioissa kuin heidän vastaanottavassa valtiossaan tai työskentelyvaltiossaan.

Erosopimuksen henkilölliseen soveltamisalaan kuuluvilla Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisilla ei ole enää siirtymäkauden päättymisen jälkeen oikeutta vedota unionin oikeuteen saadakseen ammattipätevyytensä tunnustettua vastaanottavassa valtiossa, työskentelyvaltiossa eikä missään muussakaan EU:n jäsenvaltiossa.

Erosopimus ei koske sellaisten ammattipätevyyksien kohtelua, jotka on saatu Yhdistyneessä kuningaskunnassa tai EU:ssa ennen siirtymäkauden päättymistä mutta joita ei ole tunnustettu tai joiden tunnustamista ei ole haettu vastapuolelta ennen kyseistä päivämäärää.

2.15 27 artikla – Tunnustetut ammattipätevyydet

2.15.1 Yleinen menettely

Erosopimuksen 27 artiklassa kuvataan ne tunnustamispäätökset, jotka pysyvät voimassa erosopimuksen nojalla, asianomaiset valtiot (vastaanottava valtio tai työskentelyvaltio), päätösten voimassaolon jatkumisesta hyötyvät henkilöt (erosopimuksen soveltamisalaan kuuluvat henkilöt) ja päätösten voimassaolon jatkumisen vaikutukset asianomaisissa valtioissa.

Mitä voimassaolon jatkuminen kattaa?

Erosopimuksen 27 artikla kattaa tunnustamispäätökset, jotka on tehty ennen muuta seuraavien neljän EU:n säädöksen nojalla: ammattipätevyyden tunnustamisesta annettu direktiivi 2005/36/EY, asianajajien sijoittautumisesta annettu direktiivi 98/5/EY, lakisääteisestä tilintarkastuksesta annettu direktiivi 2006/43/EY ja myrkyllisistä tuotteista annettu direktiivi 74/556/ETY.

2.15.2 27 artiklan 1 kohdan a alakohta ja 2 kohta: Ammattipätevyyden tunnustaminen ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun direktiivin nojalla

Erosopimus kattaa kaikki direktiivin 2005/36/EY III osastoon perustuvat kolme tunnustamistapaa sijoittautumista varten:

- koulutuksesta annettavien asiakirjojen yleinen tunnustamisjärjestelmä (direktiivin 2005/36/EY 10 artikla ja sitä seuraavat artiklat);
- ammattikokemuksen tunnustaminen (direktiivin 2005/36/EY 16 artikla ja sitä seuraavat artiklat); ja
- koulutuksen vähimmäisvaatimusten yhteensovittamiseen perustuva tunnustaminen (direktiivin 2005/36/EY 21 artikla ja sitä seuraavat artiklat).

Näihin sisältyvät seuraavat:

- Erosopimuksen 27 artiklan 2 kohdan a alakohdan nojalla: kolmansissa maissa myönnetyn ammattipätevyyden tunnustaminen direktiivin 2005/36/EY 3 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

Tämän perusteella EU:n jäsenvaltio tai Yhdistynyt kuningaskunta tunnustaa sellaiset kolmansissa maissa myönnetyt ammattipätevyydet, jotka on jo aiemmin tunnustettu toisessa EU:n jäsenvaltiossa tai Yhdistyneessä kuningaskunnassa direktiivin 2005/36/EY 2 artiklan 2 kohdan nojalla ja jotka on rinnastettu kansallisiin (EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan) ammattipätevyyksiin sillä perusteella, että asiakirjan haltija on EU:n jäsenvaltiossa tai Yhdistyneessä kuningaskunnassa saamansa ensimmäisen tunnustamisen jälkeen hankkinut kolmen vuoden ammattikokemuksen kyseiseltä ammattialalta siinä valtiossa (EU:n jäsenvaltio tai Yhdistynyt kuningaskunta), joka on alun perin tunnustanut kyseisen asiakirjan.

Erosopimus ei siis kata kolmansissa maissa hankittujen ammattipätevyyksien ensimmäistä tunnustamista EU:n jäsenvaltiossa tai Yhdistyneessä kuningaskunnassa vaan ainoastaan myöhemmät tunnustamiset, jos direktiivin 2005/36/EY 3 artiklan 3 kohdassa säädetyt edellytykset täyttyvät.

- Erosopimuksen 27 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla: direktiivin 2005/36/EY 4 f artiklan mukaista osittaista ammatinharjoittamisoikeutta koskevat päätökset.
- Erosopimuksen 27 artiklan 2 kohdan c alakohdan nojalla: eurooppalaista ammattikorttia koskevassa sähköisessä menettelyssä tehdyt tunnustamispäätökset sijoittautumista varten.

Eurooppalaista ammattikorttia koskevaa tunnustamismenettelyä voivat nykyään käyttää yleissairaanhoidosta vastaavat sairaanhoitajat, proviisorit, fysioterapeutit, vuoristo-oppaat ja kiinteistövälittäjät.

On huomattava, että erosopimuksessa vain varmistetaan tunnustamispäätöksen ja sen oikeusvaikutusten voimassaolon jatkuminen; siinä ei siis myönnetä jatkuvaa pääsyä asianomaisten viranomaisten ja ammattihenkilöiden sähköiseen verkkoon (*sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmässä (IMI) oleva eurooppalaista ammattikorttia koskeva osio; ks. erosopimuksen 8 ja 29 artikla*). Ammattihenkilöt voivat kuitenkin edelleen päästä eurooppalaista ammattikorttia koskevaan verkkorajapintaan tietojen saamiseksi.

Direktiivin 2005/36/EY soveltamisalaan kuuluvien tunnustamispäätösten voimassaolon jatkumiseen liittyvä erosopimuksen erityisvaikutus on se, että vastaanottavan valtion mahdollisesti asettamia, kielitaitoa ja/tai sairausvakuutuslaitoksen antamaa hyväksyntää koskevia vaatimuksia tarkastellaan myös jatkossa direktiivin 2005/36/EY asiaa koskevien säännösten (53 ja 55 artikla) pohjalta.

2.15.3 27 artiklan 1 kohdan b alakohta: Ammattipätevyyden tunnustaminen asianajajien sijoittautumisesta annetun direktiivin nojalla

Erosopimuksen nojalla jatketaan sen soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden osalta sellaisten päätösten voimassaoloa, joiden nojalla EU:n tai Yhdistyneen kuningaskunnan asianajajat ovat saaneet oikeuden harjoittaa asianajajan ammattia vastaanottavassa valtiossa tai työskentelyvaltiossa direktiivin 98/5/EY 10 artiklan 1 ja 3 kohdan nojalla (direktiivi asianajajan ammatin pysyvän harjoittamisen helpottamisesta muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa ammatillinen pätevyys on hankittu).

Asiaa koskevan erosopimuksen määräyksen nojalla EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiset vapautetaan sellaisista paikallisista kansalaisuutta koskevista vaatimuksista, jotka voisivat rajoittaa asianajajan ammattiin pääsyä vastaanottavassa valtiossa tai työskentelyvaltiossa.

Vaikutus koskee ainoastaan vastaanottavaa valtiota tai työskentelyvaltiota.

Näin ollen kahta tähän liittyvää unionin direktiiviä, eli direktiivejä 77/246/ETY ja 98/5/EY, ei erosopimuksen nojalla sovelleta sellaisiin Yhdistyneen kuningaskunnan asianajajiin, jotka ovat Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisia ja jotka olisivat voineet hyötyä näistä määräyksistä missä tahansa EU:n jäsenvaltiossa, muualla kuin vastaanottavassa valtiossa ja työskentelyvaltiossa.

2.15.4 27 artiklan 1 kohdan c alakohta: Ammattipätevyuden tunnustaminen lakisääteisestä tilintarkastuksesta annetun direktiivin nojalla

Ne lakisääteisten tilintarkastajien ammattipätevyyttä koskevat tunnustamispäätökset, jotka on alun perin tehty EU:ssa tai Yhdistyneessä kuningaskunnassa direktiivin 2006/43/EY 14 artiklan nojalla, pysyvät erosopimuksen nojalla voimassa sen henkilölliseen soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden osalta vastaanottavassa valtiossa tai työskentelyvaltiossa, ja edunsaajat voivat edelleen harjoittaa tätä ammattia entiseen tapaan.

2.15.5 27 artiklan 1 kohdan d alakohta: Ammattipätevyuden tunnustaminen myrkyllisistä tuotteista annetun direktiivin nojalla

Ne sijoittautumisluvut, jotka on saatu vastaanottavassa valtiossa tai työskentelyvaltiossa direktiivin 74/556/ETY asiaa koskevien säännösten nojalla, pysyvät erosopimuksen nojalla voimassa sen henkilölliseen soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden osalta.

2.15.6 Yleiset vaikutukset

Aiemmin tehtyjen tunnustamispäätösten voimassaolon jatkuminen erosopimuksen 27 artiklan nojalla tarkoittaa sitä, että vakiintuneet edunsaajat rinnastetaan vastaanottavassa valtiossa tai työskentelyvaltiossa niiden omiin kansalaisiin, siltä osin kuin on kyse pääsystä kyseisiin ammatteihin ja oikeudesta harjoittaa näitä ammatteja ja niihin liittyvää toimintaa näiden valtioiden alueella.

Edunsaajille ei kuitenkaan myönnetä mitään muita sisämarkkinoihin unionin oikeuden nojalla liittyviä oikeuksia, jotka koskisivat palvelujen tarjoamista muilla kuin tunnustamispäätösten voimassaolon jatkamista koskevien määräysten soveltamisalaan kuuluvilla alueilla.

2.16 28 artikla – Ammattipätevyuden tunnustamiseen liittyvät, meneillään olevat menettelyt

2.16.1 Soveltamisala

Erosopimuksen 28 artikla vastaa 27 artiklaa sen henkilöllisen ja aineellisen soveltamisalan osalta, ja se kattaa kaikki asiaa koskevat ammattipätevyuden tunnustamista koskevat hakemukset, jotka on virallisesti tehty ennen siirtymäkauden päättymistä ja joiden käsittely on kesken siirtymäkauden päättyessä. Kaikkia tällaisia vireillä olevia menettelyjä jatketaan ja ne saatetaan päätökseen (mahdollisesti vaaditut korvaavat toimenpiteet mukaan lukien) asiaa koskevassa unionin lainsäädännössä vahvistettujen sääntöjen ja menettelyjen mukaisesti, kunnes toimivaltainen viranomainen on tehnyt asiassa lopullisen päätöksen.

Tässä yhteydessä on mainittava kaksi seikkaa:

- Vireillä olevien hallinnollisten menettelyjen lisäksi 28 artikla kattaa myös mahdolliset oikeudelliset menettelyt ja muutoksenhaut, jotka voidaan käynnistää siirtymäkauden päättyttyä. Määräys kattaa myös asiaa koskevat oikeudelliset menettelyt, jotka ovat vireillä siirtymäkauden päättyessä.
- Lisäksi 28 artiklan toisessa kohdassa vahvistetaan, että myös eurooppalaista ammattikorttia koskevassa menettelyssä vireillä olevat ammattipätevyuden tunnustamista koskevien hakemusten käsittely on saatettava päätökseen asiaa koskevien unionin oikeuden säännösten mukaisesti.

Koska myös siirtymäkauden päättymisen jälkeen on tarpeen varmistaa pääsy sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmän sähköiseen verkkoon (IMI-moduuli) siihen asti, että asianomainen eurooppalaista ammattikorttia koskeva menettely on saatettu päätökseen, erosopimuksen 29 artiklan 2 kohtaan on lisätty määräys, joka mahdollistaa rajoitetun pääsyn IMI-moduuliin.

2.16.2 Vaikutukset

Erosopimuksen 28 artiklan nojalla päätökseen saatettavilla menettelyillä olisi oltava samat vaikutukset kuin niillä edellä kuvatuilla tunnustamispäätöksillä, joiden voimassaoloa jatketaan erosopimuksen 27 artiklan nojalla.

2.17 29 artikla – Ammattipätevyuden tunnustamiseen liittyvä hallinnollinen yhteistyö

2.17.1 Toimivaltaisten viranomaisten yhteistyövelvoite

Erosopimuksen 29 artiklan 1 kohdan tarkoituksena on varmistaa, että yleinen yhteistyövelvoite sitoo edelleen Yhdistyneen kuningaskunnan ja EU:n jäsenvaltioiden toimivaltaisia viranomaisia erosopimuksen 28 artiklan soveltamisalaan kuuluvien vireillä olevien tunnustamismenettelyjen käsittelyn aikana.

Tällä määräyksellä myös kielletään sellaisten kansallisten määräysten soveltaminen, jotka voisivat estää asiaa koskevien tietojen vaihdon ulkomaisten viranomaisten kanssa hakijoista, heidän ammattipätevyyksistään ja yleisestä ja ammatillisesta käyttäytymisestään siihen asti, että heidän ammattipätevyytensä on tunnustettu ja heille myönnetään pääsy kyseiseen ammattiin vastaanottavassa valtiossa tai työskentelyvaltiossa.

Tällainen velvoite ja kielto ovat tarpeen, jotta voidaan varmistaa, että yleiseen turvallisuuteen liittyviä huolenaiheita hallitaan asianmukaisesti tunnustamismenettelyn aikana.

2.17.2 Rajoitettu pääsy IMI-moduuliin eron jälkeen

Kuten edellä todetaan, erosopimuksen 29 artiklan 2 kohdassa määrätään erosopimuksen 8 artiklaa koskevasta väliaikaisesta poikkeuksesta, jonka nojalla Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisilla on pääsy eurooppalaista ammattikorttia koskevaan IMI-moduuliin, niin kauan kuin se on tarpeen siirtymäkauden päättyessä vireillä olevien tunnustamismenettelyjen loppuun saattamista varten.

Pääsy on voimassa 9 kuukautta siirtymäkauden päättymisen jälkeen. Siihen mennessä kaikki tällaiset menettelyt on saatettu päätökseen, kun otetaan huomioon niissä sovellettavat tiukat määräajat.

3. III OSASTO – SOSIAALITURVAJÄRJESTELMIEN YHTEENSOVITTAMINEN

Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen yhteydessä on tarkasteltava kolmea eri henkilöryhmää:

1. henkilöt, joihin sovelletaan myös jatkossa sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annettua asetusta (EY) N:o 883/2004 ja sen täytäntöönpanomenettelystä annettua asetusta (EY) N:o 987/2009 erosopimuksen 30 artiklan nojalla;
2. henkilöt, joihin sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevia sääntöjä sovelletaan tai aletaan soveltaa tietyistä erityistilanteista johtuen vain osittain erosopimuksen 32 artiklan nojalla;
3. henkilöt, jotka eivät kuulu erosopimuksen soveltamisalaan ja joihin ei sovelleta sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevia sääntöjä Yhdistyneen kuningaskunnan ja unionin välisissä suhteissa.

3.1 30 artikla – Henkilöllinen soveltamisala

3.1.1 Yleiset huomautukset

Erosopimuksen 30 artiklassa määritellään henkilöt, joihin sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevia sääntöjä sovelletaan kaikilta osin:

- artiklan 1 kohdassa luetellaan eri tilanteet, joissa henkilöt ovat sosiaaliturvan kannalta Yhdistyneen kuningaskunnan ja jonkin EU:n jäsenvaltion välisessä rajatylittävässä tilanteessa;
- artiklan 2 kohdassa määritetään, kuinka kauan nämä henkilöt kuuluvat 30 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan;
- artiklan 3 kohta koskee muita tapauksia, joissa erosopimuksen toisen osan II osaston soveltamisalaan kuuluvat henkilöt kuuluvat myös III osaston soveltamisalaan, vaikka eivät (enää) kuulu 30 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan;
- artiklan 4 kohdassa määritetään, kuinka kauan nämä henkilöt kuuluvat 30 artiklan 3 kohdan soveltamisalaan;
- artiklan 5 kohdassa määrätään, että perheenjäsenet ja jälkeen elävät henkilöt kuuluvat 30 artiklan soveltamisalaan vain, siltä osin kuin heille tämän asemansa perusteella syntyy oikeuksia ja velvollisuuksia asetuksen (EY) N:o 883/2004 nojalla.

Kuten erosopimuksen 31 artiklan 2 kohdassa todetaan, tämän osaston määräyksiä sovellettaessa on sovellettava asetuksen (EY) N:o 883/2004 mukaisia määritelmiä.

Erosopimuksen 30 artiklan 1 kohdassa viitataan henkilöihin, joihin sovelletaan jäsenvaltion tai Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädäntöä. Tämä tilanne määritetään asetuksen (EY) N:o 883/2004 II osaston lainvalintasääntöjen nojalla.

Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen henkilöllinen soveltamisala koskee erosopimuksen toisen osan III osastoa. Se ei välttämättä vastaa II osan henkilöllistä soveltamisalaa. Voi esimerkiksi olla tilanteita, joissa henkilöt, jotka eivät kuulu II osaston soveltamisalaan, kuuluvat kuitenkin III osaston soveltamisalaan (esim. erosopimuksen 32 artiklan soveltamisalaan kuuluvat henkilöt).

Koska erosopimuksen toisen osan II ja III osastolla on eri tavoitteet, myös niissä käytetyillä termeillä (mm. ”oleskelu”, ”rajatyöntekijä” tai ”työkomennus”) voi olla eri merkitys sen mukaan, mikä on sovellettavan unionin oikeuden säännösten henkilöllinen soveltamisala ja miten EU:n tuomioistuimien on niitä tulkinut.

Esimerkiksi erosopimuksen toisen osan III osastossa käytetty ”vakinaisen asuinpaikan” käsite on ymmärrettävä siten, kuin se määritellään asetuksen (EY) N:o 883/2004 1 artiklan j alakohdassa (paikka, jossa henkilö vakinaisesti asuu) ja kuten sitä selitetään tarkemmin asetuksen (EY) N:o 987/2009 11 artiklassa. Lisätietoja ”vakinaisen asuinpaikan” käsitteen soveltamisesta sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen yhteydessä on sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan laatimassa käytännön oppaassa, jossa tarkastellaan Euroopan unionissa, Euroopan talousalueella ja Sveitsissä sovellettavaa lainsäädäntöä (Practical Guide on the applicable legislation in the European Union, the European Economic Area and in Switzerland). Asetuksessa (EY) N:o 883/2004 käytetty ”asuinpaikan” käsite tarkoittaa eri asiaa kuin erosopimuksen toisen osan II osastossa käytetty ”oleskelun” käsite, joka perustuu direktiivin 2004/38/EY III lukuun. Niitä ei pidä sekoittaa toisiinsa.

Esimerkki siitä, että nämä kaksi unionin säädöksissä esiintyvää käsitettä eivät vastaa toisiaan, on opiskelijoiden tilanne. Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen soveltamista varten katsotaan, että opiskelijoiden vakinainen asuinpaikka on periaatteessa heidän kotijäsenvaltionsa, vaikka he tilapäisesti oleskelevat opiskelijajäsenvaltiossa. Toisaalta opiskelijoilla on direktiivin 2004/38/EY nojalla oleskeluoikeus opiskelijajäsenvaltiossa.

Toinen esimerkki, joka kuvastaa erosopimuksen toisen osan II ja III osaston välistä suhdetta, on Kroatian kansalainen, joka

- työskentelee ja asuu vakinaisesti Yhdistyneessä kuningaskunnassa siirtymäkauden päättyessä;
- saa vuonna 2022 pysyvän oleskeluoikeuden Yhdistyneessä kuningaskunnassa erosopimuksen 16 artiklan nojalla;
- palaa vuonna 2025 Kroatiaan, alkaa työskennellä siellä ja siirtää sinne myös vakinaisen asuinpaikkansa;
- samalla hän säilyttää erosopimuksen toisen osan II osaston nojalla pysyvän oleskeluoikeutensa Yhdistyneessä kuningaskunnassa seuraavien viiden vuoden ajan.

Niin kauan kuin Kroatian kansalaisella on erosopimuksen toisen osan II osastossa tarkoitettu pysyvä oleskeluoikeus Yhdistyneessä kuningaskunnassa, hänellä on oikeus hyötyä myös sen III osaston määräyksistä, jos hän palaa Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Niin kauan kuin hänellä on pysyvä oleskeluoikeus Yhdistyneessä kuningaskunnassa, hänellä on lisäksi oikeus siirtää sinne sosiaaliturvaetuksia (esim. työttömyyskorvaus, jos hän on työnhakija) tai oikeus käyttää eurooppalaista sairaanhoitokorttiaan Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

Edellä mainittujen asuinpaikan ja oleskelun käsitteiden lisäksi on erotettava erosopimuksen toisen osan III osaston soveltamisalaan kuuluvien kolmansien maiden kansalaisten laillinen oleskeluoikeus, joka perustuu unionin johdettuun oikeuteen tai kansalliseen lainsäädäntöön.

Erosopimuksen III osaston soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden osalta asetuksessa (EY) N:o 883/2004 vahvistettujen sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevien sääntöjen soveltaminen kyseisen III osaston nojalla ei itsessään merkitse oikeutta muuttaa vastaanottavaan valtioon tai oleskella siellä. Siinä ainoastaan määritetään tällaiseen tilanteeseen liittyvän sosiaaliturvan oikeudelliset seuraukset. Esimerkiksi työntekijöiden lähettäminen palvelujen tarjoamista varten Yhdistyneestä kuningaskunnasta tai Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ei erosopimuksen nojalla ole enää mahdollista siirtymäkauden päättyttyä.

3.1.2 30 artiklan 1 kohta: Henkilöllinen soveltamisala (yleislauseke)

3.1.2.1 30 artiklan 1 kohta

Erosopimuksen 30 artiklan 1 kohdassa viitataan seuraaviin henkilöryhmiin:

- *unionin kansalaiset* – EU:n jäsenvaltioiden kansalaiset
- *Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiset* – kansallisen lainsäädännön määritelmän mukaisesti
- *kansalaisuudettomat henkilöt ja pakolaiset*, jotka oleskelevat EU:n jäsenvaltiossa tai Yhdistyneessä kuningaskunnassa
- *kolmansien maiden kansalaiset*, jotka oleskelevat laillisesti EU:n jäsenvaltiossa tai Yhdistyneessä kuningaskunnassa
- edellä tarkoitettujen henkilöiden *perheenjäsenet ja jälkeen elävät henkilöt*.

Nämä henkilöt kuuluvat erosopimuksen toisen osan III osaston soveltamisalaan, jos he täyttävät tämän artiklan 1 kohdassa esitetyt edellytykset:

- **a ja b alakohta:** Unionin kansalaiset, joihin siirtymäkauden päättyessä sovelletaan Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädäntöä, ja päinvastoin (vakinaisesta asuinpaikasta riippumatta). Tämä tarkoittaa kaikkia niitä, joihin asetuksen (EY) N:o 883/2004 II osaston nojalla sovelletaan Yhdistyneen kuningaskunnan tai jäsenvaltion lainsäädäntöä, asetuksen 11 artiklan 2 kohdassa mainitut tapaukset mukaan lukien.

- **c ja d alakohta:** Unionin kansalaiset, joihin sovelletaan siirtymäkauden päättyessä jäsenvaltion lainsäädäntöä (samassa merkityksessä kuin edellisessä kohdassa) ja joiden vakinainen asuinpaikka on Yhdistyneessä kuningaskunnassa, ja päinvastoin.
- **e alakohta:** Unionin kansalaiset, jotka siirtymäkauden päättyessä harjoittavat ansiotoimintaa Yhdistyneessä kuningaskunnassa mutta joihin asetuksen (EY) N:o 883/2004 II osaston nojalla sovelletaan jäsenvaltion lainsäädäntöä, ja päinvastoin. Asetuksen 11 artiklan 2 kohdassa mainittujen etuuksien saamista on tätä tarkoitusta varten pidettävä ansiotoiminnan harjoittamisena. Tätä sovelletaan vakinaisesta asuinpaikasta riippumatta.
- **f alakohta:** Pakolaiset ja kansalaisuudettomat henkilöt, jotka ovat jossakin edellä mainituista tilanteista, edellyttäen lisäksi että he oleskelevat Yhdistyneessä kuningaskunnassa tai EU:n jäsenvaltiossa laillisesti.
- **g alakohta:** Kolmannen maan kansalaiset, jotka ovat jossakin edellä mainituista tilanteista, edellyttäen lisäksi että he oleskelevat Yhdistyneessä kuningaskunnassa tai EU:n jäsenvaltiossa laillisesti (EU:n johdetun oikeuden tai kansallisen lainsäädännön nojalla) ja että he ovat EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan välisessä rajat ylittävässä tilanteessa. Tätä ei sovelleta, jos asianomainen EU:n jäsenvaltio on Tanska. Kolmansien maiden kansalaisiin, jotka ovat EU:n jäsenvaltioiden välisissä rajat ylittävissä tilanteissa, joissa Yhdistynyt kuningaskunta ei ole osallisena, sovelletaan asetusta (EU) N:o 1231/2010, jolla asetuksen (EY) N:o 883/2004 ja asetuksen (EY) N:o 987/2009 soveltaminen ulotetaan koskemaan niitä kolmansien maiden kansalaisia, joita nämä asetukset eivät vielä koske yksinomaan heidän kansalaisuutensa vuoksi tai erosopimuksen 30 artiklan 1 kohdan g alakohdan nojalla.
- **a-g alakohta:** Edellisissä kohdissa tarkoitettujen henkilöiden perheenjäsenet (asetuksen (EY) N:o 883/2004 1 artiklan i alakohdassa esitetyn määritelmän mukaisesti) heidän kansalaisuudestaan riippumatta (lisätietoja tämän luvun lopussa). Tämä koskee myös siirtymäkauden jälkeen syntyneitä perheenjäseniä (esimerkiksi sen jälkeen syntyneitä lapsia tai sen jälkeen syntyneen parisuhteen uutta kumppania), jotka asuvat oikeudenhaltijan kanssa ja jotka ovat erosopimuksen 30 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvassa tilanteessa.
- **a-g alakohta:** Edellisissä kohdissa tarkoitettujen henkilöiden jälkeen elävät henkilöt, kun vainaja täytti edellytykset siirtymäkauden päättyessä ja hänen kuolemansa tapahtui siirtymäkauden päättymisen jälkeen. Muussa tapauksessa jälkeen elävällä on oikeus ainoastaan erosopimuksen 32 kohdan mukaisiin etuuksiin.

3.1.2.2 Esimerkkejä 30 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvista tilanteista

Erosopimuksen 30 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvat esimerkiksi seuraavat henkilöt, jotka siirtymäkauden päättyessä ovat seuraavissa tilanteissa:

— *a ja b alakohta:*

1. Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen, joka muuttaa Portugaliin ja asuu vakinaisesti ja työskentelee siellä siirtymäkauden päättyessä, sekä hänen Portugalissa asuvat perheenjäsenensä (ellei Portugalin lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla);
2. Puolan kansalainen, joka asuu vakinaisesti ja työskentelee Yhdistyneessä kuningaskunnassa (ellei Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla), sekä hänen Puolassa asuvat perheenjäsenensä;
3. Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen, joka on syntynyt Maltassa vuonna 1990 ja joka asuu vakinaisesti ja työskentelee siellä siirtymäkauden päättyessä (ja joka ei ole Maltaan kansalainen) sekä hänen perheenjäsenensä (ellei Maltaan lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla);
4. Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen, joka asuu vakinaisesti Yhdistyneessä kuningaskunnassa mutta työskentelee Belgiassa ja palaa kotiin vähintään kerran viikossa (ellei Belgian lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla);
5. Ranskan kansalainen, joka asuu vakinaisesti Ranskassa mutta työskentelee Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja palaa kotiin kahdesti kuussa (ellei Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla);
6. Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen, joka työskentelee lentäjänä ja jonka kotiasema sijaitsee Saksassa, mistä käsin hän lentää kaikkialla Euroopan unionissa (ellei Saksan lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 5 kohdan nojalla); kotiasema määritetään asetuksen (EY) N:o 3922/91 perusteella;
7. työvoiman ulkopuolella oleva Bulgarian kansalainen, joka asuu vakinaisesti Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja etsii sieltä työtä (ellei Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 3 kohdan e alakohdan nojalla);

8. Ranskan kansalainen, joka asuu vakinaisesti Yhdistyneessä kuningaskunnassa mutta joka ei ole koskaan työskennellyt siellä ja saa eläkettä ainoastaan Ranskasta (ellei Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 3 kohdan e alakohdan nojalla; sairausetuuksien osalta Ranska on toimivaltainen saman asetuksen 24 ja 29 artiklan nojalla);
9. Yhdistyneen kuningaskunnan eläkeläinen, joka saa eläkettä Yhdistyneestä kuningaskunnasta ja Espanjasta ja asuu vakinaisesti Espanjassa (ellei Espanjan lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 3 kohdan e alakohdan nojalla; sairausetuudet myöntää Espanja asetuksen (EY) N:o 883/2004 23 ja 29 artiklan nojalla);
10. ruotsalainen opiskelija, joka asuu vakinaisesti Yhdistyneessä kuningaskunnassa Yhdistyneeltä kuningaskunnalta saamansa, kaikki kulut kattavan apurahan turvin; hän asuu vuokraamassaan asunnossa koko viikon, myös viikonloput (ellei Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 3 kohdan e alakohdan nojalla);
11. Puolan kansalainen, joka työskentelee Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja alkaa saada Yhdistyneen kuningaskunnan äitiysavustusta ennen kuin palaa väliaikaisesti Puolaan synnyttämään ennen siirtymäkauden päättymistä (ellei Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 2 kohdan ja 3 kohdan a alakohdan nojalla); äitiysloman jälkeen hän voi palata työskentelemään Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja kuulua edelleen erosopimuksen 30 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan;
12. Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisen jälkeen elävät perheenjäsenet, kun Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen työskentelee Ranskassa siirtymäkauden päättyessä (ellei Ranskan lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla); Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen kuolee vuonna 2023; erosopimuksen 30 artiklan 1 kohtaa sovelletaan edelleen Ranskan perhe-eläkkeen saajiin hänen kuolemansa perusteella riippumatta näiden kansalaisuudesta tai siitä, asuvatko he Yhdistyneessä kuningaskunnassa vai EU:n jäsenvaltiossa.

— *c ja d alakohta*

1. Alankomaiden kansalainen, joka asuu vakinaisesti Yhdistyneessä kuningaskunnassa mutta työskentelee Alankomaissa ja palaa kotiin vähintään kerran viikossa (ellei Alankomaiden lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla);
2. Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen, joka asuu koko perheensä kanssa vakinaisesti Ranskassa mutta työskentelee Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja palaa Ranskaan kahdesti kuussa (ellei Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla);
3. Saksan kansalainen, joka asuu vakinaisesti Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja toimii kausityöläisenä Saksassa ajanjakson, joka ulottuu yli siirtymäkauden päättymisen (ellei Saksan lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla);
4. romanialainen diplomaatti, joka työskentelee maansa suurlähetystössä Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja asuu siellä vakinaisesti; talo Romaniassa on vuokrattu ja koko perhe on muuttanut hänen kanssaan Yhdistyneeseen kuningaskuntaan (ellei Romanian lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 3 kohdan b alakohdan nojalla);

— *e alakohta:*

1. suomalainen diplomaatti, joka työskentelee maansa suurlähetystössä Yhdistyneessä kuningaskunnassa mutta asuu vakinaisesti Suomessa, missä hänen perheensä asuu ja missä hän viettää kaikki lomansa (ellei Suomen lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 3 kohdan b alakohdan nojalla);
2. Kroatian kansalainen, joka on lähetetty Yhdistyneeseen kuningaskuntaan asetuksen 12 artiklassa tarkoitetussa merkityksessä 6 kuukauden harjoitteluun, joka päättyy siirtymäkauden päättymisen jälkeen (ellei Kroatian lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 12 artiklan nojalla);
3. Maltan kansalainen, joka työskentelee Yhdistyneen kuningaskunnan lipun alla merellä purjehtivalla aluksella (tilannetta käsitellään soveltuvin osin samalla tavoin kuin ansiotoiminnan harjoittamista Yhdistyneen kuningaskunnan alueella) ja joka asuu vakinaisesti Maltassa ja saa palkkansa tästä työstä yritykseltä, jonka kotipaikka tai liiketoimipaikka on Maltassa (ellei Maltan lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 4 kohdan nojalla);
4. Belgian kansalainen, joka asuu vakinaisesti Belgiassa ja harjoittaa yleensä ansiotoimintaa työntekijänä ja/tai itsenäisenä ammatinharjoittajana sekä Belgiassa että Yhdistyneessä kuningaskunnassa (jos häneen sovelletaan Belgian lainsäädäntöä asetuksen (EY) N:o 883/2004 13 artiklan nojalla);

5. Portugalin kansalainen, joka asuu vakinaisesti Portugalissa mutta työskentelee sekä Portugalissa (ei merkittävässä määrin) että Yhdistyneessä kuningaskunnassa (ellei Portugalin lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 16 artiklan nojalla tehdyn poikkeussopimuksen mukaisesti). Tämä henkilö kuuluu erosopimuksen soveltamisalaan ainakin, niin kauan kuin erosopimuksen 16 artiklassa määrätään.

Erosopimuksen 30 artiklan 1 kohtaa sovelletaan myös kansalaisuudettomiin ja pakolaisiin sekä kolmansien maiden kansalaisiin, jotka oleskelevat EU:n jäsenvaltioissa tai Yhdistyneessä kuningaskunnassa laillisesti, edellyttäen että he ovat jossakin erosopimuksen 30 artiklan 1 kohdan a–e alakohdassa tarkoitetuista tilanteista. Esimerkkejä:

1. Erosopimuksen 30 artiklan 1 kohtaa sovelletaan Pakistanin kansalaiseen, joka oleskelee Yhdistyneessä kuningaskunnassa laillisesti siirtymäkauden päättyessä ja työskentelee Ranskassa (ellei Ranskan lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (ETY) N:o 1408/71 13 artiklan 2 kohdan a alakohdan nojalla; sitä sovelletaan asetuksen (ETY) N:o 859/2003 nojalla, jonka soveltamiseen Yhdistynyt kuningaskunta osallistuu);
2. Marokon kansalainen, joka oleskelee Belgiassa laillisesti ja työskentelee sekä Belgiassa että Yhdistyneessä kuningaskunnassa (ellei Belgian lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (ETY) N:o 1408/71 14 artiklan 2 kohdan b alakohdan i alakohdan nojalla; sitä sovelletaan asetuksen (ETY) N:o 859/2003 nojalla);
3. Erosopimuksen 30 artiklan 1 kohtaa ei kuitenkaan sovelleta Intian kansalaiseen, joka oleskelee laillisesti Yhdistyneessä kuningaskunnassa, jos hän ei ole tilanteessa, jossa olisi osallisena jokin EU:n jäsenvaltio. Sitä ei sovelleta myöskään Meksikon kansalaiseen, joka ei oleskele laillisesti Yhdistyneessä kuningaskunnassa eikä missään EU:n jäsenvaltiossa siirtymäkauden päättyessä.

Erosopimuksen 30 artiklan 1 kohtaa sovelletaan sellaisten henkilöiden perheenjäseniin ja jälkeen eläviin, jotka ovat jossakin kyseisen artiklan 1 kohdassa mainituista tilanteista. Perheenjäsenten oikeuksien osalta olisi lisäksi erotettava tapaukset, jotka kuuluvat erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan d ja e alakohdan soveltamisalaan. Nämä määräykset poikkeavat edellä esitetystä muun muassa siirtymäkauden päättymisen jälkeen syntyneiden lasten osalta (ks. erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan d ja e alakohtaa koskevat ohjeet).

Perheenjäsenten tai jälkeen elävien henkilöiden ei tarvitse itse olla rajat ylittävissä tilanteessa. Esimerkiksi sellaisen Tšekin kansalaisen jälkeen elävät, joka työskentelee Yhdistyneessä kuningaskunnassa siirtymäkauden päättyessä ja kuolee siellä myöhemmin, eivät välttämättä ole koskaan lähteneet Tšekistä, mutta he kuuluvat silti erosopimuksen 30 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan. Erosopimuksen 30 artiklan 1 kohdan soveltaminen edellyttää ainoastaan, että vainaja oli jossakin siinä tarkoitetussa tilanteessa (esimerkiksi unionin kansalainen, johon sovelletaan Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädäntöä), mutta tämä edellytys ei koske jälkeen eläviä. Kyseisen erosopimuksen kohdan soveltaminen tarkoittaa, että näille henkilöille myönnetään jälkeen eläville tai perheenjäsenille kuuluvat oikeudet sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevien sääntöjen mukaisesti.

Perheenjäsenille ja jälkeen eläville kuuluvat ne oikeudet, jotka sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevien sääntöjen nojalla kuuluvat tapauksen mukaan joko perheenjäsenille tai jälkeen eläville.

Erosopimuksen 30 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta henkilöihin, jotka ovat siirtymäkauden päättyessä ns. sisäisessä tilanteessa (esimerkiksi Kreikan kansalainen, joka on aina asunut ja työskennellyt Kreikassa). Jos nämä henkilöt päättävät tulevaisuudessa muuttaa Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, heidän tilanteensa ei kuulu erosopimuksen soveltamisalaan, vaan sitä tarkastellaan myöhemmin tapahtuvana liikkumisena.

3.1.3 30 artiklan 2 kohta: Mitä tarkoittaa ”keskeytyksettä”

Erosopimuksella varmistetaan, että asetuksia (EY) N:o 883/2004 ja (EY) N:o 987/2009 sovelletaan, niin kauan kuin kyseinen tilanne säilyy muuttumattomana tai asianomaiset henkilöt ovat tilanteessa, jossa sekä Yhdistynyt kuningaskunta että EU:n jäsenvaltio ovat osallisina samaan aikaan keskeytyksettä. Kaikki asianomaisen henkilön tilanteessa tapahtuvat muutokset eivät kuitenkaan tarkoita, että tilanne käytännössä muuttuisi. Vaikka henkilön asema vaihtuu erosopimuksen 30 artiklan 1 kohdassa mainittujen ryhmien välillä, häneen sovelletaan edelleen erosopimuksen 30 artiklan 1 kohtaa sekä asetusta (EY) N:o 883/2004 ja asetusta (EY) N:o 987/2009. Jos tällainen muutos tapahtuu, erosopimuksen 30 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua edellytystä, jossa viitataan ”siirtymäkauden päättyessä” vallitsevaan tilanteeseen, ei tietenkään voida enää soveltaa. Rajat ylittävissä tilanteissa ilmausta ”keskeytyksettä” on tulkittava joustavasti siten, että myöskään lyhyet ajanjaksot kahden tilanteen välillä, esimerkiksi kuukauden tauko ennen uuden sopimuksen alkua, eivät aiheuta asianomaiselle ongelmia (ks. vastaavasti asia C-482/93, Klaus).

Esimerkiksi Puolan kansalainen, joka asuu Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja työskentelee siellä brittiläisen työnantajan palveluksessa siirtymäkauden päättyessä, kuuluu edelleen 30 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan:

1. niin kauan kuin tilanne säilyy muuttumattomana;

2. tilanteen muuttumisesta huolimatta, edellyttäen että hän on edelleen jossakin erosopimuksen 30 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista tilanteista. Hän kuuluu siis edelleen kyseisen kohdan soveltamisalaan, jos hän esimerkiksi
 - a. jatkaa työskentelyä brittiläisen työnantajan palveluksessa mutta ottaa toisen työpaikan Ranskassa (ellei Yhdistyneen kuningaskunnan tai Ranskan lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 13 artiklan nojalla, riippuen siitä, tapahtuuko olennainen osa toiminnasta Yhdistyneessä kuningaskunnassa);
 - b. jatkaa työskentelyä brittiläisen työnantajan palveluksessa mutta siirtää vakinaisen asuinpaikkansa Ranskaan (ellei Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla);
 - c. jatkaa työskentelyä brittiläisen työnantajan palveluksessa ja menee lomalle Portugaliin;
 - d. lopettaa työskentelyn brittiläisen työnantajan palveluksessa ja aloittaa työskentelyn Ranskassa mutta asuu edelleen vakinaisesti Yhdistyneessä kuningaskunnassa (ellei Ranskan lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla);
 - e. lopettaa työsuhteensa ja tekee uuden sopimuksen irlantilaisen työnantajan kanssa mutta työtä tehdään edelleen Yhdistyneessä kuningaskunnassa (ellei Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla);
 - f. jää työttömäksi ilman työttömyysetuuksia ja asuu edelleen vakinaisesti Yhdistyneessä kuningaskunnassa (ellei Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 3 kohdan e alakohdan nojalla);
 - g. jää työttömäksi, saa työttömyysetuuksia Yhdistyneestä kuningaskunnasta ja siirtää ne Puolaan samalla, kun etsii sieltä töitä asetuksen (EY) N:o 883/2004 64 artiklan nojalla; kun työnhaku Puolassa ei tuota tulosta, palaa Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja saa siellä edelleen työttömyysetuuksia ja jatkaa työnhakua siellä (ellei Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 3 kohdan a alakohdan ja 11 artiklan 2 kohdan nojalla);
 - h. irtisanoo työ sopimuksensa ja asuu vakinaisesti Yhdistyneessä kuningaskunnassa eläkeikää odottaen (ellei Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 3 kohdan e alakohdan nojalla).

Tällaisissa tilanteissa oleva henkilö ei kuitenkaan enää kuulu erosopimuksen 30 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, jos hän ei enää työskentele Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja siirtää vakinaisen asuinpaikkansa Puolaan (tai johonkin muuhun EU:n jäsenvaltioon). Esimerkiksi Puolan kansalainen, joka siirtää Yhdistyneen kuningaskunnan työttömyysetuudet Puolaan, saa sieltä työpaikan ja siirtää sinne myös vakinaisen asuinpaikkansa. Tässä tapauksessa hän ei enää ole tilanteessa, jossa Yhdistynyt kuningaskunta on osallisena, ellei erosopimuksen 30 artiklan 3 kohtaan perustuvasta mahdollisesta oikeudesta muuta johdu.

Erosopimuksen 30 artiklan 2 kohdan nojalla henkilö voi siis siirtyä 30 artiklan 1 kohdan a–e alakohdassa tarkoitetuista tilanteista toiseen joutumatta kyseisen kohdan soveltamisalan ulkopuolelle. Esimerkkejä:

1. Itävaltalainen virkamies, joka asuu vakinaisesti Itävallassa ja työskentelee Yhdistyneessä kuningaskunnassa Itävallan hallinnon palveluksessa siirtymäkauden päättyessä, kuuluu 30 artiklan 1 kohdan e alakohdan soveltamisalaan (ellei Itävallan lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 3 kohdan b alakohdan nojalla), jos
 - hän eroaa Itävallan hallinnon palveluksesta komennuksen päättyessä vuonna 2023 ja alkaa työskennellä saksan opettajana Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja siirtää sinne vakinaisen asuinpaikkansa – hän kuuluu edelleen erosopimuksen soveltamisalaan sen 30 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla (ellei Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla);
 - hän ei ole tyytyväinen uuteen työpaikkaansa vaan irtisanoutuu uudelleen ja aloittaa työt ranskalaisessa koulussa mutta säilyttää vakinaisen asuinpaikkansa Yhdistyneessä kuningaskunnassa – tässä tapauksessa hän on edelleen erosopimuksen 30 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettussa tilanteessa, jossa ovat osallisina samanaikaisesti sekä Yhdistynyt kuningaskunta että EU:n jäsenvaltio (ellei Ranskan lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla).
2. Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen, jonka vakainainen asuinpaikka on Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja joka siirtymäkauden päättyessä työskentelee samanaikaisesti Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Ranskassa Ranskaan sijoittautuneen työnantajan palveluksessa:
 - a) aluksi huomattava osa toiminnasta ei tapahdu Yhdistyneessä kuningaskunnassa vaan sen pääpaino on Ranskassa, ja hän kuuluu erosopimuksen 30 artiklan 1 kohdan b alakohdan soveltamisalaan (ellei Ranskan lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 13 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla);

- b) muutaman vuoden kuluttua huomattava osa toiminnasta siirtyy kuitenkin Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, vaikka työ jatkuu vielä myös Ranskassa, ja hän kuuluu erosopimuksen 30 artiklan 1 kohdan e alakohdan soveltamisalaan (ellei Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännöstä muuta johdu asetuksen (EY) N:o 883/2004 13 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla).

Näin ollen sovellettavan lainsäädännön muuttuminen asetuksen (EY) N:o 883/2004 II osaston lainvalintasääntöjen perusteella ei yksinään johda henkilön sulkemiseen erosopimuksen 30 artiklan 1 kohdan soveltamisalan ulkopuolelle, niin kauan kuin hän on edelleen jossakin siinä tarkoitetuista tilanteista.

3.1.4 30 artiklan 3 kohta: Henkilöllinen soveltamisala (muut tapaukset)

Erosopimuksen 30 artiklan 3 kohdan yleislausekkeen nojalla erosopimuksen toisen osan III osastoon sisältyviä sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevia määräyksiä olisi sovellettava kaikilta osin myös henkilöihin, jotka eivät (enää) kuulu 30 artiklan 1 kohdan a–e alakohdan soveltamisalaan mutta jotka kuuluvat erosopimuksen toisen osan II osaston henkilöllistä soveltamisalaa koskevan 10 artiklan soveltamisalaan.

III osaston määräyksiä voitaisiin siten soveltaa esimerkiksi siirtymäkauden jälkeen syntyneisiin lapsiin, jotka kuuluvat erosopimuksen toisen osan II osaston soveltamisalaan.

Jos EU:n kansalainen esimerkiksi opiskelee Yhdistyneessä kuningaskunnassa siirtymäkauden päättyessä mutta ei asu siellä vakinaisesti asetuksen (EY) N:o 883/2004 1 artiklan j alakohdassa tarkoitettussa merkityksessä, tilanne ei kuulu erosopimuksen 30 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan. Opiskelijalla on kuitenkin erosopimuksen toisen osan II osaston nojalla oleskeluoikeus, jos hän esimerkiksi pääsee työmarkkinoille. Siinä tapauksessa häneen voidaan erosopimuksen 30 artiklan 3 kohdan nojalla soveltaa myös III osaston määräyksiä.

Henkilöt, jotka ovat sekä Yhdistyneen kuningaskunnan että EU:n kansalaisia, voivat niin ikään kuulua erosopimuksen 30 artiklan 3 kohdan soveltamisalaan, jos he kuuluvat erosopimuksen II osaston soveltamisalaan (ks. näiden ohjeiden kohta 1.2, joka koskee erosopimuksen 10 artiklaa).

Tämä tarkoittaa seuraavaa:

1. Erosopimuksen 30 artiklan 3 kohtaa sovelletaan henkilöön, joka on sekä Yhdistyneen kuningaskunnan että Espanjan kansalainen. Hän on syntynyt Espanjassa ja kuuluu Espanjan sosiaaliturvajärjestelmään. Hän on muuttanut Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ennen siirtymäkauden päättymistä ja hankkinut maan kansalaisuuden. Hän kuuluu erosopimuksen 30 artiklan 3 kohdan soveltamisalaan ja häneen voidaan soveltaa erosopimuksen toisen osan III osaston määräyksiä. Tässä tapauksessa tilanne olisi samanlainen kuin henkilöllä, joka kuuluu erosopimuksen 30 artiklan 1 kohdan a alakohdan soveltamisalaan (Espanjan / Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen, johon sovelletaan Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädäntöä).
2. Erosopimuksen 30 artiklan 3 kohtaa ei kuitenkaan sovelleta henkilöön, joka on sekä Yhdistyneen kuningaskunnan että Italian kansalainen, jos henkilö on syntynyt Italiassa ja asunut ennen siirtymäkauden päättymistä ainoastaan Italiassa ja kuulunut Italian sosiaaliturvajärjestelmään.

Yleislauseketta sovelletaan myös erosopimuksen toisen osan II osaston edunsaajien perheenjäseniin ja jälkeen eläviin henkilöihin (ks. kuitenkin erosopimuksen 30 artiklan 5 kohta jäljempänä).

3.1.5 30 artiklan 4 kohta: 3 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden yhteys vastaanottavaan valtioon tai työskentelyvaltioon

Erosopimuksen 30 artiklan 4 kohdalla varmistetaan, että asetusta (EY) N:o 883/2004 ja asetusta (EY) N:o 987/2009 sovelletaan 30 artiklan 3 kohdan soveltamisalaan kuuluviin henkilöihin, niin kauan kuin tilanne säilyy muuttumattomana eli niin kauan kuin 30 artiklan 3 kohdan soveltamisalaan kuuluvilla henkilöillä on oleskeluoikeus vastaanottavassa valtiossa erosopimuksen 13 artiklan nojalla tai oikeus tehdä työtä työskentelyvaltiossa erosopimuksen 24 tai 25 artiklan nojalla.

3.1.6 30 artiklan 5 kohta: Perheenjäsenet ja jälkeen elävät

Tässä kohdassa selitetään, että siltä osin kuin ilmausta ”perheenjäsenet ja henkilön jälkeen elävät henkilöt” on tulkittava viittaamalla asetuksessa (EY) N:o 883/2004 käytettyihin käsitteisiin (ks. myös erosopimuksen 31 artiklan 2 kohta), nämä henkilöt kuuluvat 30 artiklan soveltamisalaan vain siltä osin, kuin heille tämän asemansa perusteella syntyy oikeuksia ja velvollisuuksia sosiaaliturvalainsäädännön nojalla.

3.2 31 artikla – Sosiaaliturvan yhteensovittamista koskevat säännöt

3.2.1 31 artiklan 1 kohta: Aineellinen soveltamisala

Erosopimuksen 31 artiklan 1 kohdassa varmistetaan, että asetuksia (EY) N:o 883/2004 ja (EY) N:o 987/2009 sovelletaan erosopimuksen 30 artiklan 1 kohdassa mainittuihin henkilöihin kaikilta osin.

Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevia sääntöjä sovelletaan sellaisina, kuin ne ovat muutettuina erosopimuksen liitteessä I luetelluilla asetuksilla. Niitä voidaan tarvittaessa myös muuttaa myöhemmin erosopimuksen 36 artiklan mukaisesti.

Nykyisissä säännöissä olevia Yhdistynyttä kuningaskuntaa koskevia poikkeuksia, kuten asetusten liitteissä olevia erityissäännöksiä, sovelletaan edelleen samoin edellytyksin. Yhdistynyt kuningaskunta ei esimerkiksi sovelta asetuksen (EY) N:o 883/2004 28 artiklan 2–4 kohtaa. Erosopimus ei muuta tätä tilannetta.

Asetusten lisäksi on otettava asianmukaisesti huomioon kaikki asetuksen (EY) N:o 883/2004 71 artiklalla perustetun sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan asiaa koskevat päätökset ja suositukset, jotka luetellaan erosopimuksen liitteessä I.

3.2.2 31 artiklan 2 kohta: Määritelmät

Erosopimuksen toisen osan III osastossa käytettyjä käsitteitä on tulkittava kuten näitä käsitteitä tulkitaan asetuksessa (EY) N:o 883/2004.

Esimerkiksi erosopimuksen 9 artiklassa olevaa ”perheenjäsenen” määritelmää ei voida soveltaa sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevien sääntöjen yhteydessä, vaan silloin sovelletaan asetuksen (EY) N:o 883/2004 1 artiklan i alakohdassa olevaa määritelmää.

3.2.3 31 artiklan 3 kohta: Kolmansien maiden kansalaiset

Kolmansien maiden kansalaisten osalta on todettava, että Yhdistynyt kuningaskunta ei osallistunut asetuksen (EU) N:o 1231/2010 hyväksymiseen. Yhdistynyttä kuningaskuntaa sitoo kuitenkin asetus (EY) N:o 859/2003, jolla jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevat asetukset (ETY) N:o 1408/71 ja (ETY) N:o 574/72 ulotettiin koskemaan niitä kolmansien maiden kansalaisia, joita nämä asetukset eivät jo koskeneet yksinomaan heidän kansalaisuutensa vuoksi.

Asetuksen (EY) N:o 859/2003 nojalla Yhdistynyt kuningaskunta ja EU:n jäsenvaltiot (Tanskaa lukuun ottamatta) soveltavat sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annettua neuvoston asetusta (ETY) N:o 1408/71 ja sen täytäntöönpanomenettelystä annettua asetusta (ETY) N:o 574/72.

Erosopimuksen 30 ja 32 artiklassa olevia viittauksia asetuksiin (EY) N:o 883/2004 ja (EY) N:o 987/2009 (uudet asetukset) on sen vuoksi tulkittava asetuksen (EY) N:o 859/2003 edellytykset täyttävien kolmansien maiden kansalaisten sekä heidän perheenjäsentensä ja jälkeen elävien henkilöiden osalta kuten viittauksia aiempien asetusten vastaaviin säännöksiin. Vastaavasti viittauksia uusien asetusten tiettyihin säännöksiin on tulkittava kuten viittauksia aiempien asetusten vastaaviin säännöksiin.

3.3 32 artikla – Soveltamisalaan kuuluvat erityistilanteet

Erosopimuksen 32 artikla koskee erityistilanteita, joissa sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskeviin sääntöihin perustuvia henkilöiden oikeuksia on suojattava, vaikka he eivät (enää) kuuluisi erosopimuksen 30 artiklan soveltamisalaan.

Näiden erityisten henkilöryhmien osalta on säilytettävä tietyt asetusten (EY) N:o 883/2004 ja (EY) N:o 987/2009 säännökset. Näitä säännöksiä sovelletaan noudattaen näiden asetusten yleisiä periaatteita, kuten syrjäntäkieltoa tai sovellettavan lainsäädännön yhtenäisyyttä.

3.3.1 32 artiklan 1 kohdan a alakohta ja 2 kohta: Aiemmat ja myöhemmät kaudet

Erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan alakohta suojaa olemassa olevia ja tulevia oikeuksia aiempien vakuutus-, työskentely-, itsenäisen ammatinharjoittamisen tai asumiskausien perusteella.

Määräyksellä varmistetaan, että EU:n kansalaiset, joilla on tällaisia aiempia kausia Yhdistyneessä kuningaskunnassa, ja vastaavasti Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiset, joilla on tällaisia aiempia kausia jossakin EU:n jäsenvaltiossa, voivat edelleen hakea etuuksia ja tarvittaessa vedota yhteen laskettaviin kausiin. Määräys koskee kaikenlaisia sosiaaliturvaetuksia, jotka perustuvat vakuutus-, työskentely-, itsenäisen ammatinharjoittamisen tai asumiskausiin, kuten vanhuuseläkkeitä sekä työkyvyttömyys-, työtapaturma-, sairaus- ja työttömyysetuuksia.

Määräystä sovelletaan myös silloin, kun etuus myönnetään yksinomaan aiemmilta kausilta valtiossa, joka tutkii oikeutta etuuksiin oman lainsäädäntönsä nojalla (riippumatta siitä, ovatko tarvittavat kaudet täyttyneet ennen siirtymäkauden päättymistä vai sen jälkeen), kun kausia ei tarvitse laskea yhteen siksi, että etuus voidaan myöntää aiempien kausien perusteella.

Samalla säilytetään kaikki tällaisiin kausiin välittömästi (tai välillisesti) perustuvat oikeudet ja velvollisuudet. ”Tällaisiin kausiin perustuvilla oikeuksilla ja velvollisuuksilla” tarkoitetaan Yhdistyneen kuningaskunnan tai EU:n jäsenvaltion lainsäädännössä asetuksen (EY) N:o 883/2004 mukaisesti vahvistettuja etuuksia, jotka perustuvat kyseisiin kausiin [tai etuuden myöntämistä näiden kausien perusteella, ja niihin perustuvaa oikeutta etuuksiin], sekä vastaavia velvollisuuksia. Erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan a alakohdan soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden sairaus- ja perhe-etuuksien osalta sovelletaan erosopimuksen 32 artiklan 2 kohdan erityissääntöjä (ks. jäljempänä sekä näiden ohjeiden kohta 3.3.6), joten nämä oikeudet täydentävät ”tällaisiin kausiin perustuvia oikeuksia ja velvollisuuksia”.

Tämä voi koskea esimerkiksi oikeutta säännölliseen lääkärintarkastukseen maassa, jossa henkilö asuu vakinaisesti, työkyvyttömyysetuuden saamista varten (asetuksen (EY) N:o 987/2009 87 artiklan nojalla), tai oikeutta saada asetuksen (EY) N:o 883/2004 58 artiklassa tarkoitettu lisä.

Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevia sääntöjä sovelletaan kausiin, joita samalle henkilölle on kertynyt sekä ennen siirtymäkauden päättymistä että sen jälkeen.

Samalla tämän määräyksen toisessa kohdassa varmistetaan, että sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevia sääntöjä sovelletaan myös erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan a alakohdan soveltamisalaan kuuluviin henkilöihin.

Sairausetuksia koskevassa **32 artiklan 2 kohdassa** viitataan sairausetuksiin liittyvästä toimivallasta annettuihin erityissääntöihin sellaisten henkilöiden osalta, jotka saavat 32 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja etuuksia. Määräys kattaa tilanteet, joissa toimivalta muuttuu siksi, että henkilö palaa EU:n jäsenvaltioon tai Yhdistyneeseen kuningaskuntaan tai alkaa saada toista eläkettä.

Sairausetuksiin liittyvän toimivallan määrittämistä koskevat lainvalintasäännöt on nähtävä kokonaisuutena, ja henkilön vakainaista asuinpaikkaa mahdollisesti koskevat myöhemmät muutokset tai lisäetuuden saaminen on otettava huomioon. Asetuksen (EY) N:o 883/2004 asiaa koskevia sääntöjä sovelletaan edelleen.

Tarkastellaan esimerkiksi Tanskan kansalaista, joka työskenteli Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Tanskassa. Hän palaa Tanskaan ennen siirtymäkauden päättymistä:

- vuonna 2022 hän saavuttaa X-vuotiaana eläkeiän Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja alkaa saada siellä eläkettä mutta ei ole mukana työvoimassa myöskään Tanskassa → Yhdistynyt kuningaskunta on toimivaltainen sairausetuksien osalta erosopimuksen 32 artiklan 2 kohdan nojalla (asetuksen (EY) N:o 883/2004 24 artikla);
- kaksi vuotta myöhemmin hän saavuttaa eläkeiän EU:n jäsenvaltiossa X+2-vuotiaana ja alkaa saada eläkettä myös Tanskassa → Tanska on toimivaltainen sairausetuksien osalta asetuksen (EY) N:o 883/2004 23 artiklan nojalla;
- vuonna 2027 hän muuttaa asumaan Yhdistyneeseen kuningaskuntaan tuolloin voimassa olevien sääntöjen mukaisesti ja saa edelleen kahta eläkettä → Yhdistynyt kuningaskunta on toimivaltainen sairausvakuutuksen osalta (huom. asuinpaikan vaihtaminen vuonna 2027 katsotaan ns. myöhemmäksi liikkumiseksi, joka ei kuulu erosopimuksen toisen osan II osaston oleskeluoikeutta koskevien määräysten soveltamisalaan).

Erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan a alakohdan ja 2 kohdan soveltamisella on seuraavat käytännön seuraukset:

1. Kun kyseessä on Saksan kansalainen, joka

- on työskennellyt koko ikänsä Yhdistyneessä kuningaskunnassa;
- palaa Saksaan ennen siirtymäkauden päättymistä lähellä eläkeikää eikä ole enää mukana työvoimassa; ja
- saavuttaessaan eläkeiän (ennen siirtymäkauden päättymistä tai sen jälkeen) hakee Yhdistyneessä kuningaskunnassa vanhuuseläkettä asetuksen (EY) N:o 883/2004 nojalla.

Kun Saksan kansalainen on saanut Yhdistyneen kuningaskunnan eläkkeen, hänellä on loppuelämänsä ajan:

— 32 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla:

a) oikeus saada Yhdistyneen kuningaskunnan eläkettä ilman mitään vähennystä asetuksen (EY) N:o 883/2004 7 artiklan nojalla, vaikka hän asuisi vakinaisesti Saksassa tai muussa EU:n jäsenvaltiossa;

— 32 artiklan 2 kohdan nojalla:

b) oikeus saada Yhdistyneeltä kuningaskunnalta ns. PD-asiakirja (portable document) S1 ja Saksassa luontoisetuuksina myönnettäviä sairausetuuksia samoin edellytyksin kuin saksalaiset eläkkeensaajat, mutta Yhdistyneen kuningaskunnan kustannuksella, asetuksen (EY) N:o 883/2004 24 artiklan nojalla;

c) oikeus Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännön mukaisesti rahassa maksettaviin sairausetuuksiin (pitkäaikaishoitoon liittyvät etuudet mukaan lukien), jotka maksetaan hänelle suoraan asetuksen (EY) N:o 883/2004 29 artiklan nojalla riippumatta siitä, missä jäsenvaltiossa hänen vakainainen asuinpaikkansa on;

d) oikeus ennalta suunniteltuun hoitoon missä tahansa muussa EU:n jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa hän vakinaisesti asuu, Yhdistyneen kuningaskunnan myöntämän PD-asiakirjan S2 perusteella ja Yhdistyneen kuningaskunnan kustannuksella asetuksen (EY) N:o 883/2004 27 artiklan nojalla;

e) oikeus käyttää Yhdistyneen kuningaskunnan myöntämää eurooppalaista sairaanhoitokorttia ollessaan lomalla missä tahansa muussa EU:n jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa hän vakinaisesti asuu, asetuksen (EY) N:o 883/2004 27 artiklan nojalla;

f) hänen perheenjäsenillään on hänen asemastaan johtuva oikeus luontoisetuuksina myönnettäviin sairausetuuksiin siinä jäsenvaltiossa, jossa heidän vakainainen asuinpaikkansa on, Yhdistyneen kuningaskunnan kustannuksella. Erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan d alakohdan nojalla hänellä on oikeus perhe-etuuksiin asetuksessa ja Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännössä säädetyin edellytyksin, vaikka hänen perheenjäsenensä asuivat muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa hänen vakainainen asuinpaikkansa on, asetuksen (EY) N:o 883/2004 67 artiklan nojalla.

Jos Saksan kansalainen alkaa Yhdistyneen kuningaskunnan eläkettä saadessaan työskennellä Saksassa, sovellettava lainsäädäntö on myös sairausetuuksien osalta Saksan lainsäädäntö, edelleen sovellettavan asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklassa vahvistetun työskentelyvaltion lainsäädäntöä koskevan periaatteen mukaisesti (ks. myös tämän asetuksen 31 artikla).

2. Kun kyseessä on Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen, joka

— on työskennellyt koko ikänsä Alankomaissa;

— jatkaa työskentelyä siellä siirtymäkauden päättyessä;

— palaa Yhdistyneeseen kuningaskuntaan siirtymäkauden päättymisen jälkeen lähellä eläkeikää;

— ei ole enää mukana työvoimassa Yhdistyneessä kuningaskunnassa; ja

— hakee vuoden kuluttua eläkettä Alankomaista.

Tämä Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen:

a) kuuluu kaikilta osin sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevien sääntöjen soveltamisalaan erosopimuksen 30 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla, siirtymäkauden päättymistä seuraavan kauden osalta siihen asti, kun hän palaa Yhdistyneeseen kuningaskuntaan;

b) kuuluu erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan a alakohdan ja 2 kohdan soveltamisalaan ja voi siten edelleen saada Alankomaiden eläkettä (ks. lisätietoja edellisessä esimerkissä).

3. Kun kyseessä on Australian kansalainen, joka

— vuosina 1996–2000: työskentelee Yhdistyneessä kuningaskunnassa;

— vuosina 2001–2010: työskentelee Belgiassa;

— vuosina 2011–2030: työskentelee ja asuu vakinaisesti Australiassa; ja

— vuonna 2031 siirtää vakinaisen asuinpaikkansa Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja hakee etuuksia aiempien vakuutuskausiansa perusteella.

Tämä kolmannen maan kansalainen voi erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla hakea Yhdistyneen kuningaskunnan ja Belgian eläkettä aiempien vakuutuskausiansa perusteella edellyttäen, että hän täyttää asetuksessa (EY) N:o 859/2003 säädetyt edellytykset, eli hän oleskelee Yhdistyneessä kuningaskunnassa laillisesti ja hänellä on aiempia vakuutuskausia jossakin EU:n jäsenvaltiossa. Sillä, että hän ei siirtymäkauden päättyessä oleskellut laillisesti Yhdistyneessä kuningaskunnassa tai jossakin EU:n jäsenvaltiossa, ei ole merkitystä, kunhan hänelle on kertynyt Yhdistyneen kuningaskunnan ja/tai EU:n jäsenvaltion lainsäädännön mukaisia vakuutuskausia ennen kyseistä päivämäärää ja että hän täyttää asetuksessa (EY) N:o 859/2003 säädetyt edellytykset eläkettä hakiessaan.

4. Kun kyseessä on Yhdysvaltain kansalainen, joka:
- vuosina 2005–2010: työskentelee Yhdistyneessä kuningaskunnassa;
 - vuosina 2010–2025: työskentelee Yhdysvalloissa;
 - vuosina 2026–2030: työskentelee ja asuu laillisesti Maltassa; ja
 - vuonna 2031 hakee etuuksia aikaisempien vakuutuskausiensa perusteella.

Tämä henkilö ei kuulu erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan a alakohdan soveltamisalaan. Hän ei ennen siirtymäkauden päättymistä kuulunut asetuksen (EY) N:o 859/2003 henkilölliseen soveltamisalaan, koska hän ei ollut siirtymäkauden päättyessä rajat ylittävässä tilanteessa.

Tätä määräystä sovelletaan soveltuvin osin myös jälkeen eläviin henkilöihin, jotka saavat etuuksia sellaisen henkilön kuoleman seurauksena, jolle on kertynyt aiempia vakuutuskausia mutta joka ei (enää) kuulu erosopimuksen 30 artiklan soveltamisalaan. Esimerkki:

5. Maltan kansalainen, joka palaa Maltaan ennen siirtymäkauden päättymistä työskennellyään 20 vuotta Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Vuonna 2018 hän jää eläkkeelle ja saa Yhdistyneestä kuningaskunnasta eläkettä asetuksen (EY) N:o 883/2004 nojalla. Hän kuolee samana vuonna.
- a) Hänen puolisonsa on oikeutettu leskeneläkkeeseen Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännön ja asetuksen nojalla ja saa etuuksia myös siirtymäkauden päättymisen jälkeen ilman mitään vähennyksiä;
 - b) sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevia sääntöjä sovelletaan sen määrittämiseksi, mikä valtio vastaa sairausetuuksista erosopimuksen 32 artiklan 2 kohdan nojalla.
6. Kreikan kansalainen, joka palaa Kreikkaan ennen siirtymäkauden päättymistä työskennellyään 20 vuotta Yhdistyneessä kuningaskunnassa (ei kuulu erosopimuksen 30 artiklan soveltamisalaan). Vuonna 2025 hän jää eläkkeelle ja saa eläkettä Yhdistyneestä kuningaskunnasta sopimuksen 32 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla. Hän kuolee vuonna 2026.
- a) Hänen puolisonsa on oikeutettu Yhdistyneen kuningaskunnan leskeneläkkeeseen Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännön ja asetuksen nojalla ja saa etuuksia myös siirtymäkauden päättymisen jälkeen ilman mitään vähennyksiä erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla;
 - b) sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevia sääntöjä sovelletaan sen määrittämiseksi, mikä valtio vastaa sairausetuuksista erosopimuksen 32 artiklan 2 kohdan nojalla.

3.3.2 32 artiklan 1 kohdan b alakohta: Käynnissä oleva ennalta suunniteltu hoito

3.3.2.1 Soveltamisala

Erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan b alakohdassa varmistetaan, että oikeutta suunnitelman mukaisen hoitajakson vastaanottamiseen asetuksen (EY) N:o 883/2004 nojalla suojataan sellaisten henkilöiden osalta, jotka ovat aloittaneet tällaisen hoitajakson tai ainakin hakeneet ennakkosuostumusta sen saamiseksi ennen siirtymäkauden päättymistä. Koska palvelujen tarjoamisen vapaus ei jatku siirtymäkauden päättymisen jälkeen, muut potilaiden liikkuvuuteen liittyvät oikeudet, erityisesti potilaiden oikeuksien soveltamisesta rajatylittävissä terveydenhuollossa annetun direktiivin 2011/24/EU mukaiset tapaukset, eivät enää kuulu unionin oikeuden soveltamisalaan, jos hoito tapahtuu siirtymäkauden päättymisen jälkeen.

Määräyksessä mainituilla ”henkilöillä” tarkoitetaan EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisia sekä EU:n jäsenvaltioissa tai Yhdistyneessä kuningaskunnassa oleskelevia kansalaisuudettomia henkilöitä ja pakolaisia sekä kolmansien maiden kansalaisia, jotka täyttävät asetuksessa (EY) N:o 859/2003 säädetyt edellytykset.

Määräys koskee henkilöitä, jotka eivät kuulu erosopimuksen 30 artiklan soveltamisalaan.

Esimerkki:

1. Maltan kansalainen työskentelee ja asuu vakinaisesti Maltassa. Vuonna 2020 hän hakee ennakkosuostumusta saadakseen tietynlaista ennalta suunniteltua hoitoa Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Hakemus hyväksytään vuonna 2021:
 - a) hoito voidaan aloittaa asetuksen (EY) N:o 883/2004 edellytysten mukaisesti, vaikka Yhdistynyt kuningaskunta olisi tuolloin kolmas maa;
 - b) potilaan pääsy hoitoon perustuu yhdenvertaisen kohtelun periaatteeseen;
 - c) asetusten (EY) N:o 883/2004 ja (EY) N:o 987/2009 ennalta suunniteltua hoitoa koskevia säännöksiä sovelletaan edelleen (esim. asetuksen (EY) N:o 987/2009 26 artikla);

- d) korvausmenettelyjä Yhdistyneen kuningaskunnan ja Maltaan välillä sovelletaan edelleen erosopimuksen 35 artiklan mukaisesti;
- e) potilaalla ja hänen saattajallaan/saattajillaan on oikeus tulla Yhdistyneen kuningaskunnan alueelle hoitoa varten erosopimuksessa vahvistettujen edellytysten nojalla.
2. Tšekin kansalainen työskentelee ja asuu vakinaisesti Slovakiassa. Vuonna 2020 hän hakee ennakkosuostumusta saadakseen tietynlaista ennalta suunniteltua hoitoa Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Hakemus hyväksytään. Hoito aloitetaan ennen vuoden 2020 loppua, ja sen suunnitellaan jatkuvan kesään 2021 saakka. Sovelletaan samoja edellytyksiä kuin edellä.

Aina kun mainitaan asetus (EY) N:o 883/2004, tulee muistaa, että lisäksi sovelletaan myös asetuksen (EY) N:o 987/2009 asiaa koskevia säännöksiä vastaavasti.

3.3.2.2 Matkustamiseen liittyvät kysymykset

Edellä tarkoitetuilla henkilöillä, jotka saavat ennalta suunniteltua hoitoa ja joihin sovelletaan erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan b alakohtaa, jäljempänä 'potilaat', on hoidon päättymiseen asti oikeus tulla hoitovaltion alueelle ja poistua sieltä. Tätä varten sovelletaan erosopimuksen 14 artiklaa soveltuvin osin (artikla koskee erosopimuksen toisen osan II osaston edunsaajien oikeutta maahantuloon vastaanottavan valtion alueelle ja oikeutta poistua sieltä).

Nykyinen asetuksen (EY) N:o 883/2004 nojalla myönnettävä PD-asiakirja S2 on riittävä todiste siitä, että henkilöllä on henkilökohtainen oikeus tällaiseen ennalta suunniteltuun hoitoon erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan b alakohdan soveltamiseksi.

Käytännössä Yhdistyneen kuningaskunnan tai EU:n kansalaisella on oikeus tulla hoitovaltioon ja poistua sieltä erosopimuksen 14 artiklan 2 kohdan mukaisesti (ilman viisumia), jos hänellä on PD-asiakirja S2 ja erosopimuksen 14 artiklan 1 kohdassa vaaditut matkustusasiakirjat.

Potilailta, joihin sovelletaan erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan b alakohtaa ja jotka eivät ole EU:n eivätkä Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisia, voidaan sovellettavan lainsäädännön mukaisesti vaatia maahantuloviisumi.

Potilaat, joihin sovelletaan erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan b alakohtaa, voivat joissain tapauksissa tarvita muiden henkilöiden (saattajan) läsnäoloa ja hoivaa, jotta eivät menettäisi oikeuttaan saada suunniteltua hoitoa.

Saattaja voi olla perheenjäsen tai muu henkilö, joka huolehtii suunniteltua hoitoa tarvitsevasta potilaasta. EU:n jäsenvaltiot ja Yhdistynyt kuningaskunta pohtivat, miten saattajien asema ja siitä erosopimuksen nojalla johtuvat oikeudet olisi todistettava.

Saattajalla on oikeus tulla hoitovaltioon ja poistua sieltä, kun hänellä on erosopimuksen 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu voimassa oleva matkustusasiakirja. Hoitovaltio voi vaatia saattajalta maahantuloviisumin sovellettavan lainsäädännön mukaisesti.

Kun hoitovaltio vaatii potilailta tai heidän saattajiltaan maahantuloviisumin, sen on kaikin tavoin helpotettava tarvittavien viisumien myöntämistä erosopimuksen 14 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Tällaiset viisumit on myönnettävä maksutta mahdollisimman pian nopeutettua menettelyä noudattaen.

Potilailta tai heidän saattajiltaan ei voida vaatia maastapoistumisviisumia eikä muunkaan vastaavan edellytyksen täyttämistä.

Erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan b alakohdassa ei myönnetä potilaille tai heidän saattajilleen direktiivissä 2004/38/EY tarkoitettua oleskeluoikeutta siksi ajaksi, kun he oleskelevat hoitovaltiossa. Heillä on oikeus oleskella EU:n jäsenvaltion tai Yhdistyneen kuningaskunnan alueella, niin kauan kuin se on tarpeen hoidon antamiseksi potilaalle. Heihin ei sovelleta erosopimuksen 18 tai 19 artiklaa.

Jos hoitoa on jatkettava lääketieteellisistä syistä, PD-asiakirja S2 voitaisiin uusia tai sen voimassaoloa jatkaa tarvittavaksi ajaksi. Hoitoon mahdollisesti liittyvät odottamattomat tapahtumat analysoidaan tapauskohtaisesti.

3.3.3 32 artiklan 1 kohdan c alakohta: Käynnissä oleva ennalta suunnitteleman hoito

Erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan c alakohdan tarkoituksena on varmistaa, että oikeus saada ennalta suunnitteleman hoitoa välttämättömä hoitoa suojataan sellaisten henkilöiden osalta, joiden tilapäinen oleskelu jatkuu siirtymäkauden päättymisen jälkeen, eurooppalaisen sairaanhoitokortin tai korvaavan todistuksen perusteella.

”Oleskelun” käsitettä on tulkittava tässä asetuksen (EY) N:o 883/2004 1 artiklan k alakohdassa esitetyn määritelmän mukaisesti, eli sillä tarkoitetaan tilapäistä asumista (erosopimuksen 31 artiklan 2 kohdan mukaisesti). Oleskelun enimmäiskesto ei määritellä laissa, vaan se riippuu kunkin tapauksen tosiasiallisista olosuhteista. Käytännössä kyseessä voi olla oleskelu esimerkiksi loman tai opiskelun vuoksi (jos siihen ei liity vakinaisen asuinpaikan muutosta). Kun oleskelun on alun perin suunniteltu kestävän pidempään (esimerkiksi opiskelun vuoksi), sitä ei katsota päättyneeksi, jos henkilö on välillä oleskellut lyhyen aikaa toisessa valtiossa. Siksi tällainen henkilö kuuluu edelleen erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan c alakohdan soveltamisalaan myös palattuaan valtioon, jossa hän oleskelee esimerkiksi opiskelun vuoksi.

Määräys koskee ainoastaan henkilöitä, jotka eivät kuulu erosopimuksen 30 artiklan soveltamisalaan. Jos henkilö kuuluu 30 artiklan soveltamisalaan, kaikkia sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevia sääntöjä, myös suunnittelematonta hoitoa koskevia sääntöjä, sovelletaan sekä lomiin, jotka ovat meneillään siirtymäkauden päättyessä, että myöhempisiin lomiin. Erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan c alakohtaa sovelletaan esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:

1. Espanjan kansalainen, joka asuu vakinaisesti ja työskentelee Puolassa, matkustaa Lontooseen talvilomalle joulukuun 2020 lopussa. Jos hän joutuu onnettomuuteen,
 - a) hänen olisi voitava käyttää eurooppalaista sairaanhoitokorttia koko lomansa ajan, vaikka onnettomuus tapahtuisi siirtymäkauden päättymisen jälkeen;
 - b) hänen olisi voitava pidentää oleskeluaan Yhdistyneessä kuningaskunnassa lääketieteellisen arvioinnin perusteella tarvittavan hoidon saamiseksi.
 - c) Mahdolliset korvausmenettelyt (joko potilaalle aiheutuneiden kustannusten hakeminen takaisin Yhdistyneeltä kuningaskunnalta tai Puolalta tai maiden keskinäiset korvausmenettelyt) toteutetaan samoin edellytyksin, kuin asetuksissa on säädetty, myös siirtymäkauden päättymisen jälkeen, erosopimuksen 35 artiklan nojalla.
2. Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen, joka asuu vakinaisesti ja työskentelee Yhdistyneessä kuningaskunnassa, on joulukuun 2020 lopussa Belgiaan, Luxemburgiin ja Alankomaihin suuntautuvalla kiertomatalla. Hän on 30. joulukuuta Luxemburgissa, ja aikoo lähteä sieltä Alankomaihin 10. tammikuuta 2021:
 - a) Hän voi käyttää eurooppalaista sairaanhoitokorttia koko Luxemburgissa oleskelunsa ajan siihen asti, että lähtee Alankomaihin 10. tammikuuta;
 - b) Hän ei kuitenkaan voi käyttää eurooppalaista sairaanhoitokorttia enää Alankomaissa oleskelun aikana, koska siirtyminen toiseen EU:n jäsenvaltioon (tässä tapauksessa Alankomaihin) siirtymäkauden päättymisen jälkeen katsotaan ns. myöhemmäksi liikkumiseksi, joka ei enää kuulu erosopimuksen soveltamisalaan.
3. Kyproksen kansalainen osallistuu Yhdistyneessä kuningaskunnassa kolmivuotiselle kurssille, joka alkaa syksyllä 2020. Hänen (asetuksissa tarkoitettu) vakinainen asuinpaikkansa pysyy koko kurssin ajan Kyproksessa (koska hän on taloudellisesti riippuvainen vanhemmistaan ja palaa viikonloppuisin ja lomien aikana kotiin). Hän voi käyttää Yhdistyneessä kuningaskunnassa eurooppalaista sairaanhoitokorttia koko kurssin ajan, vaikka viettääkin lomansa kotimaassa.

Aina kun mainitaan asetus (EY) N:o 883/2004, erosopimuksen 6 artiklan 3 kohdan nojalla sovelletaan asetuksen (EY) N:o 987/2009 asiaa koskevia säännöksiä vastaavasti.

3.3.4 32 artiklan 1 kohdan d alakohta: Perhe-etuuksien siirtäminen ulkomaille

Tällä määräyksellä täytetään erosopimuksen 30 artiklan jättämä aukko sellaisten tapausten osalta, joissa EU:n jäsenvaltion ja Yhdistyneen kuningaskunnan välisessä rajat ylittävässä tilanteessa ei ole henkilö, johon oikeudet perustuvat, vaan hänen perheenjäsenensä. Määräystä sovelletaan esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:

1. Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen asuu vakinaisesti ja työskentelee Yhdistyneessä kuningaskunnassa siirtymäkauden päättyessä, kun taas hänen puolisonsa, joka ei ole työelämässä, asuu vakinaisesti Unkarissa pariskunnan lasten kanssa.
 - a) Tämä Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen on oikeutettu perhe-etuuksiin ulkomaille vakinaisesti asuvien lastensa osalta, niin kauan kuin asetusten ja Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännön mukaiset edellytykset täyttyvät.
 - b) Yhdistynyt kuningaskunta maksaa perhe-etuuksia ulkomaille samalla tavoin, kuin jos lapset asuisivat vakinaisesti sen alueella, niin kauan kuin asetusten ja sen kansallisen lainsäädännön mukaiset edellytykset täyttyvät.
 - c) Tämä ei edellytä, että perhe-etuuksia olisi käytännössä maksettu ennen siirtymäkauden päättymistä, vaan riittää, että oikeus etuuksiin on olemassa ennen siirtymäkauden päättymistä.

- d) Jos pariskunnan ensimmäinen tai seuraava lapsi syntyy vuonna 2025, Yhdistyneellä kuningaskunnalla ei ole enää erosopimuksen nojalla velvollisuutta maksaa perhe-etuuksia kyseisen lapsen osalta. Lapset, joista tulee perheenjäseniä vasta kyseisen päivämäärän jälkeen (kun henkilö, johon oikeudet perustuvat, menee kyseisen päivämäärän jälkeen uusiin naimisiin sellaisen kumppanin kanssa, jonka lapset liittyvät mukaan perheeseen), eivät myöskään kuulu asetuksen (EY) N:o 883/2004 sääntöjen soveltamisalaan. Tämä määräys ei koske erosopimuksen 30 artiklassa tarkoitettuja tilanteita.

Erosopimuksen 30 artiklassa tarkoitettuja tilanteita ovat esimerkiksi seuraavat:

2. Itävallan kansalainen, joka työskentelee Yhdistyneessä kuningaskunnassa siirtymäkauden päättyessä ja jonka lapset asuvat vakinaisesti Itävallassa, on oikeutettu perhe-etuuksiin Yhdistyneessä kuningaskunnassa:
 - a) sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevia sääntöjä sovelletaan kaikilta osin erosopimuksen 30 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla; ja
 - b) jos ensimmäinen tai seuraava lapsi syntyy vuonna 2025, hänellä on sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevien sääntöjen nojalla oikeus perhe-etuuksiin sekä niiden siirtämiseen ulkomaille näiden tulevien lasten osalta.

Erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan d alakohdan i ja ii alakohdassa tarkoitetuissa tilanteissa *oikeudella perhe-etuuksiin* tarkoitetaan seuraavia tilanteita:

- oikeutta ensisijaisesti toimivaltaisen valtion maksamaan täysimääräiseen etuuteen;
- oikeutta toissijaisesti toimivaltaisen valtion maksamaan erotusetuuteen; ja
- etuuksia koskevan oikeuden keskeyttämiseen siinä tapauksessa, että toissijaisesti toimivaltaisen valtion maksama etuus on pienempi kuin ensisijaisesti toimivaltaisen valtion etuus.

Määräystä sovelletaan, vaikka ensisijaisen ja toissijaisen toimivallan välillä tapahtuisi muutoksia.

Esimerkkejä:

3. Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen asuu vakinaisesti ja työskentelee Yhdistyneessä kuningaskunnassa siirtymäkauden päättyessä, kun taas hänen kroatialainen puolisonsa, joka ei ole työelämässä, asuu vakinaisesti Kroatiassa pariskunnan lasten kanssa (koska tilanne ei kuulu erosopimuksen 30 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, sovelletaan erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan d alakohtaa):
 - a) asetuksen (EY) N:o 883/2004 68 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla ensisijainen toimivalta kuuluu Yhdistyneelle kuningaskunnalle, joka maksaa etuudet vakinaisesti ulkomailta asuvien lasten osalta, niin kauan kuin asetuksen ja Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännön mukaiset edellytykset täyttyvät;
 - b) jos kroatialainen puoliso aloittaa työskentelyn Kroatiassa vuonna 2024, ensisijainen toimivalta siirtyy asetuksen (EY) N:o 883/2004 68 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla Kroatialle, koska lapset asuvat siellä vakinaisesti; tällöin Yhdistyneestä kuningaskunnasta tulee toissijaisesti toimivaltainen, ja se maksaa tarvittaessa vain erotusetuuden;
 - c) jos puoliso jää uudestaan pois työelämästä, toimivalta Kroatian ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä vaihtuu jälleen vastaavasti;
 - d) jos puoliso ja lapset muuttavat Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuvan puolison luo, he eivät tuolloin voimassa olevien säännösten nojalla enää kuulu erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan d alakohdan soveltamisalaan; kaikkia siirtymäkauden päättymisen jälkeen tapahtuvia muutoksia (koko perhe tai vain puoliso ja lapset palaavat Kroatiaan) pidetään ns. myöhempanä liikkumisena, joka lakkauttaa erosopimukseen perustuvat oikeudet.
4. Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen asuu vakinaisesti ja työskentelee Yhdistyneessä kuningaskunnassa siirtymäkauden päättyessä, kun taas hänen saksalainen puolisonsa asuu vakinaisesti Saksassa pariskunnan lasten kanssa;
 - a) asetuksen (EY) N:o 883/2004 68 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla ensisijainen toimivalta kuuluu Saksalle, joka maksaa etuudet siellä asuvien lasten osalta, niin kauan kuin asetuksen ja Saksan lainsäädännön mukaiset edellytykset täyttyvät; oletetaan, että Yhdistynyt kuningaskunta ei maksa erotusetuutta, koska etuus on Saksassa hieman suurempi kuin Yhdistyneessä kuningaskunnassa;

- b) vuonna 2024 saksalainen puoliso jää pois työelämästä Saksassa; asetuksen (EY) N:o 883/2004 68 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla ensisijainen toimivalta siirtyy Yhdistyneelle kuningaskunnalle, joka alkaa maksaa etuuden kokonaisuudessaan.

Erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan d alakohta sovelletaan myös orvoille maksettaviin täydentäviin tai erityisiin perhe-etuuksiin, joita koordinoidaan asetuksen (EY) N:o 883/2004 69 artiklan nojalla. Sillä ei ole merkitystä, oliko oikeus orvoille myönnettäviin täydentäviin tai erityisiin perhe-etuuksiin olemassa jo siirtymäkauden päättyessä vai syntyikö se vasta sen jälkeen, edellyttäen että jälkimmäisessä tapauksessa oli olemassa oikeus tavallisiin perhe-etuuksiin siirtymäkauden päättyessä.

3.3.5 32 artiklan 1 kohdan e alakohta: Perheenjäsenten johdetut oikeudet

Erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan e alakohdassa suojataan myös perheenjäsenten johdettuja oikeuksia.

'Perheenjäsenellä' tarkoitetaan asetuksen (EY) N:o 883/2004 1 artiklan i alakohdassa esitetystä määritelmässä tarkoitettuja henkilöitä. Näihin kuuluvat yleensä puoliso ja alaikäiset lapset sekä huollettavana olevat täysi-ikäiset lapset.

Määräyksellä suojataan siirtymäkauden päättyessä olemassa olevia oikeuksia riippumatta siitä, käytetäänkö niitä vai ei.

Se koskee 32 artiklan 1 kohdan d alakohdan i ja ii alakohdassa tarkoitettuja tilanteita, mutta tämä ei tarkoita, että sitä sovellettaisiin ainoastaan niihin perheenjäseniin, joiden osalta perhe-etuuksia maksetaan tämän määräyksen nojalla. On siis mahdollista, että puoliso saa suojaa 32 artiklan 1 kohdan e alakohdan nojalla, vaikka pariskunnalla ei olisi lapsia eikä heille maksettaisi perhe-etuuksia 32 artiklan 1 kohdan d alakohdan nojalla.

Ratkaiseva tekijä on se, että perheenjäsenten suhde on olemassa siirtymäkauden päättyessä. Määräystä ei sovelleta tuleviin puolisoihin eikä seuraaviin tai tulevaisuudessa syntyviin lapsiin, mutta olemassa oleviin puolisoihin ja lapsiin sovelletaan kaikkia asetuksen sääntöjä. Esimerkkejä määräyksen soveltamisalaan kuuluvista tilanteista:

1. Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen työskentelee Yhdistyneessä kuningaskunnassa siirtymäkauden päättyessä; hänen slovakialainen puolisonsa, joka ei ole työelämässä, asuu vakinaisesti Slovakiassa; puolisoilla on perheenjäsenen asemaan perustuvia johdettuja oikeuksia luontoisuuksina myönnettäviin sairaus-etuuksiin asetuksen (EY) N:o 883/2004 17 ja 32 artiklan nojalla; Yhdistynyt kuningaskunta vastaa edelleen asiaankuuluvista kustannuksista;
 - vuonna 2024 puoliso alkaa työskennellä Slovakiassa ja saa oikeuden sairaus-etuuksiin Slovakian lainsäädännön nojalla, koska Slovakia on asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla toimivaltainen valtio;
 - vuonna 2025 puoliso jää uudestaan pois työelämästä ja asuu edelleen vakinaisesti Slovakiassa, mutta johdettu oikeus Yhdistyneen kuningaskunnan etuuksiin tulee jälleen voimaan ja sitä sovelletaan ensisijaisesti suhteessa niihin itsenäisiin oikeuksiin, joita hänellä voi olla Slovakiassa asumisen perusteella.
2. Liettuan kansalainen työskentelee ja asuu vakinaisesti Liettussa siirtymäkauden päättyessä; hänen puolisonsa, joka on Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen, asuu vakinaisesti Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja työskentelee siellä; puolisoilla on oikeus sairaus-etuuksiin Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännön nojalla, koska Yhdistynyt kuningaskunta on asetuksen (EY) N:o 883/2004 11 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla toimivaltainen valtio;
 - vuonna 2026 puoliso jää pois työelämästä Yhdistyneessä kuningaskunnassa; johdettua oikeutta Liettussa luontoisuuksina myönnettäviin sairaus-etuuksiin sovelletaan ensisijaisesti suhteessa niihin itsenäisiin oikeuksiin, joita hänellä on Yhdistyneessä kuningaskunnassa asumisen perusteella;
3. Viron kansalainen työskentelee ja asuu vakinaisesti Suomessa siirtymäkauden päättyessä; hänen puolisonsa, joka on Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen, asuu perheen lasten kanssa vakinaisesti Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja työskentelee siellä;
 - Puolisolla on itsenäinen oikeus luontoisuuksina myönnettäviin sairaus-etuuksiin Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja lapsilla on perheenjäsenen aseman perusteella johdetut oikeudet Yhdistyneessä kuningaskunnassa asetuksen (EY) N:o 883/2004 32 artiklan nojalla.
 - Vuonna 2023 puoliso jää pois työelämästä, jolloin sekä hän että lapset saavat perheenjäsenen aseman perusteella johdetut oikeudet Suomessa.
 - Vuonna 2024 pariskunta saa lapsen; tämä lapsi ei saa perheenjäsenen aseman perusteella johdettuja oikeuksia erosopimuksen nojalla.

3.3.6 32 artiklan 2 kohta: Toimivallan muuttuminen

Artiklan ensimmäisessä virkkeessä varmistetaan, että henkilöihin, joihin on ennen siirtymäkauden päättymistä sovellettu jäsenvaltion tai Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädäntöä ja jotka alkavat saada sosiaaliturvaetuuksia erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla ennen siirtymäkauden päättymistä tai sen jälkeen, sovelletaan edelleen asetuksen (EY) N:o 883/2004 sairausetuuksia koskevia säännöksiä. Tämä tarkoittaa sitä, että 32 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla ennen siirtymäkauden päättymistä tai sen jälkeen myönnetty etuus voi johtaa sairausetuuksia koskevan toimivallan muuttumiseen mutta toimivaltainen jäsenvaltio soveltaa asianmukaisia sairausvakuutusta koskevia sääntöjä asianomaisiin henkilöihin vastaavasti.

Vastaavalla tavalla artiklan toisessa virkkeessä varmistetaan, että asetukseen (EY) N:o 883/2004 perustuvia perhe-etuksia koskevia sääntöjä sovelletaan tarvittaessa edelleen edellä kuvatussa tilanteessa olevaan henkilöön.

Erosopimuksen 32 artiklan 2 kohdan soveltamisalaa kuuluvaa tilannetta voitaisiin kuvata seuraavalla esimerkillä:

- Tanskan kansalainen, joka ei ole työelämässä ja asuu Tanskassa, alkaa saada eläkettä Yhdistyneestä kuningaskunnasta, missä hän on työskennellyt aiemmin. Yhdistyneestä kuningaskunnasta tulee toimivaltainen hänen sairausetuuksiensa osalta. Jos hänellä on oikeus perhe-etuuksiin, hänen kanssaan Tanskassa asuvien perheenjäsenten perhe-etuuksien osalta sovelletaan Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännön mukaisia edellytyksiä.

Ks. tätä artiklaa koskevia täydentäviä selvityksiä edellä kohdassa 3.3.1, sillä määräys toimii yhdessä erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan kanssa.

3.4 33 artikla: Islannin, Liechtensteinin ruhtinaskunnan, Norjan kuningaskunnan ja Sveitsin kansalaiset

Erosopimuksen 33 artiklan nojalla erosopimuksen toisen osan III osaston määräyksiä sovelletaan paitsi Yhdistyneen kuningaskunnan ja EU:n kansalaisiin, myös Islannin, Liechtensteinin, Norjan ja Sveitsin kansalaisiin, jos seuraavat kaksi kumulatiivista edellytystä täyttyvät:

- Islannin, Liechtensteinin, Norjan ja Sveitsin on täytynyt tehdä Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa EU:n kansalaisiin sovellettavia sopimuksia vastaavat sopimukset ja soveltaa niitä; ja
- Islannin, Liechtensteinin, Norjan ja Sveitsin on täytynyt tehdä EU:n kanssa Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisiin sovellettavia sopimuksia vastaavat sopimukset ja soveltaa niitä.

Jos tällaiset sopimukset tulevat voimaan, sekakomitealla on valtuudet tehdä päätös, jossa määritetään päivämäärä, josta alkaen tätä artiklaa sovelletaan.

Tämän määräyksen tarkoituksena on suojata erosopimuksen III osastoon perustuvia Islannin, Liechtensteinin, Norjan ja Sveitsin kansalaisten oikeuksia, niin kuin he olisivat EU:n jäsenvaltioiden kansalaisia, kun nämä ovat ns. kolmitahoisessa tilanteessa, jossa ovat osallisina jokin EU:n jäsenvaltio, Yhdistynyt kuningaskunta ja tapauksen mukaan Islanti, Liechtenstein, Norja tai Sveitsi. Vastaavasti olisi suojeltava myös Yhdistyneen kuningaskunnan ja EU:n kansalaisten oikeuksia tällaisessa tilanteessa.

Kolmitahoisen tilanteen ratkaiseminen on erityisen tärkeää erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan a alakohdassa määrätyn yhteenlaskemisperiaatteen soveltamista varten.

Esimerkiksi Norjan kansalainen, joka

- työskenteli Norjassa vuosina 2005–2007;
- työskenteli Ranskassa vuosina 2007–2018;
- työskenteli Yhdistyneessä kuningaskunnassa vuosina 2018–2020;
- ja hakee vuonna 2021 etuuksia aikaisempien vakuutuskausiansa perusteella,

kuuluisi erosopimuksen 33 artiklan soveltamisalaa (jos edellytykset artiklan soveltamiselle täyttyvät), minkä vuoksi hänet rinnastettaisiin sellaiseen EU:n tai Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiseen, joka kuuluu erosopimuksen 30 artiklan 1 kohdan soveltamisalaa.

Esimerkiksi Islannin kansalainen, joka

- on työskennellyt suurimman osan elämästään Yhdistyneessä kuningaskunnassa;
- on työskennellyt lyhyen aikaa Ranskassa;

- palaa Islantiin ennen siirtymäkauden päättymistä lähellä eläkeikää eikä ole enää mukana työvoimassa; ja
- saavuttaessaan eläkeiän (ennen siirtymäkauden päättymistä tai sen jälkeen) hakee vanhuuseläkettä,

Yhdistynyt kuningaskunta laskisi yhteen aiemmat kaudet ja myöntäisi hänelle Yhdistyneen kuningaskunnan eläkkeen. Kun Yhdistyneen kuningaskunnan eläke on myönnetty, tällä henkilöllä on oikeus saada Yhdistyneen kuningaskunnan eläkettä ilman mitään vähennystä (asetuksen (EY) N:o 883/2004 7 artiklan sisältöä vastaavien säännösten nojalla) Islannissa tai missä tahansa muussa EU:n jäsenvaltiossa tai ETA-valtiossa, jossa hän asuu vakinaisesti.

3.5 **34 artikla – Hallinnollinen yhteistyö**

Erosopimuksen sujuvan täytäntöönpanon varmistamiseksi Yhdistynyt kuningaskunta voi osallistua tarkkailijana sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan sekä asetuksen (EY) N:o 883/2004 73 ja 74 artiklassa tarkoitettujen siihen liittyvien elinten, eli tietojenkäsittelyn teknisen toimikunnan ja tilintarkastuslautakunnan, kokouksiin.

Aina kun esityslistalla on erosopimuksen toisen osan III osastoon liittyviä asioita, jotka koskevat Yhdistynyttä kuningaskuntaa, hallintotoimikunnan, teknisen toimikunnan ja tilintarkastuslautakunnan puheenjohtajat kutsuvat Yhdistyneen kuningaskunnan osallistumaan kokoukseen tarkkailijana.

Yhdistynyt kuningaskunta osallistuu edelleen sosiaaliturvatietojen sähköiseen vaihtojärjestelmään erosopimuksen soveltamisalaan kuuluvien tapausten käsittelyä varten ja vastaa osallistumisestaan aiheutuvista kuluista.

Sekä EU:n jäsenvaltiot että Yhdistynyt kuningaskunta ovat sitoutuneet vähentämään erosopimuksen täytäntöönpanosta aiheutuva hallinnollista rasitusta. Sen vuoksi ennen siirtymäkauden päättymistä myönnettyjen PD-asiakirjojen voimassaolo ei lakkaa automaattisesti.

Peruseriaatteena on, että nämä asiakirjat ovat luonteeltaan vain toteavia. Ne eivät itsessään luo oikeuksia asianomaisille henkilöille. Oikeudet perustuvat erosopimukseen.

Seuraavat tapaukset on erotettava toisistaan:

1. *Asiakirjat, joissa viitataan tilanteisiin, jotka kuuluvat erosopimuksessa tarkoitettujen, sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevien sääntöjen soveltamisalaan* (esimerkiksi PD-asiakirja A1, jonka voimassaolo päättyy vuonna 2021 ja joka myönnetään henkilölle, joka työskentelee sekä Yhdistyneessä kuningaskunnassa että Ranskassa, ja PD-asiakirja S1, joka myönnetään Espanjassa vakinaisesti asuvalle Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiselle)
 - Nämä PD-asiakirjat ovat todistus oikeuksista, jotka ovat edelleen olemassa, vaikka niiden oikeusperusta on muuttunut.
 - Tarpeettoman hallinnollisen rasituksen välttämiseksi asiakirjat ovat voimassa voimassaoloaikansa päättymiseen asti (niin kauan kuin niitä ei peruuteta). Uudet PD-asiakirjat myönnetään erosopimuksen nojalla sitten, kun entisten voimassaolo päättyy, jos myöntämisedellytykset täyttyvät.
2. *Asiakirjat, jotka on myönnetty ennen siirtymäkauden päättymistä ja joissa viitataan tilanteisiin, jotka eivät kuulu enää erosopimuksen soveltamisalaan* (esimerkiksi siirtymäkauden päättyessä puhtaasti sisäisessä tilanteessa olevien henkilöiden eurooppalainen sairaanhoitokortti ja palveluja tarjoavien lähetettyjen työntekijöiden PD-asiakirja A1)
 - Nämä asiakirjat ovat todistus oikeuksista, jotka eivät ole enää voimassa; niillä ei voi olla oikeusvaikutuksia siirtymäkauden päättymisen jälkeen, vaikka myöntävä elin ei peruuttaisikaan niitä.

Asiakirjan pätevyys selvitetään menettelyissä, jotka vahvistetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 mukaista asiakirjojen oikeellisuutta, sovellettavan lainsäädännön määrittämistä ja etuuksien myöntämistä koskevan vuoropuhelu- ja sovittelumenettelyn perustamisesta 12 päivänä kesäkuuta 2009 tehdyssä sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan päätöksessä N:o A1.

3.6 **35 artikla: Korvaukset, takaisinperintä ja kuittaukset**

Tämän määräyksen tarkoituksena on varmistaa, että asetuksissa (EY) N:o 883/2004 ja (EY) N:o 987/2009 vahvistettuja korvauksia, takaisinperintää ja kuittausta koskevia sääntöjä sovelletaan edelleen, vaikka sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevia sääntöjä ei enää kaikilta osin sovelletakaan tiettyyn henkilöön.

Tätä määräystä sovelletaan ennen siirtymäkauden päättymistä sattuneisiin tapahtumiin, jotka liittyvät sellaisiin henkilöihin, jotka eivät kuulu erosopimuksen 30 artiklan soveltamisalaan. Sitä sovelletaan myös tapahtumiin, jotka ovat sattuneet siirtymäkauden päättymisen jälkeen mutta jotka liittyvät henkilöihin, jotka tapahtuman sattuessa kuuluivat erosopimuksen 30 tai 32 artiklan soveltamisalaan.

Sitä sovelletaan erityisesti kolmenlaisiin tapahtumiin:

- a) tapahtumat, jotka ovat sattuneet ennen siirtymäkauden päättymistä ja jotka liittyvät henkilöihin, jotka eivät kuulu erosopimuksen 30 artiklan soveltamisalaan. Esimerkkejä:
 1. Puolan kansalainen, johon ei ole sovellettu Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädäntöä ennen siirtymäkauden päättymistä, menee maahan lomalle marraskuussa 2019. Hän saa Yhdistyneessä kuningaskunnassa luontoisuuksina myönnettäviä sairausetuuksia eurooppalaisen sairaanhoitokortin perusteella ja palaa kotimaahansa ennen siirtymäkauden päättymistä:
 - a) hän voi (tarvittaessa) hakea korvausta luontoisuuksina suoritetuista sairausetuuksista Puolassa myös tämän päivämäärän jälkeen;
 - b) jos korvausta haetaan Yhdistyneessä kuningaskunnassa mutta menettelyä ei ole saatu päätökseen ennen siirtymäkauden päättymistä, korvaus käsitellään kuitenkin sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevien sääntöjen nojalla.
- b) tapahtumat, jotka ovat sattuneet siirtymäkauden päättymisen jälkeen ja jotka liittyvät henkilöihin, jotka tapahtuman sattuessa kuuluvat erosopimuksen 32 artiklan soveltamisalaan. Esimerkkejä:
 2. Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen työskenteli Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Ruotsissa ennen siirtymäkauden päättymistä, ja häneen sovellettiin Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädäntöä. Hän lopettaa työskentelyn Ruotsissa ennen kyseistä päivämäärää. Hän ei kuulu erosopimuksen 30 artiklan soveltamisalaan, mutta siirtymäkauden päätyttyä havaitaan, että häneen olisi itse asiassa pitänyt soveltaa Ruotsin lainsäädäntöä. Hallintotoimikunnan toteuttamassa sovittelumenettelyssä (joka käynnistetään, jos Ruotsi ja Yhdistynyt kuningaskunta ovat eri mieltä toimivallasta) sovelletaan korvauksia, takaisinperintää ja kuittausta koskevia asetusten (EY) N:o 883/2004 säännöksiä myös siirtymäkauden päätyttyä.
 3. Puolan kansalainen, joka asuu vakinaisesti Puolassa ja jolla on aiempia vakuutus- ym. kausia Yhdistyneessä kuningaskunnassa, jää eläkkeelle siirtymäkauden päätyttyä. Kun sairausetuuksia koskeva toimivalta siirtyy erosopimuksen 32 artiklan 2 kohdan nojalla Yhdistyneelle kuningaskunnalle, sovelletaan vastaavasti korvausmenettelyjä Yhdistyneen kuningaskunnan ja Puolan välillä.
 4. Ranskan kansalainen asuu vakinaisesti Ranskassa ja työskentelee Yhdistyneessä kuningaskunnassa rajatyöntekijänä. Hän joutuu työttömäksi ennen siirtymäkauden päättymistä ja alkaa saada Ranskan työttömyysetuuksia. Vastaavia työttömyysetuuksien korvausmenettelyjä sovelletaan edelleen Ranskan ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä myös siirtymäkauden päätyttyä.
 5. Sama koskee henkilöitä, jotka käyttävät PD-asiakirjaa S2 ja aloittavat ennen siirtymäkauden päättymistä ennalta suunnitellun hoidon, joka päättyy vasta siirtymäkauden päättymisen jälkeen, erosopimuksen 32 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla, kyseisen hoidon osalta.
- c) tapahtumat, jotka ovat sattuneet siirtymäkauden päättymisen jälkeen ja jotka liittyvät henkilöihin, jotka tapahtuman sattuessa kuuluvat erosopimuksen 30 artiklan soveltamisalaan. Esimerkkejä:
 6. Belgian kansalainen, joka asuu vakinaisesti Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja työskentelee Belgiassa siirtymäkauden päätyttyä, kuuluu erosopimuksen 30 artiklan 1 kohdan c alakohdan soveltamisalaan. Viiden vuoden kuluttua hän siirtyy asumaan Belgiaan. Näin ollen hän ei enää kuulu 30 artiklan soveltamisalaan eikä myöskään 32 artiklan soveltamisalaan, koska hänellä ei ole aiempia vakuutus- ym. kausia Yhdistyneessä kuningaskunnassa:
 - a. Belgia korvaa edelleen Yhdistyneelle kuningaskunnalle kaikki luontoisuuksina myönnettävistä sairausetuuksista aiheutuneet kustannukset siltä ajalta, kun henkilö asui Yhdistyneessä kuningaskunnassa;
 - b. Yhdistynyt kuningaskunta soveltaa edelleen takaisinperintämenettelyä niiden määrien osalta, jotka henkilön on maksettava Belgiassa.

Vaikka asianomaisilla henkilöillä saattaa useimmissa tapauksissa olla aiempia vakuutus- ym. kausia ja he voivat kuulua erosopimuksen 32 artiklan soveltamisalaan, sitä ei edellytetä tämän määräyksen soveltamista varten.

Määräys koskee ”tapahtumia”, jotka ovat sattuneet tiettyinä ajanjaksona. Ilmaisuihin on väljä ja kattaa esimerkiksi luontoisuuksina tai käteisenä myönnettyt etuudet ja suoritetut maksut mutta myös maksut, jotka erääntyivät juuri ennen siirtymäkauden päättymistä tai ennen kuin asetusten soveltaminen päättyi erosopimuksen 30 ja 32 artiklassa mainituissa tapauksissa.

Tämän määräyksen nojalla jatketaan kaikkien tilintarkastuslautakuntaan liittyvien menettelyjen soveltamista, myös kiinteisiin määriin perustuvia korvauksia.

3.7 **36 artikla – Lainsäädännön kehittyminen ja unionin säädösten mukautukset**

Erosopimuksessa varmistetaan, että asetuksia (EY) N:o 883/2004 ja (EY) N:o 987/2009 sovelletaan sellaisina, kuin ne ovat muutettuina tai korvattuina siirtymäkauden päättymisen jälkeen annetuilla asetuksilla, jotka luetellaan erosopimuksen liitteessä I.

Erosopimuksen 36 artiklassa esitetään päivitysmekanismi, jonka mukaan näitä asetuksia muutetaan Euroopan unionin tasolla siirtymäkauden päättymisen jälkeen.

Pääsääntöisesti päivitykset tekee sekakomitea automaattisesti. Eräistä poikkeuksista määrätään erosopimuksen 36 artiklan 2 kohdan a–c alakohdassa. Ne koskevat seuraavia tilanteita:

1. uuden sosiaaliturvan alan lisääminen tai olemassa olevan alan poistaminen asetuksen (EY) N:o 883/2004 3 artiklassa;
2. asetuksessa vahvistettujen, rahaetuuden siirtämistä toiseen valtioon koskevien sääntöjen muuttaminen; esimerkiksi:
 - asetuksen muuttaminen niin, että sallitaan maksuihin perustumattomien erityisten raha-etuuksien siirtäminen toiseen valtioon;
 - asetuksen muuttaminen niin, että lopetetaan perhe-etuuksien siirtäminen toiseen valtioon;
3. rahaetuuksien muuttaminen sellaisiksi, että ne voidaan siirtää toiseen valtioon ainoastaan tietyn rajoitetun ajan kuluessa tai ilman aikarajoitusta tai päinvastoin. Voidaan esimerkiksi päättää, että työttömyysetuudet on siirrettävä toiseen valtioon ilman aikarajoitusta.

Kun tällaisista muutoksista päätetään EU:n tasolla, sekakomitea arvioi mukautuksia ja muutosten laajuutta. Sekä Yhdistynyt kuningaskunta että EU:n jäsenvaltiot ovat vahvasti sitoutuneet huolehtimaan siitä, että sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittaminen toimii erosopimuksen soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden osalta edelleen moitteettomasti.

Sekakomitea tarkastelee tässä yhteydessä vilpittömässä mielessä myös tarvetta varmistaa asianomaisten henkilöiden osalta tosiasiallinen kattavuus erityisesti silloin, kun muutokset jonkin etuuden siirrettävyydessä johtuvat toimivaltaisen valtion määrittämisessä tapahtuneesta muutoksesta, olipa kyseessä EU:n jäsenvaltio tai Yhdistynyt kuningaskunta.

4. IV OSASTO – MUUT MÄÄRÄYKSET

4.1 **37 artikla – Tiedotus**

Tämä määräys perustuu direktiivin 2004/38/EY 34 artiklaan.

Siinä asetettava velvoite koskee EU:n jäsenvaltioita ja Yhdistynyttä kuningaskuntaa. Siinä ei aseteta velvoitteita muille tahoille, kuten työnantajille, Euroopan komissiolle tai sekakomitealle.

4.2 **38 artikla – Suotuisimmat säännökset**

4.2.1 *Suotuisamman kohtelun vaikutukset*

Kukin valtio voi itse päättää, hyväksyykö se kansallisia lakeja, asetuksia tai hallinnollisia määräyksiä, jotka ovat sopimuksen edunsaajien kannalta suotuisampia kuin erosopimuksen määräykset.

4.2.2 *Suotuisampi kohtelu ja sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittaminen*

Erosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan mukaan erosopimuksen toisen osan määräyksillä ei vaikuteta sellaisiin lakeihin, asetuksiin tai hallinnollisiin säännöksiin, jotka ovat asiaan liittyvien henkilöiden kannalta suotuisampia. Tätä kohtaa ei sovelleta sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan III osaston määräyksiin muutoin kuin asetusten (EY) N:o 883/2004 ja (EY) N:o 987/2009 sallimissa rajoissa, koska kyse on erityissäännöistä, joiden nojalla henkilöt kuuluvat sosiaaliturvajärjestelmän piiriin vain yhdessä EU:n jäsenvaltiossa. Näin estetään ongelmat, joita voisi syntyä sovellettävien säännösten päällekkäisyydestä.

Erosopimuksen 38 artiklan 2 kohdassa todetaan, että erosopimuksen toisen osan 12 artiklalla (kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kielto) ja 23 artiklan 1 kohdalla (oikeus yhdenvertaiseen kohteluun) ei rajoiteta Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin väliseen yhteiseen matkustusalueeseen liittyvää järjestelyä (johon viitataan Irlantia/Pohjois-Irlantia koskevan pöytäkirjan 3 artiklassa) siltä osin, kuin kyseinen järjestely voi johtaa asiaan liittyvien henkilöiden kannalta suotuisampaan kohteluun.

4.3 **39 artikla – Elinikäinen turva**

4.3.1 *Elinikäinen turva ja sen vuorovaikutus eri osastoihin sisältyvien määräysten kanssa*

Erosopimuksen 39 artiklassa vahvistetaan tärkeä tae, jonka nojalla erosopimukseen perustuvien oikeuksien voimassaolo ei pääty.

Erosopimuksen toisen osan II osastossa tarkoitetun uuden oleskeluaseman edunsaajat säilyttävät tämän aseman – ja kaikki siihen liittyvät oikeudet – niin kauan kuin he täyttävät oleskeluoikeudelle II osastossa asetetut edellytykset (*siltä osin kuin edellytyksiä on asetettu*).

Erosopimuksen toisen osan III osastossa tarkoitettujen oikeuksien haltijat säilyttävät oikeutensa, niin kauan kuin he täyttävät III osastossa asetetut edellytykset.

Erosopimuksen 39 artiklassa selvennetään, että eri osastojen määräyksistä johtuvat oikeudet voivat olla erillisiä. Henkilö ei esimerkiksi välttämättä menetä III osastossa tarkoitettuja oikeuksia, vaikka menettäisi II osastoon perustuvan oleskeluasemansa.

On myös korostettava, että eräissä erosopimuksen toisen osan määräyksissä ei edellytetä niiden edunsaajilta minkään ehtojen täyttämistä. Esimerkiksi erosopimuksen toisen osan II osaston 3 luvun nojalla ennen siirtymäkauden päättymistä tehdyt tunnustamispäätökset pysyvät voimassa myös sen jälkeen.

4.4 **Hyödyllisiä linkkejä**

Unionin oikeuden säädösten konsolidoidut toisinnot ovat ladattavissa suomeksi komission EUR-Lex-sivustolta.

Sopimus Euroopan unionista:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0013:0045:FI:PDF>

Sopimus Euroopan unionin toiminnasta:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=EN>

Direktiivi 2004/38/EY:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1523871765223&uri=CELEX:02004L0038-20110616>

Asetus (EU) N:o 492/2011:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1523864845084&uri=CELEX:02011R0492-20160512>

Asetus (EY) N:o 883/2004:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1579691198448&uri=CELEX:02004R0883-20190731>

Asetus (EY) N:o 987/2009:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1579691236860&uri=CELEX:02009R0987-20180101>

Valikoituja komission tiedonantoja:

Työntekijöiden vapaan liikkuvuuden mukanaan tuomat edut ja mahdollisuudet (KOM(2002) 694 lopullinen)

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1525420348454&uri=CELEX:52002DC0694>

Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella annetun direktiivin 2004/38/EY täytäntöönpanon ja soveltamisen parantamisesta (KOM(2009) 313 lopullinen)

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1525421270630&uri=CELEX:52009DC0313>

Työntekijöiden vapaan liikkuvuuden vahvistaminen: oikeudet ja tärkeimmät kehitysasteet (KOM(2010) 373 lopullinen)

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1525420568284&uri=CELEX:52010DC0373>

EU:n kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä vapaa liikkuvuus: viisi merkityksellistä toimenpidettä (COM(2013) 837 final)

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1525420823976&uri=CELEX:52013DC0837>

ISSN 1977-1053 (sähköinen julkaisu)
ISSN 1725-2490 (painettu julkaisu)

Euroopan unionin julkaisutoimisto
2985 Luxemburg
LUXEMBURG

FI